

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Mateja Bardorfer, Tina Braniselj

Naslov naloge: Pripravnništvo za socialne delavce na področju socialnega varstva

Kraj: Ljubljana

Leto: 2009

Št. strani: 166

Št. slik: 0

Št. tabel: 8

Št. bib. opomb: 0

Št. prilog: 2

Št. grafov: 40

Mentor: dr. Srečo Dragoš

Somentor: dr. Nino Rode

Deskriptorji: brezposelnost, pripravnništvo na področju socialnega varstva, strokovni izpit, socialni delavci, zaposlitev

Povzetek:

V diplomskem delu sva se osredotočili na problem pripravnništva s področja socialnega varstva, ki v zadnjem času diplomantom socialnega dela še posebno otežuje pot do zaposlitve. Pripravnništvo je namreč pogoj za opravljanje strokovnega izpita, strokovni izpit pa za zaposlitev. Diplomanti Fakultete za socialno delo že takoj po diplomiranju, ko začnejo iskati prvo zaposlitev, naletijo na ovire pri iskanju pripravnništva, ki ga le s težavo pridobijo. V zadnjih letih je bila ukinjena možnost opravljanja pripravnništva preko javnih del in volonterskega pripravnništva, kar še dodatno zmanjša možnost pridobitve pripravnništva. V praktičnem delu sva se osredotočili na diplomante, ki so se podali na pot iskanja pripravnništva in želeli izvedeti, kakšne položaje zavzemajo v zvezi s tem ter kakšne izkušnje imajo.

Title: Internship for Social Workers within the Social Security System

Descriptors: unemployment, internship in the social security system, expert exam, social workers, employment.

Abstract:

In this paper we are focusing on the problem of internship within social security system, which has recently been causing trouble to graduated students of social security studies in the process of finding employment. Having done internship is a requirement when one is applying to take the expert exam, which one must have passed in order to become a regular employee. Upon graduating at the University of Social Work in Ljubljana (Fakulteta za socialno delo), when starting to look for their first employment, the graduated students face the challenge of finding an internship position, which they have much difficulty in obtaining. In recent years, the possibility of doing an internship as a volunteer or through public works has been done away with, thus making it even more difficult to find an internship position. In the practice-based part we focused on the graduated students, who set off on the quest to find an internship position, and investigated, how they tackled this task and what they experienced during this process.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO V LJUBLJANI

DIPLOMSKA NALOGA

**PRIPRAVNIŠTVO ZA SOCIALNE DELAVCE NA
PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA**

Mentor: dr. Srečo Dragoš
Somentor: dr. Nino Rode

Mateja Bardorfer
Tina Braniselj

Ljubljana, 2009

PREDGOVOR

Slovenski trg dela je v zadnjem času doživel korenite spremembe. Brezposelnost se viša, predvsem med mladimi. Mladim diplomantom, ki se na trg dela vključujejo praktično brez izkušenj, predstavlja iskanje prve zaposlitve mnogokrat velik problem. Iskanje prve zaposlitve je težko tudi diplomantom Fakultete za socialno delo, kajti prva ovira se pokaže že pri iskanju pripravništva, ki je za zaposlitev nujno, predvsem od leta 2008, ko je bilo ukinjeno volontersko pripravništvo in pripravništvo preko javnih del. V tem letu je bilo na Socialni zbornici Slovenije prijavljenih le 23 pripravniških mest, medtem ko je bilo v letu prej, ko sta bili ti dve vrsti pripravništva še aktualni, prijavljenih 70 mest. Ker mnogi diplomanti ne dobijo pripravništva, ne morejo opraviti niti strokovnega izpita, ki pa je pogoj za zaposlitev.

Zaradi teh podatkov in dejstva, da se bova kmalu tudi midve podali na pot iskanja pripravništva, sva se odločili, da raziščeva, kakšno je dejansko stanje med diplomanti let 2005, 2006, 2007 in 2008 v pridobitvi pripravništva. Zanimalo naju je, ali so že dobili pripravništvo, ali so bili kdaj zaposleni kot socialni delavci, ali so opravili strokovni izpit. Zaradi ukinjanja volonterskega pripravništva in pripravništva preko javnih del v letu 2008 pa sva poskušali ugotoviti tudi, ali leto diplomiranja vpliva na pridobitev pripravništva in na vrsto pripravništva.

V teoretskem delu sva v prvem poglavju predstavili pripravništvo na področju socialnega varstva, strokovni izpit in socialno varstvo, kjer tovrstno pripravništvo poteka. V drugem poglavju sva opisali trg delovne sile in v tretjem aktivno politiko zaposlovanja. V naslednjem delu sva se posvetili brezposelnosti in brezposelnosti socialnih delavcev. V zadnjem pa sledi še kratek pregled metod iskanja zaposlitve oz. tudi pripravništva.

V empiričnem delu sva se posvetili rezultatom, ki so bili dobljeni iz anketiranja diplomantov Fakultete za socialno delo. Sprva sva opisali metodologijo, način zbiranja podatkov ter predstavili populacijo in način obdelave podatkov. V interpretaciji pa sva razložili dobljene rezultate in ugotovitve ter jih v razpravi povezali z nekaterimi podatki, ki so predstavljeni v teoretičnem delu.

Namen raziskave je opozoriti na stanje diplomantov Fakultete za socialno delo, ko se le- ti želijo zaposliti, a jim tukaj prekriža načrte težko dobljeno pripravništvo, ki je obvezno, a kljub temu zanj nihče ne namenja sredstev, da bi bil pripravnik v času pripravniške dobe plačan.

Iskreno se zahvaljujema vsem, ki so kakorkoli pomagali pri izdelavi najine diplomske naloge. Posebna zahvala pa gre najinemu mentorju dr. Sreču Dragošu in somentorju dr. Ninu Rodetu za vso strokovno podporo, nasvete in pripravljenost.

KAZALO:

1	TEORETIČNI DEL	9
1.1	UVOD	9
1.2	PRIPRAVNIŠTVO	10
1.2.1	Opredelitev pripravništva	10
1.2.1.1	Program in pripravniški izpit	11
1.2.1.2	Volontersko pripravništvo	12
1.2.2	Pripravništvo in socialni delavci	12
1.3	SOCIALNO VARSTVO	13
1.3.1	Socialno varstvene storitve	14
1.3.2	Opravljanje dejavnosti socialnega varstva	16
1.3.2.1	Javni socialnovarstveni zavodi	17
1.3.2.2	Drugi socialnovarstveni zavodi	18
1.3.2.3	Dobrodelne organizacije, organizacije za samopomoč in invalidske organizacije	19
1.3.2.4	Zasebno delo	19
1.3.2.5	Skupnosti socialnovarstvenih zavodov	20
1.3.3	Delavci, ki opravljajo socialno varstvene storitve	21
1.4	PRIPRAVNIŠTVO V SOCIALNEM VARSTVU	22
1.4.1	Pripravništvo na področju socialnega varstva	22
1.4.2	Strokovni izpit na področju socialnega varstva	29
1.4.2.1	Iz česa je sestavljen strokovni izpit?	30
1.4.2.2	Opravljanje strokovnega izpita	31
1.4.3	Urejanje pripravništva socialnih delavcev na področju socialnega varstva	32
1.5	TRG DELOVNE SILE IN NJEGOVE ZNAČILNOSTI V SLOVENIJI	39
1.6	POLITIKA ZAPOSLOVANJA	40
1.6.1	Aktivna politika zaposlovanja v Sloveniji	40
1.6.1.1	Ukrepi programa aktivne politike zaposlovanja v letih 2007–2013	42
1.7	BREZPOSELNOST	51
1.7.1	Brezposelnost	51
1.7.2	Brezposelna oseba	52
1.7.3	Vrste brezposelnosti	52
1.7.3.1	Prostovoljna in neprostovoljna brezposelnost	53
1.7.3.2	Prikrita in odkrita brezposelnost	53
1.7.3.3	Frikijska, strukturna in ciklična brezposelnost	53
1.7.4	Merjenje brezposelnosti	54
1.7.4.1	Registrsko merjenje brezposelnosti in aktivnosti	54
1.7.4.2	Anketno merjenje brezposelnosti in aktivnosti	56
1.7.5	Brezposelnost posebej izpostavljenih skupin prebivalstva	58
1.8	BREZPOSELNOST NA SLOVENSKEM	61
1.8.1	Brezposelnost v Sloveniji	61
1.8.2	Brezposelnost mladih v Sloveniji	64
1.8.2.1	Poti mladih v zaposlitev	64
1.8.2.2	Brezposelnost mladih	65
1.8.2.3	Dejavniki in okoliščine, ki vplivajo na hitrost prehodov mladih v zaposlitev	65
1.8.2.4	Gibanje brezposelnosti mladih diplomantov	69

1.8.2.5	Brezposelnost socialnih delavcev	70
1.9	METODE ISKANJA ZAPOSLOTITVE	75
2	PROBLEM	77
3	METODOLOGIJA	78
3.1	VRSTA RAZISKAVE IN SPREMENLJIVKE	78
3.2	MERSKI INSTRUMENT IN VIRI PODATKOV	79
3.3	POPULACIJA IN VZOREC	79
3.4	ZBIRANJE PODATKOV	81
3.5	OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	82
4	REZULTATI IN INTERPRETACIJA	83
5	RAZPRAVA	123
6	SKLEPI	129
7	PREDLOGI	133
8	VIRI IN LITERATURA	134
9	POVZETEK	139
10	PRILOGE	141
10.1	VPRAŠALNIK	141
10.2	TABELE IZ REZULTATOV	152

KAZALO TABEL:

1.1	TABELA: GIBANJE ŠTEVILA PRIJAVLJENIH PRIPRAVNIŠKIH MEST VSEH PROFILOV PRI SOCIALNI ZBORNICI RS	34
1.2	TABELA: GIBANJE ŠTEVILA PRIJAVLJENIH PRIPRAVNIŠKIH MEST SOCIALNIH DELAVCEV	35
1.3	TABELA: ŠTEVILO DIPLOMANTOV VŠSD LETA 1998 IN 2003	73
1.4	TABELA: ŠTEVILO DIPLOMANTOV VŠSD OD LETA 2004 DO 2007	73
3.1	TABELA: SPOLNA STRUKTURA ANKETIRANCEV	80
3.2	TABELA: KRAJ BIVANJA ANKETIRANCEV PO REGIJAH	80
3.3	TABELA: LETO PRVEGA DIPLOMIRANJA ANKETIRANCEV NA VISOKI ŠOLI / FAKULTETI ZA SOCIALNO DELO	81
3.4	TABELA: IZOBRAZBA ANKETIRANCEV PRED VPISOM NA FSD	81

KAZALO GRAFOV:

1.1	GRAF: GIBANJE ŠTEVILA PRIJAVLJENIH PRIPRAVNIŠKIH MEST VSEH PROFILOV NA SOCIALNI ZBORNICI RS	35
1.2	GRAF: GIBANJE ŠTEVILA PRIJAVLJENIH PRIPRAVNIŠKIH MEST SOCIALNIH DELAVCEV PRI SOCIALNI ZBORNICI RS	36
1.3	GRAF: GIBANJE REGISTRIRANE IN ANKETNE BREZPOSELNOSTI	58
1.4	GRAF: GIBANJE REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI OD 1987 DO 2000	62
1.5	GRAF: GIBANJE REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI OD 1990 DO 2006	62
1.6	GRAF: ŠTEVILO BREZPOSELNIH MLADIH DIPLOMANTOV V OBDOBJU OD 1998 - 2006 (STANJE KONEC)	70
1.7	GRAF: GIBANJE REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI DIPLOMANTOV VŠSD/FSD OD LETA 1999 DO 2007	71
1.8	GRAF: GIBANJE REGISTRIRANIH BREZPOSELNIH UNIVERZITETNIH DIPLOMIRANIH SOCIALNIH DELAVCEV	72

1.9 GRAF: GIBANJE ŠTEVILA DIPLOMANTOV NA VŠSD/FSD	74
4.1 GRAF: STE ŽE OPRAVLJALI PRIPRAVNIŠTVO NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA (V NADELJEVANJU SV)?	83
4.2 GRAF: OPRAVLJANJE PRIPRAVNIŠTVA NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA GLEDE NA LETO DIPLOMIRANJA	84
4.3 GRAF: LETO USPEŠNO ZAKLJUČENEGA PRIPRAVNIŠTVA	86
4.4 GRAF: POT PO KATERI SE PO MNENJU VPRAŠANIH NAJHITREJE PRIDE DO PRIPRAVNIŠTVA	87
4.5 GRAF: PEREČNOST PROBLEMA PRIDOBITVE PRIPRAVNIŠTVA V SOCIALNEM VARSTVU	88
4.6 GRAF: OCENJEVANJE TEŽAVNOSTI POTI ISKANJA PRIPRAVNIŠTVA	89
4.7 GRAF: ČAS PRETEKA MED DIPLOMO IN ZAČETKOM PRIPRAVNIŠTVA	90
4.8 GRAF: ZAPOSLENOST MED DIPLOMO IN PRIPRAVNIŠTVOM	91
4.9 GRAF: KRAJ OPRAVLJANJA PRIPRAVNIŠTVA	92
4.10 GRAF: ALI STE BILI NA 14 DNEVNEM KROŽENJU NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO (CSD)?	93
4.11 GRAF: NAČIN PRIDOBITVE PRIPRAVNIŠTVA	94
4.12 GRAF: VRSTA PRIPRAVNIŠTVA GLEDE NA LETO DIPLOMIRANJA	96
4.13 GRAF: NAČIN PREŽIVLJANJA V ČASU VOLOTERSKEGA PRIPRAVNIŠTVA ZA TISTE, KI SO OPRAVLJALI TE VRSTE PRIPRAVNIŠTVO	98
4.14 GRAF: KDO JE ZAGOTAVLJAL PRIPRAVNIŠKO PLAČILO?	99
4.15 GRAF: ZADOVOLJSTVO S PODPORO MENTORJA V ČASU PRIPRAVNIŠTVA	100
4.16 GRAF: ZADOVOLJSTVO S PODPORO SOMENTORJA V ČASU PRIPRAVNIŠTVA	101
4.17 GRAF: KOLIKO JE MENTOR PRIMOGEL K SEZNANITVI S SPLOŠNIM DELOM PROGRAMA USPOSABLJANJA ZA PRIPRAVNIKE	102
4.18 GRAF: KOLIKO JE SOMENTOR PRIPOMOGL K SEZNANITVI S SPLOŠNIM DELOM PROGRAMA USPOSABLJANJA ZA PRIPRAVNIKE	103
4.19 GRAF: PODROČJE USPOSABLJANJA V POSEBNEM DELU PROGRAMA USPOSABLJANJA V ČASU PRIPRAVNIŠTVA	104
4.20 GRAF: STE DOBILI MOŽNOST ZAPOSLOTITVE, KJER STE OPRAVLJALI PRIPRAVNIŠTVO?	105
4.21 GRAF: ALI SO DOBILI ZAPOSLOTITEV, KJER SO OPRAVLJALI PRIPRAVNIŠTVO GLEDE NA KRAJ OPRAVLJANJA PRIPRAVNIŠTVA?	106
4.22 GRAF: STE ŽE OPRAVILI STROKOVNI IZPIT?	107
4.23 GRAF: STE KOT SOCIALNI DELAVEC OPRAVILI ŠE KATER DRUG STROKOVNI IZPIT IZVEN PODROČJA SOCIALNEGA VARSTVA?	108
4.24 GRAF: KAJ TRENUTNO POČNETE?	109
4.25 GRAF: KAKO SE TRENUTNO PREŽIVLJATE?	111
4.26 GRAF: KJE BI SI ŽELELI OPRAVLJATI PRIPRAVNIŠTVO, ČE BI IMELI TO MOŽNOST?	112
4.27 GRAF: ZA KATERO PODROČJE BI SE V POSEBNEM DELU PROGRAMA USPOSABLJATI, ČE BI IMELI TO MOŽNOST?	113
4.28 GRAF: ALI ŠE VEDNO IŠČETE PRIPRAVNIŠTVO IN ČE NE, ZAKAJ?	114
4.29 GRAF: KAJ TRENUTNO POČNETE?	115
4.30 GRAF: STE KOT SOCIALNI DELAVEC OPRAVILI KATER DRUGI STROKOVNI IZPIT IZVEN PODROČJA SOCIALNEGA VARSTVA?	116
4.31 GRAF: NADALJEVANJE IZOBRAŽEVANJA ANKETIRANCEV PO DIPLOMI... ..	117

1 TEORETIČNI DEL

1.1 UVOD

Zaposlitev ima v današnji družbi in v vsakdanjem življenju velik pomen, saj je najpomembnejši vir finančne neodvisnosti, družbenega priznanja in omogoča socialno integracijo.

Bodoče diplomantke in diplomanti Fakultete za socialno delo se ob vstopu na trg dela soočamo z težavno situacijo, ki je med drugim neposredno povezana z načinom izvajanja pripravništva na področju socialnega varstva, ki je največkrat pogoj za zaposlitev, saj glede na določilo Zakona o socialnem varstvu – ZSV (Ur. l. RS, št. 54/1992 in nasl.) socialnovarstvene storitve opravljajo strokovni delavci in strokovni sodelavci, ki so končali višjo ali visoko šolo, ki izobražuje za socialno delo in so opravili pripravništvo ter strokovni izpit za delo na področju socialnega varstva (69. člen ZSV). Za današnje mlade diplomante je pridobitev pripravništva težja kot pred leti, predvsem tudi zato, ker organizacije s področja socialnega varstva namreč nimajo dodatnih sredstev za zaposlovanje pripravnikov, zato se ne odločajo za njihovo zaposlovanje.

V prvem delu se zato predvsem posvečava socialnem varstvu in samemu pripravništvu v socialnem varstvu ter s tem strokovnemu izpitu, ki je predpogoj za samostojno delo v socialnem varstvu.

Nato sledi splošno poglavje o trgu delovne sile, kjer se znajdejo tudi diplomanti Fakultete za socialno delo. Spremembe trga delovne sile v 80ih letih so se odrazile v rastoči brezposelnosti, kar skuša s svojimi ukrepi omiliti oziroma preprečiti aktivna politika zaposlovanja, ki jo opisuje sledeče poglavje.

Sledi poglavje o brezposelnosti, ki zajema tudi brezposelnost v Sloveniji in brezposelnost mladih, kamor sodijo tudi diplomanti socialnega dela.

Teoretični uvod zajame še kratek pregled metod iskanja zaposlitve, ki se v praksi uveljavljajo kot uspešne metode za pridobitev zaposlitve, prav tako pa tudi pripravništva.

1.2 PRIPRAVNIŠTVO

1.2.1 Opredelitev pripravništva

Pripravništvo je stalna oblika funkcionalnega dopolnjevanja teoretičnega znanja s praktičnimi strokovnimi izkušnjami, ki začetnikom brez praktičnih izkušenj omogoča, da se izoblikujejo v strokovnjake, ki so sposobni teoretično znanje praktično uporabljati pri samostojnem opravljanju del svojega poklica. Je izobraževanje in usposabljanje z delom in za delo.

Po Penkovi Natlačen (1995:13) je konkreten pravni vir, ki vsebuje največ določil o vsebini delovnega razmerja pripravnika, pogodba o zaposlitvi. Ta bo vsebovala vse, kar mora pogodba o zaposlitvi vsebovati, in sicer določbe o:

- sklenitvi, nastopu in trajanju delovnega razmerja,
- delovnem mestu, za katerega se sklepa delovno razmerje ter o tarifnem razredu, v katerega je delovno mesto razvrščeno,
- pripravništvu (kdo je mentor, obveznost opravljanja strokovnega preizkusa),
- kraju opravljanja dela,
- delovnem času, odmoru, počitkih, pravici do letnega dopusta in regresa,
- izobraževanju,
- osnovni plači, dodatkih in nadomestilih, o načinu ugotavljanja delovne uspešnosti,
- načinu spremembe pogodbe,
- drugih pravicah in obveznostih organizacije oziroma delodajalca in delavca.

Kuščeva in Petek (1981: 9) navajata, da je sam namen pripravništva, da se pripravnik po določenem programu in načrtu pod strokovnim vodstvom seznani ter vpelje v delovno okolje in usposobi za konkretno delo v poklicu oziroma stroki, za katero se glede na svojo strokovno izobrazbo pripravlja ter pridobiva delovne izkušnje za samostojno delo.

Pripravništvo po Zakonu o delovnih razmerjih – ZDR (Ur.l. RS, št. 42/2002) ni obvezno. Z zakonom ali s kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti se lahko odloči, da tisti, ki prvič začne

opravljati delo, sklene pogodbo kot pripravnik, in sicer ustrezno vrsti in stopnji svoje strokovne usposobljenosti. Namen pripravništva je, da se delavec usposobi za samostojno opravljanje dela v delovnem razmerju.

Pripravništvo traja največ eno leto, če zakon ne določa drugače. Lahko se ga tudi sorazmerno podaljša (če pripravnik dela s krajšim delovnim časom), vendar največ za 6 mesecev. Skrajša se ga lahko tudi na predlog mentorja, vendar le do polovice prvotno določenega časa trajanja.

Pripravništvo mora potekati organizirano, kar pomeni, da je potrebno pripraviti program pripravništva (vsaka organizacija sama izdela pravila o pripravništvu ter programe). Program naj bo izdelan za vsakega pripravnika posebej. Delodajalec mora pripravniku zagotavljati usposabljanje za samostojno opravljanje dela. Pripravnik mora še pred iztekom pripravniške dobe opraviti izpit oziroma nalogo, ki je sestavni in zaključni del pripravništva, vodi pa tudi pripravniški dnevnik, ki ga predloži na strokovnem izpitu. Strokovni izpit se opravlja pred strokovno komisijo.

Predpogoj za uspešno organizacijo pripravništva je dobro poznavanje kadrovske in poklicne strukture, ki jo organizacija potrebuje, prav tako pa je treba vedeti, kakšna teoretična in praktična znanja zahtevajo posamezni poklici, dela in delovna mesta v delovni organizaciji.

Delodajalec pripravniku ne sme odpovedati pogodbe o zaposlitvi, razen če so podani razlogi za izredno odpoved: v primeru uvedbe postopka za prenehanje delodajalca ali prisilne poravnave.

1.2.1.1 Program in pripravniški izpit

Izhodišče za strokovno usmeritev pripravnika je program, po katerem pripravništvo poteka. Pripravi ga mentor, ki tudi skrbi za njegovo izvajanje.

Pripravnik opravlja pripravniški izpit, ki je sestavni del pripravništva in se po izrecni določbi 19. člena ZDR »opravlja praviloma pred iztekom pripravniške dobe«. V nekaterih primerih je pripravniški izpit istočasno tudi strokovni izpit, določen s posebnim predpisom za posamezno dejavnost (Penko Natlačen, 1995: 14).

1.2.1.2 Volontersko pripravništvo

ZDR volontersko pripravništvo ureja v 124. členu. Po zakonu le-to ni mogoče, če ga ne predvideva poseben zakon. Odvisno je od tega, kaj je delavec po izobrazbi in ali za njegov poklic obstaja poseben zakon, ki tako pripravništvo dopušča. Kadar je pripravništvo dopustno, se o tem sklene posebna pogodba v pisni obliki. Volonterski pripravnik ni delavec v delovnem razmerju (po pogodbi o zaposlitvi), zanj veljajo samo določbe zakona o izvajanju pripravništva, omejenosti delovnega časa, odmorih in počitkih, odškodninski odgovornosti in zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu. V teh vprašanjih je volonterski pripravnik glede pravic in dolžnosti popolnoma enak drugim delavcem, ki so zaposleni po pogodbi o zaposlitvi.

Po Skamenovi (1995: 9) je prvi stik delodajalca s pripravnikom je zelo pomemben. Pred seboj ima mladega človeka, ki je uspešno zaključil šolanje, ni pa še našel samopotrditve v poklicu, za katerega se je šolal. Torej ni prepričan vase in če ima za seboj še dolgotrajno iskanje zaposlitve, je tudi nezaupljiv. Zato bo hvaležen, če bo že pri prvem stiku dobil občutek, da pripravnik ni nujno zlo, ampak delavec, na katerega se računa. Svoje trditve mora delodajalec dokumentirati tudi s pripravniškim programom, ki naj bi bil čimbolj konkreten: zapisane naj bile vse delovne naloge (po metodi majhnih korakov – od lažjih k zahtevnejšim nalogam), čas opravljanja posameznih nalog, in imenovani vsi neposredni uvajalci.

Zelo pomembna je tudi odločitev mentorja. Mentor je človek, ob katerem pripravnik »raste«, ko na delovnem mestu udejanja znanje, pridobljeno v šoli.

Kako uspešen bo pripravnik, je v veliki meri odvisno od mentorjeve pripravljenosti, da pripravnika vodi in ocenjuje njegovo delo.

1.2.2 Pripravništvo in socialni delavci

Socialni delavci in socialne delavke, zaposleni v socialnem varstvu, morajo za samostojno opravljanje strokovnega dela opraviti pripravništvo in s tem strokovni izpit na področju socialnega varstva pri Socialni zbornici RS.

Pripravnništvo za socialne delavce je usmerjena, načrtovana in stalna skrb za organizirano vpeljevanje in usposabljanje mladih v delo, za načrtno izpopolnjevanje in prilagajanje izobrazbene strukture zahtevanim pogojem dela, poslovanja in gospodarjenja. Pripravnništvo je oblika posebne skrbi za sistematično vključevanje mladih strokovnjakov v delovni proces po končani pridobitvi izobrazbe.

Cilj pripravnništva je izobraževanje in vzgajanje za delo ter za osebni razvoj. Namen pripravnništva je, da pripravnik opravi program praktičnega usposabljanja, s katerim:

- pridobi splošna znanja s področja socialnega varstva,
- prenese strokovno znanje s teoretične na praktično raven,
- poglobi znanje, veščine in tehnike, potrebne za opravljanje samostojnega strokovnega dela na področju socialnega varstva,
- se pripravi na strokovni izpit.

Majhna skupina socialnih delavcev se zaposli v zdravstveni dejavnosti, zato za njih velja malo drugače:

Socialni delavci in delavke, zaposleni v zdravstveni dejavnosti, morajo za samostojno opravljanje strokovnega dela opraviti strokovni izpit pri Ministrstvu za zdravje, skladno s pravilnikom o pripravništvu in strokovnih izpitih zdravstvenih delavcev in zdravstvenih sodelavcev na področju zdravstvene dejavnosti (2004). Vsebino pripravnništva, program in postopek opravljanja strokovnega izpita predpiše minister za zdravje (Eržen, 2008: 348).

1.3 SOCIALNO VARSTVO

Po ZSV (Ur.l. RS, št. 36/04) socialnovarstvena dejavnost obsega preprečevanje in reševanje socialne problematike posameznikov, družin in skupin prebivalstva.

Država v socialnem varstvu zagotavlja in razvija delovanje socialnovarstvenih zavodov, ustvarja pogoje za zasebno delo v socialnovarstveni dejavnosti ter podpira in spodbuja razvoj samopomoči, dobrotelosti, oblik neodvisnega življenja invalidov ter drugih oblik prostovoljnega dela na področju socialnega varstva.

Socialnovarstveni program, ki ga sprejme Državni zbor:

- določi strategijo razvoja socialnega varstva;
- opredeli prednostna razvojna področja socialnega varstva;
- opredeli specifične potrebe in možnosti posameznih območij;
- določi mrežo javne službe, ki jo zagotavlja država.

Pravice iz socialnega varstva po tem zakonu obsegajo storitve in ukrepe, namenjene preprečevanju in odpravljanju socialnih stisk in težav posameznikov, družin in skupin prebivalstva ter denarno socialno pomoč, namenjeno tistim posameznikom, ki si sami materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati. Upravičenci po tem zakonu so državljani Republike Slovenije, ki imajo stalno prebivališče v Sloveniji ter tujci, ki imajo dovoljenje za stalno prebivanje v Sloveniji. Državljan Republike Slovenije, ki nimajo stalnega prebivališča v Sloveniji, ter tujci, ki nimajo dovoljenja za stalno prebivanje v Sloveniji, uveljavljajo pravice do posameznih storitev in denarne socialne pomoči v primerih in pod pogoji, ki jih določa ta zakon.

1.3.1 Socialno varstvene storitve

Socialnovarstvene storitve (opredeljene od 10. do 18. člena ZSV), namenjene preprečevanju socialnih stisk in težav (socialna preventiva), obsegajo aktivnosti in pomoč za samopomoč posamezniku, družini in skupinam prebivalstva.

Socialnovarstvene storitve, namenjene odpravljanju socialnih stisk in težav so:

1. **prva socialna pomoč,**
2. **osebna pomoč,**
3. **pomoč družini,**
4. **institucionalno varstvo,**
5. **vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji,**
6. **pomoč delavcem v podjetjih, zavodih ter pri drugih delodajalcih.**

1.1. Prva socialna pomoč po tem zakonu obsega pomoč pri prepoznavanju in opredelitvi socialne stiske in težav, oceno možnih rešitev ter seznanitev upravičenca z vsemi možnimi oblikami socialnovarstvenih storitev in dajatev, ki jih lahko uveljavi ter o obveznostih, ki so povezane z oblikami storitev in dajatev, kakor tudi seznanitev upravičenca z mrežo in programi izvajalcev, ki nudijo socialnovarstvene storitve in dajatve.

2.1. Osebna pomoč po tem zakonu obsega svetovanje, urejanje in vodenje z namenom, da bi posamezniku omogočili razvijanje, dopolnjevanje, ohranjanje ter izboljšanje socialnih zmožnosti.

3.1. Pomoč družini po tem zakonu obsega pomoč za dom, pomoč na domu in socialni servis. Pomoč družini za dom obsega strokovno svetovanje in pomoč pri urejanju odnosov med družinskimi člani ter pri skrbi za otroke in usposabljanje družine za opravljanje njene vloge v vsakdanjem življenju.

Pomoč družini na domu obsega socialno oskrbo upravičenca v primeru invalidnosti, starosti ter v drugih primerih, ko socialna oskrba na domu lahko nadomesti institucionalno varstvo. Socialni servis obsega pomoč pri hišnih in drugih opravilih v primeru otrokovega rojstva, bolezni, invalidnosti, starosti, v primeru nesreč ter v drugih primerih, ko je ta pomoč potrebna za vključitev osebe v vsakdanje življenje.

4.1. Institucionalno varstvo po tem zakonu obsega vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo. Institucionalno varstvo otrok in mladoletnikov, prikrajšanih za normalno družinsko življenje po tem zakonu obsega poleg storitev iz prejšnjega odstavka še vzgojo in pripravo za življenje. Institucionalno varstvo otrok in mladoletnikov z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju obsega poleg storitev iz prvega odstavka tega člena še usposabljanje po posebnem zakonu, oskrbo in vodenje. Upravičenec do institucionalnega varstva lahko v primerih in pod pogoji, določenimi s tem zakonom, namesto pravice do celodnevnega institucionalnega varstva izbere družinskega pomočnika.

5.1. Vodenje in varstvo po tem zakonu obsegata organizirano celovito skrb za odraslo telesno in duševno prizadeto osebo, razvijanje individualnosti in harmoničnega vključevanja v skupnost in okolje. Zaposlitev pod posebnimi pogoji po tem zakonu obsega take oblike dela, ki omogočajo prizadetim ohranjanje pridobljenih znanj ter razvoj novih sposobnosti.

6.1. Pomoč delavcem v podjetjih, zavodih ter pri drugih delodajalcih po tem zakonu obsega svetovanje in pomoč pri reševanju težav, ki jih imajo delavci v zvezi z delom v delovni sredini in ob prenehanju delovnega razmerja ter pomoč pri uveljavljanju pravic iz

zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter otroškega in družinskega varstva.

1.3.2 Opravljanje dejavnosti socialnega varstva

Dejavnost socialnega varstva (dejavnosti, ki jih zakon opredeljuje od 41. do 75. člena) je nepridobitna oziroma neprofitna. Storitve socialnega varstva lahko opravljajo pravne in fizične osebe, če izpolnjujejo pogoje, določene s tem zakonom, in s predpisi, izdanimi na njegovi podlagi.

Storitve, ki jih zakon določa kot javno službo, opravljajo v okviru mreže javne službe pod enakimi pogoji javni socialnovarstveni zavodi ter druge pravne in fizične osebe, ki pridobijo koncesijo na javnem razpisu. Storitve socialnega varstva izven mreže javne službe opravljajo pravne in fizične osebe, ki pridobijo dovoljenje za delo, ki ga daje in odvzame ministrstvo, pristojno za socialno varstvo.

Javna služba na področju socialnega varstva obsega naslednje storitve:

- socialno preventivo;
- prvo socialno pomoč;
- osebno pomoč;
- pomoč družini za dom in na domu;
- institucionalno varstvo;
- vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji.

Država zagotavlja mrežo javne službe za socialno preventivo, za prvo socialno pomoč, za osebno pomoč, za pomoč družini za dom, za institucionalno varstvo ter za vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji. Občina zagotavlja mrežo javne službe za pomoč družini na domu.

Koncesije za opravljanje storitev javne službe

Podjetja, zavodi in drugi delodajalci za zagotavljanje socialnovarstvenih storitev dobijo koncesijo za opravljanje javne službe, ki jo podeli na podlagi mnenja socialne zbornice ministrstvo, pristojno za socialno varstvo. Koncesijo za opravljanje javne službe podeli na

podlagi mnenja socialne zbornice občinski organ (občina), pristojen za socialno varstvo. Koncesija se podeli za določen čas, pri čemer se upošteva višina sredstev, ki jih je koncesionar prispeval za zagotovitev izvajanja storitve, za katero se podeljuje koncesija. Trajanje koncesije se lahko podaljša največ še za čas, za katerega je bila sklenjena koncesijska pogodba, in sicer pod določenimi pogoji. Koncesija se običajno podeli na javnem razpisu.

Ministrstvo, pristojno za socialno varstvo oziroma občinski svet v skladu z nacionalnim programom socialnega varstva s koncesijskim aktom določita vrsto in obseg storitev, za katere se objavi javni razpis za podelitev koncesije.

V koncesijskem aktu mora biti določeno za posamezno vrsto storitev, ki so predmet koncesije:

- krajevno območje izvajanja storitev;
- število ali obseg koncesij, ki se bo na posameznem javnem razpisu podelil za določeno krajevno območje izvajanja posamezne vrste storitev.

1.3.2.1 Javni socialnovarstveni zavodi

Center za socialno delo opravlja naloge, ki so centrom za socialno delo z zakonom poverjene kot javna pooblastila ter naloge, ki jih centrom za socialno delo nalagajo drugi predpisi. Center za socialno delo opravlja tudi storitve socialne preventive, prve socialne pomoči, osebne pomoči, pomoči družini za dom ter organizira skupnostne akcije za socialno ogrožene skupine prebivalstva. Za občino lahko center za socialno delo opravlja storitve pomoči družini na domu in opravlja tudi druge storitve in naloge, če je to potrebno zaradi odpravljanja socialnih stisk in težav v posameznem okolju. Ustanovi kot javni socialnovarstveni zavod.

Dom za starejše opravlja institucionalno varstvo starejših ter pomoč posamezniku in družini na domu. Opravlja tudi naloge, ki obsegajo priprave okolja, družine in posameznikov na starost in opravlja tudi gospodarsko dejavnost, če je ta namenjena višji kakovosti življenja in varstva starejših občanov. Če opravlja dom za starejše institucionalno varstvo za mlajše invalidne osebe, opravljanje teh storitev organizira v posebni enoti.

Posebni socialnovarstveni zavod za odrasle opravlja posebne oblike institucionalnega varstva za odrasle duševno in telesno prizadete osebe. Posebni zavod lahko opravlja tudi gospodarsko dejavnost, če je ta namenjena višji kakovosti njihovega življenja in varstva.

Varstveno delovni center opravlja naloge vodenja in varstva ter organizira zaposlitev pod posebnimi pogoji za duševno in telesno prizadete odrasle osebe. Poleg storitev iz prejšnjega odstavka lahko varstveno delovni center opravlja tudi institucionalno varstvo odraslih duševno in telesno prizadetih oseb ter pomoč na domu družinam duševno in telesno prizadetih oseb. Varstveno delovni center lahko opravlja tudi posebne oblike priprav na zaposlitev.

Dom za otroke opravlja naloge institucionalnega varstva otrok in mladoletnikov, prikrajšanih za normalno družinsko življenje.

Socialnovarstveni zavod za usposabljanje opravlja institucionalno varstvo otrok in mladoletnikov z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju.

1.3.2.2 Drugi socialnovarstveni zavodi

Pod pogoji, ki jih določa zakon, se lahko kot socialnovarstveni zavod organizirajo tudi sprejemališča, materinski domovi, svetovalnice, stanovanjske skupine, centri za neodvisno življenje invalidov in druge oblike organizacij.

Socialnovarstveni zavod oziroma druga pravna oseba lahko začne z delom, če so poleg splošnih pogojev za ustanovitev zavoda, izpolnjeni tudi minimalni tehnični, kadrovski in drugi pogoji, ki jih predpiše minister, pristojen za socialno varstvo. Izpolnjevanje pogojev ugotavlja ministrstvo, pristojno za socialno varstvo.

Ustanovitelj socialnovarstvenega zavoda mora zagotavljati sredstva za investicijsko vzdrževanje in druge obveznosti, določene z zakonom in aktom o ustanovitvi. Javnemu socialnovarstvenemu zavodu zagotovi ustanovitelj del sredstev za redno investicijsko vzdrževanje, če ugotovi, da vrednost investicijskega vzdrževanja presega višino sredstev amortizacije oziroma sredstev za investicijsko vzdrževanje, ki jih javni socialnovarstveni zavod oblikuje v skladu z metodologijo za oblikovanje cen storitev po tem zakonu.

1.3.2.3 Dobrodelne organizacije, organizacije za samopomoč in invalidske organizacije

Dobrodelne organizacije so prostovoljne in neprofitne organizacije, ki jih z namenom, da bi reševale socialne stiske in težave prebivalcev, ustanovijo posamezniki v skladu z zakonom, ali verske skupnosti.

Organizacije za samopomoč so prostovoljne in neprofitne organizacije, ki jih v skladu z zakonom ustanovijo posamezniki z namenom, da bi v njih skupno reševali socialne potrebe svojih članov.

Invalidske organizacije so prostovoljne in neprofitne organizacije, ki jih ustanovijo invalidi in drugi posamezniki v skladu z zakonom, da v njih izvajajo posebne socialne programe in storitve, utemeljene na značilnostih invalidnosti po posameznih funkcionalnih okvarah, ki ogrožajo socialni položaj invalidov. Dejavnosti invalidskih organizacij lahko zajemajo tudi posamezne sestavine dobrodelnosti in samopomoči.

1.3.2.4 Zasebno delo

Socialnovarstvene storitve lahko opravlja zasebnik, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- ima ustrezno strokovno izobrazbo;
- ima opravljen strokovni izpit in je pridobil mnenje socialne zbornice;
- ima najmanj tri leta delovnih izkušenj na področju, na katerem bo opravljal zasebno delo, če bo opravljal delo, za katero se zahteva najmanj višješolska izobrazba;
- ni v delovnem razmerju;
- mu s pravnomočno odločbo sodišča ni prepovedano opravljanje poklica;
- ima zagotovljene prostore, opremo in kadre, če tako zahteva narava dela.

Ali zasebnik izpolnjuje pogoje določa ministrstvo, pristojno za socialno varstvo. Zasebnik oziroma pravna oseba, ki izpolnjuje pogoje, lahko prične opravljati socialnovarstvene storitve z dnem izdaje odločbe o vpisu v register zasebnikov in pravnih oseb, ki opravljajo socialnovarstvene storitve in ga ministrstvo vodi kot javnega.

1.3.2.5 Skupnosti socialnovarstvenih zavodov

Javni socialnovarstveni zavodi, ki opravljajo socialnovarstvene storitve, se lahko povezujejo v skupnosti. Vanjo se lahko vključujejo tudi koncesionarji ter druge pravne in fizične osebe, ki v skladu s tem zakonom opravljajo storitve na področju socialnega varstva.

Skupnosti opravljajo zlasti naslednje naloge:

- koordinirajo razvojne aktivnosti v okviru dejavnosti in sodelujejo pri oblikovanju politike razvoja socialnega varstva,
- sodelujejo pri opredeljevanju pogojev za opravljanje dejavnosti,
- uresničujejo skupne naloge in interese izvajalcev na posameznem področju.

Skupnosti lahko za opravljanje upravnih nalog na področju socialnega varstva pridobijo javno pooblastilo. Naloge, ki jih skupnosti opravljajo kot javno pooblastilo, določi zakon.

Izvajanje javnih pooblastil iz prejšnjega odstavka se financira iz državnega proračuna.

Skupnost socialnih zavodov Slovenije na področju institucionalnega varstva starejših in na področju varstva posebnih skupin odraslega prebivalstva, ki ga izvajajo domovi za starejše in posebni socialnovarstveni zavodi za odrasle (v nadaljevanju: področje dejavnosti skupnosti), opravlja naslednje naloge kot javna pooblastila:

1. vzpostavi in vodi enoten informacijski sistem na področju dejavnosti skupnosti in zagotavlja njegovo povezavo v enoten informacijski sistem socialnega varstva,
2. vzpostavi, vodi, vzdržuje in nadzoruje centralno zbirko podatkov s področja dejavnosti skupnosti in je upravljavec centralne zbirke osebnih podatkov na tem področju,
3. načrtuje in izvaja izobraževanje za delavce na področju dejavnosti skupnosti, ki niso strokovni delavci ali strokovni sodelavci po tem zakonu,
4. v skladu z veljavnimi normativi in standardi iz drugega odstavka 11. člena tega zakona določa podrobnejše standarde za izvajanje posameznih vrst oskrbe in kriterije za določitev vrst oskrbe glede na potrebe uporabnikov storitve na področju dejavnosti skupnosti.

Skupnost centrov za socialno delo Slovenije na področju izvajanja dejavnosti centrov za socialno delo opravlja naslednje naloge kot javna pooblastila:

1. določa katalog nalog, ki jih izvajajo centri za socialno delo:
 - kot socialnovarstvene storitve,
 - kot naloge, ki so jim z zakonom poverjene kot javna pooblastila in

– kot naloge, ki jim jih nalagajo drugi predpisi, kar za to področje dejavnosti služi kot podlaga za delovanje enotnega informacijskega sistema socialnega varstva;

2. določa standarde in normative za izvajanje posameznih vrst nalog:

– nalog, ki so centrom za socialno delo z zakonom poverjene kot javna pooblastila in

– nalog, ki jih centrom za socialno delo nalagajo drugi predpisi.

1.3.3 Delavci, ki opravljajo socialno varstvene storitve

Socialnovarstvene storitve opravljajo **strokovni delavci** in **strokovni sodelavci**.

Strokovni delavci so delavci, ki so končali višjo ali visoko šolo, ki izobražuje za socialno delo in so opravili pripravništvo ter strokovni izpit za delo na področju socialnega varstva. Strokovni delavci so tudi delavci, ki so končali višjo ali visoko šolo psihološke smeri, pedagoške smeri in njenih specializiranih disciplin, upravne, pravne in sociološke smeri ter imajo eno leto delovnih izkušenj na področju socialnega varstva, opravljeno pripravništvo in strokovni izpit po tem zakonu. Strokovni sodelavci po tem zakonu so delavci, ki opravljajo posamezne socialnovarstvene storitve in so končali programe izobraževanja v skladu s posebnimi predpisi ter imajo opravljeno pripravništvo in strokovni izpit. Vrste in stopnje programov izobraževanja iz prejšnjega odstavka, ki zagotavljajo strokovnim sodelavcem ustrezno strokovno usposobljenost za opravljanje posameznih storitev, določi socialna zbornica. Pogoje in način opravljanja pripravništva in strokovnega izpita s splošnim aktom določi socialna zbornica, ki tudi organizira in izvaja preverjanje znanja za pridobitev strokovnega izpita za področje socialnega varstva.

Posamezne socialnovarstvene storitve lahko opravljajo pod vodstvom strokovnih delavcev s prostovoljnim in nepoklicnim delom tudi **laični delavci**, za katere strokovna izobrazba ni posebej predpisana.

Strokovni delavci in strokovni sodelavci v javnih socialnovarstvenih zavodih so se dolžni izobraževati in usposablјati. Strokovno izobraževanje in usposablјanje podrobneje določi socialna zbornica.

Strokovni delavci in strokovni sodelavci z višješolsko strokovno izobrazbo, lahko napredujejo v naziv mentor in svetovalec, strokovni delavci in strokovni sodelavci z visokošolsko izobrazbo pa v naziv samostojni svetovalec in višji svetovalec. Napredovanje strokovnih delavcev in strokovnih sodelavcev podrobneje predpiše minister, pristojen za socialno varstvo.

Republika Slovenija podeljuje strokovnim delavcem, strokovnim sodelavcem ter laičnim delavcem na področju socialnega varstva nagrade in priznanja kot posebna družbena priznanja za izjemne uspehe pri delu na področju socialnega varstva. Minister, pristojen za socialno varstvo predpiše natančnejše pogoje za podeljevanje nagrad in priznanj iz prejšnjega odstavka, sestavo komisije in postopek za podeljevanje nagrad in priznanj.

1.4 PRIPRAVNIŠTVO V SOCIALNEM VARSTVU

1.4.1 Pripravnništvo na področju socialnega varstva

Pravilnik o pripravništvu na področju socialnega varstva (Ur.l. RS, št. 128/04) opredeljuje v 4. členu pripravnništvo za strokovne delavce na področju socialnega varstva kot načrtovano, organizirano in strokovno vodeno praktično usposabljanje za samostojno opravljanje del in nalog v socialnem varstvu, primernih pridobljeni izobrazbi.

a) Namen pripravnništva je, da pripravnik opravi program praktičnega usposabljanja, s katerim:

- pridobi splošna znanja s področja socialnega varstva,
- prenese strokovno znanje s teoretične na praktično poklicno raven,
- poglobi znanja, veščine in tehnike, potrebne za opravljanje samostojnega strokovnega dela na področju socialnega varstva,
- se pripravi za strokovni izpit na področju socialnega varstva.

Pripravnik je po tem pravilniku vsak, ki ima višjo, visoko ali univerzitetno izobrazbo za socialno delo ali za druge poklice določene z ZSV, potrebne za delo na področju socialnega

varstva in začne opravljati delo prvič v javnem socialnovarstvenem zavodu, pri delodajalcu, ki opravlja socialnovarstvene storitve na podlagi koncesije ali dovoljenja za delo in drugem izvajalcu socialnovarstvenih storitev in programov (v nadaljnjem besedilu: delodajalec), če pripravništvo poteka po programu praktičnega usposabljanja, ki ga predlaga ali odobri Socialna zbornica Slovenije ter se izvaja v skladu z ZDR (5. člen).

Delavec, ki si med trajanjem delovnega razmerja pridobi višjo stopnjo strokovne izobrazbe v isti usmeritvi in začne opravljati tej izobrazbi ustrezno delo, se ne šteje za pripravnika, če je podobno ali enako delo opravljal vsaj toliko časa, kolikor traja za pridobljeno strokovno izobrazbo predpisana pripravniška doba (6. člen).

Pripravnik opravlja strokovni izpit v skladu s tretjim odstavkom 122. člena ZDR in Pravilnika o strokovnem izpitu na področju socialnega varstva (Ur. l. RS, št. 120/04).

Ob koncu pripravništva mora pripravnik opraviti izpit, ki je sestavni in zaključni del pripravništva in se opravlja pred iztekom pripravniške dobe (3. alineja 122. člena ZDR).

Pripravnik, ki je opravljal pripravništvo po posebnih predpisih in je sklenil delovno razmerje v socialnovarstvenem zavodu, po končanem pripravništvu opravlja strokovni izpit iz svojega področja, po tem pravilniku pa opravi dopolnilni strokovni izpit (9. člen).

Pravilnik o pripravništvu na področju socialnega varstva opredeljuje organizacije pripravništva od 10. člena pa vse do 38. člena pravilnika.

Po 10. členu pravilnika pripravnik opravlja pripravništvo praviloma pri delodajalcu, pri katerem je sklenil delovno razmerje, ali izjemoma drug dogovor o sodelovanju, lahko pa se zaradi izpopolnjevanja v posameznih vejah stroke usposablja tudi/ali pri drugih izvajalcih socialnovarstvene dejavnosti.

Če pripravnik opravlja pripravništvo pri različnih delodajalcih, se mu ustrezna pripravniška doba ali posamezna obdobja pripravništva seštejejo. Pri uveljavljanju pripravniške dobe se pripravniku šteje le tisti del, v katerem je opravljal naloge s področja socialnega varstva (11. člen). O pripravniški dobi predvsem odloča socialna zbornica na podlagi predložene dokumentacije.

Praktične izkušnje, veščine in znanja, ki jih je kandidat pridobil po končani strokovni izobrazbi v drugih oblikah sodelovanja in/ali dela na področju socialnega varstva, se lahko priznajo kot pripravništvo (12. člen).

Po 13. členu pravilnika pripravnik med usposabljanjem vodi pripravniški dnevnik kot evidenco in problemsko analizo o opravljenem delu, ki ga enkrat mesečno predloži svojemu mentorju ter mu o tem poroča.

b) V 14. členu Pravilnik o pripravništvu v socialnem varstvu opredeljuje sam **program pripravništva kot splošni akt delodajalca, ki skladno z določili tega pravilnika vsebuje opredelitve o:**

1. načinu opravljanja pripravništva pri delodajalcu,
2. pogojih, ki jih mora kandidat za pripravnika izpolnjevati,
3. sprejemanju pripravnikov k delodajalcu,
4. pravicah in obveznostih pripravnika,
5. strokovnih načelih, na katerih temelji praktično usposabljanje,
6. postopkih in načinih izdelave programa usposabljanja za posameznega pripravnika,
7. izboru in usposabljanju mentorjev,
8. splošnih področjih strokovnega usposabljanja ter
9. možnih izbirnih področjih, prilagojenih pridobljeni izobrazbi oziroma poklicu in/ali delovnem mestu, na katerega je pripravnik razporejen.

Program pripravništva predlaga Socialna zbornica Slovenije v sodelovanju s pristojno skupnostjo javnih zavodov.

O vsebini pripravniškega usposabljanja govori 15. člen, in sicer o samem usposabljanju pripravnikov na področju socialnega varstva, ki poteka po programu in obsega splošni del ter posebni del z izbirnim delom.

Splošni del usposabljanja je enak za vse pripravnike in obsega seznanev:

- s širšim področjem socialnega varstva ter s pojmovanjem in uresničevanjem socialne politike,
- z mrežo izvajalcev dejavnosti socialnega varstva,
- z vrstami in osnovnimi vsebinami posameznih socialnovarstvenih storitev ter z izvajanjem javnih pooblastil na področju socialnega varstva;
- s pravicami, vlogo in položajem uporabnika pri zagotavljanju storitev,
- z opredelitvijo in vlogo posamezne stroke ter s pravicami, obveznostmi in pristojnostmi strokovnega delavca na področju socialnega varstva,
- z značilnimi strokovnimi postopki in metodami dela na področju socialnega varstva.

Posebni del usposabljanja določi pripravniku delodajalec glede na potrebe dela in interesa pripravnika za pridobitev usposobljenosti za posamezno področje dela.

Pripravnik, ki se usposablja pri več delodajalcih oziroma pripravnik, ki pridobiva ustrezne izkušnje s prostovoljnim podiplomskim usposabljanjem, se v dogovoru z mentorjem odloči za posebni del usposabljanja.

Posebni del usposabljanja se lahko opravi iz naslednjih izbirnih področij:

1. Materialna ogroženost (nezaposlenost, socialna izključenost in strategije, zmanjševanje socialne izključenosti, revščina in brezdomstvo);
2. Partnerski odnosi (zakonska zveza, partnerstvo, druge oblike skupnosti),
3. Varstvo otrok (programi za mlade, vedenjske težave, nasilje nad otroki, družina in starševstvo);
4. Družinska razmerja (rejništvo, posvojitve, skrbništvo);
5. Socialna oskrba (ciljne skupine uporabnikov, oskrba v instituciji – domovih, oskrba na domu);
6. Socialno vključevanje (programi za neodvisno življenje oseb s posebnimi potrebami, vključevanje oseb po prestani zaporni kazni, vključevanje oseb po drugi obliki obravnave);
7. Duševno zdravje (zasvojenosti in omame, težave v duševnem zdravju, odklonsko vedenje);
8. Področje nediskriminacije (uporabnik kot subjekt, marginalne skupine (otroci, invalidi, Romi), standardi dobre prakse na področju nediskriminacije).

Na izbirnem področju mora pripravnik pridobiti, poglobiti in preizkusiti znanja, ki se nanašajo na:

- značilnosti ciljne skupine, stopnjo in vrste socialne ogroženosti;
- zakonodajno ureditev področja;
- mrežo in vrste socialnih služb in storitev, ki se ukvarjajo s problematiko populacije (institucije, organizacije, službe, servisi, programi in storitve);
- celostne pristope obravnave, sodelovanje med izvajalci in med drugimi družbenimi dejavnostmi;
- preventivne dejavnosti;

- strokovne pristope ter poklicne metode in tehnike dela, ki jih neposredni izvajalec pozna in uporablja pri delu s ciljno skupino.

(16.–18. člen)

Na podlagi programa pripravništva določi delodajalec program usposabljanja za vsakega posameznega pripravnika.

Program usposabljanja določa različne obveznosti pripravnika, določene s splošnim in posebnim delom programa usposabljanja, glede na stopnjo strokovne izobrazbe in zahtevnost dela, za katerega se pripravnik usposablja (19. člen).

Program pripravništva, ki ga določa delodajalec posameznemu pripravniku vsebuje:

- časovno razporeditev usposabljanja pri delodajalcu;
- naloge, ki jih bo pripravnik opravljal z navedbo mentorja oziroma strokovnega delavca, ki bo predstavil in spremljal delo;
- časovno razporeditev usposabljanja pri drugih delodajalcih z opredelitvijo nalog in strokovnega delavca, ki bo usmerjal delo;
- čas, predviden za individualni študij in pripravo na strokovni izpit;
- čas, predviden za konzultacije z mentorjem oziroma strokovnim delavcem, ki bo usmerjal delo;
- druge pripravnikove obveznosti.

Pravilnik o pripravništvu v socialnem varstvu določa tudi o mentorstvu ter somentorstvu od 22. do 29. člena pravilnika.

c) Mentor je strokovni delavec s področja socialnega varstva, ki skrbi, da pripravnikovo usposabljanje poteka po določenem programu.

Delodajalec določi pripravniku za mentorja strokovnega delavca, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

1. izkazana strokovnost, ki se dokazuje:

- z isto vrsto in enako ali višjo stopnjo izobrazbe kot jo ima pripravnik,
- s pridobljenim nazivom
- Socialna zbornica Slovenije poda soglasje in potrdi mentorja

2. izrecno soglaša z mentorstvom.

Pri izbiri mentorja delodajalec poleg pogojev, ki jih določa ta pravilnik upošteva tudi njegove sposobnosti metodičnega prenosa znanja na pripravnika (23. člen).

Pripravnika lahko v času pripravništva v sodelovanju z mentorjem vodi tudi somentor, ki ga določi delodajalec.

Somentor je strokovni delavec, ki sodeluje v pripravništvu kot mentor pripravniku za določeno posebno delovno področje, za določeno posebno strokovno delo ali za vodenje v času, ko pripravnik opravlja pripravništvo pri drugem delodajalcu.

Somentor mora izrecno soglašati s somentorstvom (24. člen).

Po 25. členu pravilnika delodajalec določi pripravniku praviloma enega mentorja. V primerih, ko usposabljanje poteka pri različnih organizacijah, se pripravniku hkrati določi enega ali več somentorjev, zadolženih za posamezna področja in/ali obdobja usposabljanja.

Skrb za celovito izvajanje programa usposabljanja prevzame mentor in somentor.

Mentor je pri vodenju in usposabljanju pripravnika na različnih izbirnih področjih ali v drugi organizaciji dolžan sodelovati s somentorjem.

Mentor lahko istočasno vodi največ tri pripravnike. Somentor pa lahko istočasno vodi usposabljanje največ treh pripravnikov.

Po 29. členu mentor skupaj s somentorjem oblikuje oceno glede na sposobnost pripravnika za pravilno opredelitev delovnega problema, ustreznost izbrane metode dela, ustreznost uporabe teoretičnega znanja pri izvedbi naloge ter glede na pravilnost rešitve nalog.

V poročilu o pripravnikovem usposabljanju mentor oceni:

- obseg opravljenega dela glede na program pripravnikovega dela;
- kakovost opravljenega dela, pri čemer upošteva ocene za posebej določene naloge oziroma ocene somentorja;
- na katerem ožjem delovnem področju je bil pripravnik najuspešnejši in za katero področje je pokazal največ zanimanja.

Ob začetku pripravništva delodajalec posreduje Socialni zbornici Slovenije:

- program pripravništva,
- prijavo pripravnika,

- prijavo mentorja in somentorja
- program usposabljanja.

Mentor skupaj s pripravnikom pripravi dokumentacijo o opravljenem pripravništvu, ki je potrebna za pristop k opravljanju strokovnega izpita.

Dokumentacija o opravljenem pripravništvu vsebuje:

- program usposabljanja,
- pripravniški dnevnik,
- oceno mentorja o pripravnikovi uspešnosti pri usposabljanju (30.–31. člen).

O spremljanju ter o nadzoru izvajanja pripravništva Pravilnik o pripravništvu v socialnem varstvu določa v 32.–38.člena.

Za pravilno izvajanje pripravništva je odgovoren delodajalec.

Za neposredno vodenje in spremljanje posameznega pripravništva je odgovoren mentor.

O morebitnih nepravilnostih pri izvajanju programa usposabljanja udeleženci usposabljanja obvestijo delodajalca (32. člen).

Socialna zbornica Slovenije vodi evidenco ter spremlja in nadzoruje potek prijavljenih pripravništev ter sodeluje z mentorji, delodajalci in s pripravniki pri morebitnih spremembah programa usposabljanja.

Če zbornica ugotovi, da sta program pripravništva in/ali program usposabljanja pomanjkljiva, o tem obvesti delodajalca in zahteva potrebne spremembe ali dopolnitve (33. člen).

d) Socialna zbornica pri spremljanju in nadzoru izvajanja pripravništva opravlja še naslednje naloge:

- spremlja načrte potreb po pripravnikih v socialnovarstvenih zavodih in ugotavlja letne potrebe po pripravnikih za posamezen poklic in območja;
- izdelava vzorčne programe pripravništva, ki jih za potrebe tipičnih delovnih mest na področju socialnega varstva predložijo strokovna združenja nosilnih strok izvajalcev socialnovarstvenih storitev in programov;
- organizira dopolnilne in prilagojene oblike usposabljanja pripravnikov in mentorjev;
- vodi evidenco uspešno zaključenih pripravništev;

- sodeluje s pristojnim ministrstvom pri opredelitvi števila prostih pripravniških mest;
- pri izvajanju svojih nalog zbornica sodeluje s poslovnimi skupnostmi javnih zavodov, ki izvajajo socialnovarstvene storitve in programe, z delodajalci, izobraževalnimi institucijami in reprezentativnim sindikatom.
- vodi evidenco uspešno zaključenih pripravništev (38. člen).

Zakon o socialnem varstvu v 77. členu določa, da socialna zbornica skrbi za povezanost, razvoj in strokovni dvig socialnovarstvene dejavnosti. V četrti alineji zakon določa, da kot javno pooblastilo socialna zbornica opravlja nalogo določanja pogojev in načinov opravljanja pripravništva in spremljanja pripravništva ter nadzorovanje izvajanja pripravništva. Socialna zbornica s Pravilnikom o pripravništvu na področju socialnega varstva ureja pogoje in način opravljanja ter spremljanja in nadzor izvajanja pripravništva za strokovne delavce na področju socialnega varstva.

(vir: <http://www.soczborsl.si/3Dejavnosti/34Pripravnistvo.htm>)

1.4.2 Strokovni izpit na področju socialnega varstva

Zakon o socialnem varstvu v 77. členu v peti alineji določa, da socialna zbornica določa pogoje in način opravljanja strokovnega izpita ter organizira in izvaja preverjanje znanja za pridobitev strokovnega izpita na področju socialnega varstva. (vir: <http://www.soczborsl.si/3Dejavnosti/34Pripravnistvo.htm>)

Leta 2004 je Socialna zbornica Slovenije kot javno pooblastilo prevzela izvajanje strokovnih izpitov. Izvajanje strokovnega izpita je socialna zbornica uredila v Pravilniku o strokovnem izpitu na področju socialnega varstva (Ur. l. RS, št. 120/04).

Opravljen strokovni izpit je nujno potreben za opravljanje samostojnega strokovnega dela na področju socialnega varstva.

Strokovni izpit lahko opravljajo naslednji kandidati:

- zaposleni in drugi delavci na področju socialnega varstva, ki so se usposobili za strokovno delo
- ki dokazujejo vsaj leto dni delovnih izkušenj na tem področju
- ki dosegajo stopnjo višje ali visoke izobrazbe v skladu z 69. členom Zakona o socialnem varstvu.

Izjemoma lahko strokovni izpit opravljajo tisti delavci, ki potrebujejo dokazilo o znanjih in spretnostih s področja strokovnega dela, kar določa ZSV v 56. členu.

Pravilnik o strokovnem izpitu na področju socialnega varstva (1. člen) določa pogoje in način opravljanja strokovnega izpita na področju socialnega varstva ter pogoje in način organiziranja in izvajanja preverjanja znanja za opravljanje tega izpita, določa sestavo in način oblikovanja izpitnih komisij, postopek prijave na izpit in potek izpita, izpitni red, določa način vodenja evidence o strokovnih izpitih ter druga vprašanja v zvezi z opravljanjem strokovnega izpita na področju socialnega varstva.

1.4.2.1 Iz česa je sestavljen strokovni izpit?

6. člen pravi, da je strokovni izpit sestavljen iz treh delov in sicer iz splošnega, posebnega ter izbirnega dela. 7. člen nadaljuje, da sta splošni in posebni del strokovnega izpita enotna za vse kandidate, izbirni del pa je prilagojen izobrazbi, izkušnjam in znanju, za katerega so se kandidati usposabljali med delom, v okviru pripravništva, usposabljanja ali so vsebino izbrali za izbirni del.

V 8., 9. in 10. členu pravilnik ureja program splošnega, posebnega in izbirnega dela pripravništva.

Splošni del strokovnega izpita obsega ustavno ureditev države, sistem zakonodajne, izvršilne in sodne funkcije oblasti ter razmerja med njimi, organizacijo in funkcijo lokalne samouprave, organizacijo javnih služb, ureditev institucij Evropske unije in njenega pravnega sistema ter varovanje osebnih podatkov.

Posebni del strokovnega izpita obsega osnove pravne ureditve socialne varnosti, mednarodne dokumente za področje socialnega varstva, sistem in organizacijo socialnega varstva ter pravice iz naslova socialnega varstva, pravno ureditev zakonske zveze in družinskih razmerij, invalidsko varstvo in institucionalno varstvo otrok s posebnimi potrebami, kazensko procesno in materialno pravo ter izvrševanje kazenskih sankcij, nepravdno procesno pravo, varstvo otrok, vloga nevladnih organizacij na področju socialnega varstva, strateške dokumente socialnega varstva, varstvo odraslih in socialna preventiva.

Izbirni del strokovnega izpita obsega naslednje vsebine:

a) materialna ogroženost:

- nezaposlenost
- socialna izključenost in strategije zmanjševanja socialne izključenosti
- revščina in brezdomstvo

b) partnerski odnosi:

- zakonska zveza
- partnerstvo
- druge oblike skupnosti

c) varstvo otrok:

- programi za mlade
- vedenjske težave
- nasilje nad otroki
- družina in starševstvo

1.4.2.2 Opravljanje strokovnega izpita

Kandidati za opravljanje strokovnega izpita pošljejo prijavnico najmanj en mesec pred želenim datumom opravljanja strokovnega izpita, k izpitu pa lahko pristopijo, če imajo poravnane stroške izpita.

Strokovni izpit se opravlja v prostorih Socialne zbornice Slovenije, 16. člen pa pravi, da izpitno komisijo sestavljajo trije člani, predsednik in dva člana, pri čemer mora imeti eden od

njih isto vrsto izobrazbe kakor kandidat, vsi pa morajo imeti enako ali višjo stopnjo strokovne izobrazbe od kandidata. Strokovni izpit se opravlja pisno, kar traja do tri ure, in ustno, kar traja do eno uro. Opravlja se ga dva dni, in sicer splošni in posebni del kandidat opravlja ustno, izbirni del pa pisno in ustno (29. in 30. člen). V okviru pisnega dela kandidat opravlja nalogo, ki mora biti v skladu z izbirnim področjem, ki ga je navedel ob prijavi. V okviru ustnega dela (37. člen) izpitna komisija pripravi po tri vprašanja iz splošnega, posebnega in izbirnega področja, kandidat pa zagovarja tudi pisni del. Komisija mu mora zastaviti takšna vprašanja, da je iz njegovih odgovorov mogoče oceniti njegovo poznavanje celotnega področja.

Komisija kandidata oceni po področjih z uspešno ali neuspešno, po končanem izpitu pa oceni njegovo znanje in ga oceni z opravi ali ni opravi, o čemer kandidata tudi obvesti (38. člen).

Kandidat, ki je bil neuspešen samo na enem izmed področij pisnega, splošnega, posebnega ali izbirnega dela, izpit ponavlja samo iz področja, kjer je bil neuspešen, in sicer v roku, ki ga določi izpitna komisija, vendar ne prej kot po preteku enega meseca. Kandidat lahko ponavlja izpit iz posameznega področja le enkrat. Če drugič izpita iz tega področja ne opravi uspešno, mora ponovno opravljati celoten strokovni izpit (40. člen). Če pa kandidat ne opravi strokovnega izpita tudi drugič, ga ne more ponovno opravljati pred pretekom 6 mesecev (42. člen).

1.4.3 Urejanje pripravništva socialnih delavcev na področju socialnega varstva

Problem pripravništva, ki pesti diplomante Fakultete za socialno delo, je pereč že kar nekaj časa. Mladi diplomanti se lahko zaposlijo v socialnem varstvu šele ko opravijo strokovni izpit, za kar pa potrebujejo eno leto izkušenj na tem področju oziroma opravljeno pripravništvo, ki je po 69. členu ZSV (Ur. l. RS, št. 3/07–UPB 2) za delo v socialnem varstvu obvezno, vendar pa temu s strani države ni namenjenih nič sredstev, zato se je v zadnjem času marsikateri diplomant srečal s prostovoljnim pripravništvom, za katerega seveda ni dobil plačila.

Na to temo je bila na Fakulteti za socialno delo v okviru Kariernega centra dne 6.11.2008 organizirana okrogla miza, kjer so sodelovali: Odbor za mlade, Zveza svobodnih sindikatov

Slovenije, predstavniki Socialne zbornice Slovenije, Centra za socialno delo Šiška, društva Altra ter strokovnjak za kadrovskega menedžment Fakultete za družbene vede.

Izpostavljen je bil problem volonterskega pripravništva, po katerem so številni diplomanti Fakultete za socialno delo nekako morali poseči, če so želeli opraviti pripravništvo in pristopiti k strokovnemu izpitu, kar je po zakonu obvezno za delo v socialnem varstvu. Vendar zanj ne prejemajo plačila, obstanejo zgolj na ramenih staršev, ki jim plačujejo stroške, kar jim onemogoča, da bi se osamosvojili. ZDR (Ur. l. RS, št. 42/02) volontersko pripravništvo v 124. členu sicer dovoljuje, vendar le v primerih, ko to ureja področna zakonodaja. Področna zakonodaja pa pripravništvo le zapoveduje, ne omogoča pa njegovega prostovoljnega opravljanja.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (v nadaljevanju: MDDSZ) v 77. členu ZSV določa, da za izvajanje pripravništva in določanje pogojev skrbi Socialna zbornica Slovenije, obenem pa se pripravnikom ne namenja nikakršnih sredstev, kar pripelje do izključujoče situacije.

Med leti 1999 in 2007 je država vseeno namenjala v drugi obliki nekaj sredstev za pripravnike, in sicer v obliki programov javnih del, vendar pa so se ta sredstva do leta 2007 zelo zmanjševala, zato je v tem obdobju na takšen način opravilo pripravništvo le 11 diplomantov. Program javnih del je namenjen težje zaposljivim kadrom, kamor so se uvrstili tudi mladi diplomanti. Na zavodu za zaposlovanje so morali biti prijavljeni eno leto, da so si pridobili status težje zaposljivih, nato so prišli v poštev za program javnih del, kjer so prejemali 70% minimalne plače po stopnjah strokovne usposobljenosti za delo, ki so ga opravljali.

Druga rešitev za pripravnike bi bil program usposabljanja na delovnem mestu, za kar bi prejeli stroške javnega prevoza, stroške zdravstvenega pregleda, stroške za zavarovanje za primer poškodb pri delu in poklicne bolezni ter 20% stroškov dejanskega bivanja, v primeru da je organizacija, kjer se oseba usposablja oddaljena uro in pol v eno smer z javni prevozom. Vendar pa ta program traja le do 6 mesecev, pripravništvo pa zahteva enoletno delo na področju socialnega varstva.

(Nas po diplomi čaka prostovoljno pripravništvo? Poročilo okrogle mize Kariernega centra Fakultete za socialno delo o prostovoljnem pripravništvu na področju socialnega varstva) (<http://www.student-info.net/index.php/fsd/novice/ID/51328/Nas-po-diplomi-aka-prostovoljno-pripravnitvo>, 4.5.2009)

1.1 TABELA: GIBANJE ŠTEVILA PRIJAVLJENIH PRIPRAVNIŠKIH MEST VSEH PROFILOV PRI SOCIALNI ZBORNICI RS

Leto	Javna dela	Drugo	Skupaj
1999	83	6	89
2000	77	7	84
2001	83	1	84
2002	95	8	103
2003	48	20	68
2004	48	38	86
2005	53	53	106
2006	61	44	105
2007	40	62	102
2008	0	33	33
Skupaj	588	272	860

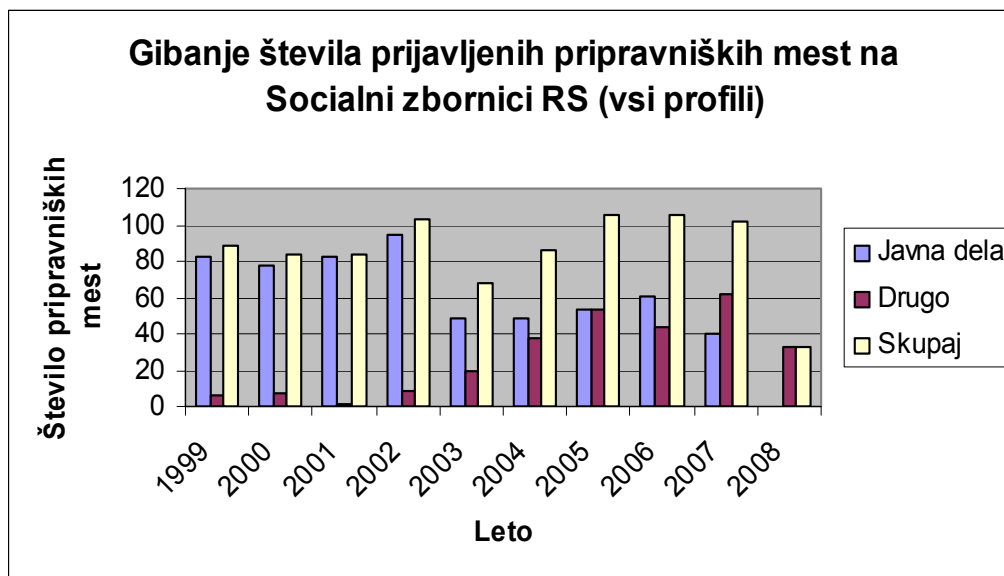
Vir: Socialna zbornica RS, 2009

Na pripravniška mesta se prijavljajo strokovni delavci in strokovni sodelavci.

Strokovni sodelavci so predvsem: socialni delavci, sociologi, pedagogi, andragogi, defektologi, profesorji pedagoških smeri, pravniki, upravni delavci, psihologi in delovni terapevti od leta 2006 naprej.

Strokovni sodelavci pa so delavni terapevti, administratorji, višje medicinske sestre ter strokovnjaki univerzitetne izobrazbe iz teologije, biologije, ekonomije.

1.1 GRAF: GIBANJE ŠTEVILA PRIJAVLJENIH PRIPRAVNIŠKIH MEST VSEH PROFILOV NA SOCIALNI ZBORNICI RS

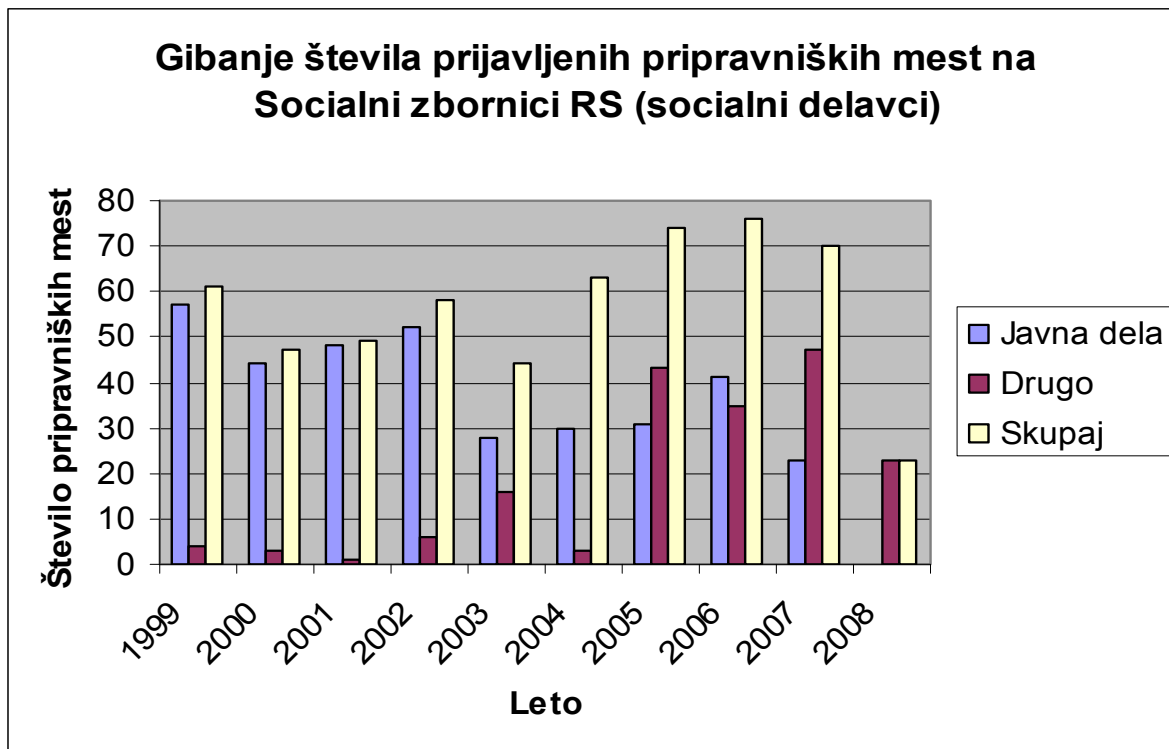
Vir: Socialna zbornica RS, 2009

1.2 TABELA: GIBANJE ŠTEVILA PRIJAVLJENIH PRIPRAVNIŠKIH MEST SOCIALNIH DELAVCEV

Leto	Javna dela	drugo	Skupaj
1999	57	4	61
2000	44	3	47
2001	48	1	49
2002	52	6	58
2003	28	16	44
2004	30	33	63
2005	31	43	74
2006	41	35	76
2007	23	47	70
2008	0	23	23
Skupaj	354	211	565

Vir: Socialna zbornica RS, 2009

1.2 GRAF: GIBANJE ŠTEVILA PRIJAVLJENIH PRIPRAVNIŠKIH MEST SOCIALNIH DELAVCEV PRI SOCIALNI ZBORNICI RS

Vir: Socialna zbornica RS, 2009

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006- 2010 (ReNPSV06) 39. (Ur. L. RS, št. 39/2006 z dne 13.04.2006) v 4. cilju strategije A določa ukrep za ustrezno ureditev financiranja pripravništva na področju socialnega varstva.

Ministrstvu tudi v okviru predlaganih sprememb zakonodaje v letu 2007 ni uspelo realizirati tega ukrepa.

Socialna zbornica Slovenije je v Obvestilu izvajalcem socialnovarstvene dejavnosti dne 25. novembra sporočila odločitev o prekinitvi možnosti urejanja pripravništva preko javnih del, katero je dobila posredovano po razgovorih z vodstvom Zavoda RS za zaposlovanje, kajti ta možnost je bila sporna celotno obdobje.

Vir: stran socialne zbornice

(<http://www.soczbor->

[sl.si/3Dejavnosti/34Pripravnistvo/Dokumenti/Obv_izvaj_javna_dela_251007.pdf](http://www.soczbor-sl.si/3Dejavnosti/34Pripravnistvo/Dokumenti/Obv_izvaj_javna_dela_251007.pdf), 4.5. 2009)

Glede na to, da zakon določa obvezno opravljanje pripravništva za delo v socialnem varstvu, obenem pa država temu ne namenja nobenih sredstev, organizacije same pa nimajo dovolj sredstev za plačilo pripravnikov in jih zato ne zaposlujejo, se diplomanti Fakultete za socialno delo srečujejo z izjemno težko situacijo. Možnosti do pravne poti opravljanja strokovnega dela in strokovnega izpita so na tej točki zaprte, s tem pa je zaprta tudi možnost zaposlitve v socialnem varstvu. Zaradi tega so se študentje Fakultete za socialno delo dne 30.3. 2009 s Pozivom za sistemsko ureditev pripravništev na področju socialnega varstva obrnili na MDDSZ, kjer so predstavili problematiko pripravništva in navedli naslednje zahteve glede pripravništva:

- Pristojno ministrstvo naj zagotovi in financira 150 pripravniških mest za diplomante socialnega dela, kar bo omogočilo enakovredno možnost za vstop na trg dela in na področje za katerega so se oziroma se še izobražujejo.
- Pristojno ministrstvo naj tudi poskrbi, da bo delo pripravnikov plačano v skladu z določili ZDR, kar pomeni najmanj v višini 70% osnovne plače za delovno oziroma vrsto dela, za katero je sklenil pogodbo o zaposlitvi kot pripravnik, in da bo pripravnik upravičen tudi do drugih osebnih prejemkov (regres za letni dopust, povračilo stroškov v zvezi z delom ipd.).
- Naj se natančno definirajo možna področja dela za strokovne delavce po ZSV, ki se ne izobražujejo za socialno delo. Predlog je utemeljen s tem, da določeni strokovni profili, ki jih ZSV opredeljuje kot strokovne delavce, v času izobraževanja pridobijo znanja in kompetence, ki so uporabne le na določenih, ožjih področjih dela in nimajo ustreznih znanj za delo z posamezniki, družinami, skupinami ali skupnostjo.

Kajti v praksi se pogosto dogaja, da so v socialnem varstvu zaposleni delavci, ki za to niso usposobljeni, diplomanti socialnega dela pa se med študijem srečajo z najrazličnejšimi teorijami in praksami iz socialnega varstva, zato je to za socialne delavce diskriminatorno.

- V primeru, da se pripravništvo na področju socialnega varstva ne more urediti v skladu s prvo točko, naj se ukine za diplomante in diplomantke socialnega dela.

Socialna zbornica Republike Slovenije je v dopisu št. 660/2009 napisala, da se že več kot deset let išče rešitve za težave, ki se pojavljajo v zvezi z izvajanjem pripravništva na področju socialnega varstva. Problem so izpostavili takole:

»Problematika se kaže v neurejenem financiranju pripravniških mest, vrednotenju dela za mentorje in v pravni praznini (volontersko pripravništvo, pripravništvo preko javnih del ali v druge oblike sodelovanja med izvajalci in iskalci prve zaposlitve) [...]. Od leta 1999 je zbornica v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve in Zavodom RS za zaposlovanje probleme financiranja pripravništva rešila le začasno, in sicer preko javnih del. Oblike začasnega reševanja na podlagi mnenja pristojnih institucij od začetka leta 2008 niso več mogoče, saj instrumenti izvajanja javnih del niso namenjeni za pripravnike, ki so po področnih zakonih dolžni opraviti pripravništvo, zato problematika izvajanja oziroma financiranja pripravniških mest v socialnem varstvu ostaja.«

Socialna zbornica je tudi podala konkretne spremembe Zakona o socialnem varstvu, vendar pa pristojno ministrstvo tega problema ni uredilo.

Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na svoji 19. seji dne 15. 4. 2009 obravnavala Predlog za razrešitev problematike izvajanja pripravništva na področju socialnega varstva in sprejela naslednje sklepe:

1. Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide se je seznanila z večletno problematiko pripravništva socialnih delavcev, ki končajo študij na Fakulteti za socialno delo.
2. Socialna zbornica Slovenije je pripravila konkretne predloge za dopolnitev ZSV in Pravilnika o pripravništvu.
3. MDDSZ naj v dveh mesecih pripravi ukrepe, ki bodo sanirali nevzdržno stanje glede predpisanega pripravništva socialnih delavcev.
4. Komisija se je seznanila z mnenjem študentov Fakultete za socialno delo, ki vztrajajo pri tem, da se pripravništvo omogoči v skladu z veljavnimi predpisi ali da se pripravništvo opusti, ker jih neopravljeno pripravništvo ovira pri iskanju prve zaposlitve.

(<http://www.ds-rs.si/?q=node/1038>)

1.5 TRG DELOVNE SILE IN NJEGOVE ZNAČILNOSTI V SLOVENIJI

Slovenski trg delovne sile v zadnjem desetletju doživlja korenite spremembe. Iz relativno polne zaposlenosti in sistema neposredne varnosti zaposlitve (kar je desetletja omogočal prejšnji sistem), je v zelo kratkem času prešel v sistem tržnega gospodarstva.

Transformacijska depresija ob koncu osemdesetih in v začetku devetdesetih let je poleg drugih sprememb povzročila tudi izrazito povečanje števila brezposelnih in stopnje brezposelnosti (Ignjatović, 2002: 12).

Naraščanje brezposelnosti pa ni bilo enakomerno porazdeljeno med slovensko populacijo, saj so bile nekatere socialne in demografske skupine bolj prizadete od drugih.

Po analizah stanja in gibanj na trgu dela Kajzerjeva (2005: 37) kot ključne značilnosti in probleme, ki veljajo za Slovenijo, navaja:

Nizko stopnjo zaposlenosti in visoko brezposelnost nizko izobraženih, kar je ključni strukturni problem brezposelnosti v Sloveniji. Povezan je s slabše razvitim storitvenim sektorjem, predvsem s socialnimi storitvami, manjšim številom zaposlitev s krajšim delovnim časom med starejšimi, velike rezerve so tudi na področju zaposlovanja starejših žensk s krajšim delovnim časom.

Izredno nizko stopnjo nezaposlenosti starejših, ki so povezana s predčasnim upokojevanjem ter nizko zaposlenostjo starejših s krajšim delovnim časom.

Sorazmerno visoko stopnjo brezposelnosti mladih (15-24 let). Njihove zaposlitvene možnosti bi povečali z zaposlovanjem mladih in z vključevanjem v delo s pomočjo mentorjev, s čimer bi pridobili začetne delovne izkušnje, z opravljanjem prekvalifikacij ter pridobivanjem vsaj srednješolske izobrazbe.

Neintenzivno upravljanje s človeškimi viri v podjetjih. Zaposleni, ki niso del vodstva, so zgolj izvajalci, njihovi viri so neizkoriščeni, odločanje o upravljanju s človeškimi viri (v nadaljevanju UČV) je centralizirano, primanjkuje kadrovskih strokovnjakov, pogosto se

zanemarja izobraževanje in usposabljanje zaposlenih, premalo vlaganj v UČV se odraža v nizki inovativnosti slovenskih podjetij.

Za slovenski trg delovne sile velja, da je v primerjavi s trgi razvitih držav relativno tog. Delež fleksibilnih oblik zaposlovanja so pod povprečjem EU. Najrazvitejši obliki fleksibilnega zaposlovanja sta samozaposlitev in zaposlitev za določen čas (Ignjatović, 2002: 29).

1.6 POLITIKA ZAPOSLOVANJA

Svetlik in Trbančeva (2002: 36) opredelita politiko zaposlovanja kot politiko, ki se od drugih razlikuje po svojem predmetu. Sicer zanjo velja, da je to v ožjem pomenu dejavnost države in njenih organov na področju zaposlovanja. V širšem smislu pa se nanaša na usklajevanje in prizadevanje za uresničitev interesov širšega kroga socialnih dejavnikov, zainteresiranih za zaposlovanje kot so delodajalci in njihova združenja, sindikati in organizirane socialne skupine, ki želijo na trgu delovne sile izboljšati ali utrditi svoj položaj, na primer invalidi, ženske in posamezna profesionalna združenja.

Slovenija je razvila socialno politiko, da bi uresničila načelo solidarnosti kot navaja Ivančičeva:

»Da bi uresničila načelo solidarnosti, je Slovenija razvila kot konstitutivni del nekdanje socialistične Jugoslavije razvila močno socialno državo s široko mrežo ukrepov socialne politike, ki so bili večinoma namenjeni prav zaposlenim (Ivančič, 1999: 90).«

1.6.1 Aktivna politika zaposlovanja v Sloveniji

Ukrepi aktivne politike zaposlovanja (v nadaljevanju APZ) so namenjeni različnim ciljnim skupinam, in sicer:

- brezposelnim osebam,
- osebam, katerih delo je postalo nepotrebno,
- šolajoči se mladini in iskalcem zaposlitve,
- zaposlenim.

Območne službe lahko ciljne skupine omejijo skladno s potrebami trga dela v lokalnem okolju in jih objavijo na internetu in na oglasnih deskah na uradih za delo in območnih službah. Brezposelne osebe so upravičene do vključitve v posamezno aktivnost APZ na podlagi **zaposlitvenega načrta**.

Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti – ZZZPB (Ur. L. RS, št. 107/06 – UPB) v 50. členu določa, da program ukrepov aktivne politike zaposlovanja sprejme Vlada Republike Slovenije, po posvetovanju s socialnimi partnerji, za proračunsko ali plansko obdobje. Program aktivne politike zaposlovanja v skladu z določbami ZZZPB prispeva k uresničevanju srednjeročnih smernic in strateških dokumentov razvoja trga dela in zaposlovanja, sprejetih na ravni države in Evropske unije.

Program APZ vsebuje štiri ukrepe s posameznimi aktivnostmi, ki predstavljajo osnovna področja za natančnejše instrumente oziroma programe poseganja na trg dela v sodobnih družbah (neposredni vpliv na učinkovito delovanje trga dela ter usklajevanje ponudbe in povpraševanja). Ukrep spodbujajo inovativne in posebne prijeme in projekte, ki urejajo probleme in spodbudijo nosilce razvoja v lokalnem okolju.

V letih 2007 in 2008 se program APZ financira ne samo iz sredstev državnega proračuna, ampak tudi Evropskega socialnega sklada.

Glavni izzivi na področju zaposlovanja in brezposelnosti, na katere se odziva aktivna politika zaposlovanja s predvidenimi ukrepi:

- o visok delež dolgotrajno brezposelnih, ki se je v zadnjih desetih letih celo povečal,
- o strukturna brezposelnost: slaba izobrazbena sestava brezposelnih, visok delež brezposelnih brez oziroma z nizko izobrazbo,
- o izredno nizka stopnja zaposlenih starejših (55–64 let), saj je med najnižjimi v EU,
- o sorazmerno visoka stopnja brezposelnosti mladih (15–24 let),
- o naraščajoče število brezposelnih oseb z višjo in visoko izobrazbo,
- o povečevanje brezposelnosti žensk.

Osnovni strateški cilji programa APZ so:

- o povečanje zaposlenosti in znižanje brezposelnosti,
- o preprečevanje prehoda v dolgotrajno brezposelnost (znižanje deleža dolgotrajno brezposelnih) in povečevanje prehoda v zaposlitev;
- o zmanjšati strukturno brezposelnost: povečevanje zaposljivosti z dvigom izobrazbe, usposobljenosti in izboljšanjem veščin (izboljšanje izobrazbene sestave brezposelnih);
- o povečanje prilagodljivosti in konkurenčnosti zaposlenih;
- o spodbujanje novega zaposlovanja (povečanje števila podprtih projektov za razvoj novih zaposlitvenih možnosti);
- o okrepitev socialne vključenosti (znižanje deleža prejemnikov denarnega nadomestila in denarne socialne pomoči med brezposelnimi).

Aktivnosti oziroma instrumenti posameznih ukrepov so namenjeni vsem, ki se prijavijo v register brezposelnih oseb pri Zavodu za zaposlovanje RS, pa tudi drugim aktivnim in neaktivnim posameznikom na trgu dela.

1.6.1.1 Ukrepi programa aktivne politike zaposlovanja v letih 2007–2013

1. SVETOVANJE IN POMOČ PRI ISKANJU ZAPOSLOTITVE

Svetovanje in pomoč posameznikom pri iskanju zaposlitve ter seznanjanje s poklicnimi možnostmi in poglobljena obravnava določenih skupin oseb so zato, da se izboljšajo zaposlitvene možnosti in odpravijo ovire pri iskanju zaposlitve. Namen ukrepa je tudi predstavitev in uveljavitev aktivnosti programa APZ.

Gre za poklicno in zaposlitveno informiranje, svetovanje in motiviranje; pomoč pri iskanju zaposlitve (razne delavnice, seminarji, zastopništvo pri delodajalcih); razvoj in izvajanje novih oblik pomoči ter predstavitev (razvoj novih oblik informiranja, svetovanja, motiviranja pri iskanju zaposlitve, saj gre za ključne aktivnosti, ki pospešujejo prilagajanje programov in pristopov k razmeram na trgu in značilnostim ciljnih skupin. To se predvsem nanaša na tiste

poklice, pri katerih obstaja neskladje med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela z namenom večje zaposljivosti.

Upravičenci teh programov so vsi, ki potrebujejo tovrstno pomoč. Aktivnosti lahko izvajajo MDDSZ, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, pooblaščen organizacije, koncesionarji MDDSZ, skladi dela in drugi izvajalci.

2. USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE

Gre za povečanje zaposljivosti in konkurenčnosti na trgu dela s pridobivanjem novega znanja, spretnosti in zmožnosti ter z dvigom izobrazbe in kvalifikacijske ravni zaposlenih in brezposelnih.

a) Programi institucionalnega usposabljanja in nacionalne poklicne kvalifikacije

Predvidene so predvsem aktivnosti institucionalnega izobraževanja, tečaji, predavanja, seminarji in druge krajše oblike usposabljanja za pridobivanje dodatnega ali poglobljanje pridobljenega znanja, spretnosti in zmožnosti, priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja za brezposelne, pa tudi za zaposlene. Spodbuja se zlasti usposabljanje za izrazito iskane poklice in poklice, ki so netipični za moške in ženske (poklice, v katerih sta spola zastopana neenakomerno).

b) Programi praktičnega usposabljanja

V okviru ukrepa se izvajajo predvsem praktični programi usposabljanja, npr. usposabljanje na delovnem mestu, učne delavnice, nadomestna zaposlitev, ki omogoča pridobitev praktičnih izkušenj na več delovnih mestih, ter sistem za prenos znanja, izboljšanje spretnosti in zmožnosti. Izvajajo se tudi projekti za usposabljanje invalidov.

Pod aktivnost programov praktičnega usposabljanja spada tudi usposabljanje absolventov na delovnem mestu in subvencija za zaposlitev diplomantov (**Absolvent – aktiviraj in zaposli se!**) in sicer je to sprememba, ki je bila uvedena v letošnjem letu 2009.

Namen projekta je:

- aktiviranje študentov, da se v času absolventskega staža vključijo v program usposabljanja na delovnem mestu in si na ta način pridobijo znanja in veščine za lažjo vključitev na trg dela,

- povezovanje gospodarstva in izobraževalne sfere,
- preprečevanje prehoda mladih v odprto brezposelnost,
- spodbujanje zaposlovanja diplomantov s pomočjo subvencije za zaposlitev za polni delovni čas za 6 mesecev,
- učinkovitejše vključevanje diplomantov na trg dela,
- ustvarjanje in krepitev socialne mreže za diplomante,
- posredno vplivanje na krajši čas študija in čim hitrejšo vključitev mladih na trg dela.

Cilj projekta je vključitev mladih v program usposabljanja na delovnem mestu ter v nadaljevanju v subvencionirano zaposlitev za 6 mesecev.

Postopek izvajanja je sestavljen iz usposabljanja udeleženca projekta (absolventa) na delovnem mestu ter iz subvencije za zaposlitev iste osebe, ko ta diplomira.

Izvajalec (delodajalec) pridobi podatke o študentih v absolventskem stažu, ki se želijo vključiti v ta projekt pri Študentski organizaciji Slovenije.

Po zaključenem usposabljanju in zaključku študija udeleženca projekta, je delodajalec upravičen do subvencije za 6 mesečno zaposlitev tega diplomanta.

Ciljna skupina tega projekta so študenti v absolventskem stažu, ki zaključujejo vsaj VII. raven izobrazbe oziroma vsaj 2. bolonjsko stopnjo v skladu z Uredbo o uvedbi in uporabi klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja (Ur. l. RS, št. 46/2006, 15/2008). Usposabljanje na delovnem mestu mora biti ustrezno smeri izobraževanja, ki ga študent v absolventskem stažu zaključuje.

Delodajalec je upravičen do subvencije za zaposlitev tistih študentov, z vsaj VII. ravni izobrazbe oziroma z vsaj 2. bolonjsko stopnjo v skladu z Uredbo o uvedbi in uporabi klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja (Ur. l. RS, št. 46/2006, 15/2008):

- ki diplomirajo v času usposabljanja ali najkasneje v roku 6 mesecev od zaključka usposabljanja in
- v tem času niso prijavljeni v evidenci brezposelnih oseb.

Operativni izvajalci so predvsem pravne ali fizične osebe, registrirane za opravljanje dejavnosti v Republiki Sloveniji, izbrane v okviru javnega razpisa.

Trajanje programa usposabljanja na delovnem mestu lahko poteka od najmanj 1 meseca do največ 6 mesecev in do 100 ur na mesec. Najkasneje v 6 mesecih od zaključka usposabljanja pa poteka vključevanje diplomantov v subvencionirano zaposlitev, ki mora trajati 6 mesecev. Upravičeni stroški, do katerih je upravičen operativni izvajalec so: strošek zdravniškega, pregleda, mentorski dodatek, subvencija za zaposlitev in dodatek za aktivnost v skladu s Pravilnikom APZ.

c) Programi izobraževanja

Ti programi vključujejo aktivnosti formalnega izobraževanja, programe usposabljanja za življenjsko uspešnost in projektne učnja za mlade, ki so namenjeni predvsem povečanju zaposljivosti in prilagodljivosti brezposelnih oseb na trgu dela, dvigu njihove izobrazbe in kvalifikacijske ravni ter zmanjševanju strukturnega neskladja na trgu dela.

d) Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih

Izvajajo se različne aktivnosti usposabljanja in izobraževanja zaposlenih. Spodbude so namenjene zlasti dvigu njihove izobrazbe in kvalifikacijske ravni, pridobivanju ustreznega znanja, spretnosti in zmožnosti, ki jih morajo zaposleni v današnjih časih ves čas dopolnjevati, zato da se ohranijo delovna mesta ter da se prepreči prehod presežnih delavcev v odprto brezposelnost, povečajo zaposlitvene možnosti delavcev, še preden preidejo v odprto brezposelnost.

e) Preventivni in inovativni projekti na trgu dela

Gre za aktivnosti, s katerimi se preprečuje prehod v brezposelnost in/ali v dolgotrajno brezposelnost, vključno z dejavnostmi skladov dela. S tem se iščejo novi preventivni načini, ki naj bi preprečevali prehod v odprto brezposelnost, in nove oblike programov usposabljanja za potrebe na trgu dela. Programi, ki se razvijajo, so predvsem inovativni in mednarodni (sodelovanje s tujimi partnerji).

Upravičenci teh programov so brezposelne osebe, zaposleni in delavci v postopku izgubljanja zaposlitve, ki potrebujejo tovrstno pomoč ter delodajalci in strokovnjaki.

Aktivnosti le-teh lahko izvajajo MDDSZ, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, pooblaščenice organizacije, koncesionarji, skladi dela, Ministrstvo za šolstvo in šport, Center

za poklicno izobraževanje, Državni izpitni center in Andragoški center.

3. SPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA IN SAMOZAPOSLOVANJA

Namen je spodbujati samozaposlovanje brezposelnih oseb, ki po usposabljanju želijo uresničiti podjetniško idejo in se samozaposliti, spodbujati zaposlovanje najteže zaposljivih skupin brezposelnih oseb, zlasti prejemnikov denarne socialne pomoči in povečevati prilagodljivost trga dela s spodbujanjem novih oblik zaposlovanja.

a) Spodbujanje samozaposlovanja

Vključuje zlasti aktivnosti, v okviru katerih se bosta brezposelnim osebam in osebam v postopku izgubljanja zaposlitve zagotavljali svetovalno pomoč in subvencijo za samozaposlitev. Pomembno je tudi podpiranje aktivnosti za spodbujanje podjetniške miselnosti in inovativnosti, predvsem med mladimi, ženskami in na podeželju.

b) Subvencije za zaposlitev teže zaposljivih skupin brezposelnih oseb

To so aktivnosti, ki spodbujajo novo zaposlovanje s subvencijami za zaposlitev teže zaposljivih brezposelnih oseb.

c) Povračilo stroškov dela

Zagotovljeno je zlasti povračilo davka na plače in prispevkov delodajalca, zato da se spodbudi zaposlovanje teže zaposljivih skupin brezposelnih oseb in drugih brezposelnih.

d) Spodbujanje prilagodljivosti delovne sile in podjetij

Gre za podpiranje in izvajanje aktivnosti, namenjene spodbujanju mobilnosti in uvajanju prožnih oblik zaposlitve. V ta namen se podpirajo tudi inovativni prijemi in praksa delodajalcev, ki naj bi razvijali in uveljavljali zaposlitvi prijazno okolje za usklajevanje delovnih in družinskih obveznosti, učinkovito upravljanje človeških virov z raznimi oblikami povezovanja mlajših in starejših delavcev, kakovostne sisteme internega usposabljanja za vse skupine delavcev ipd. Ter tako ustvarjali nove zaposlitvene priložnosti za iskalce prve zaposlitve, starejše in invalide.

e) Ohranitev delovnih mest

Namen aktivnosti je zlasti ohranitev delovnih mest v podjetjih, ki so v prestrukturiranju. MDDSZ po programu celovitega prestrukturiranja podjetij, ki ga predhodno potrdi Vlada Republike Slovenije, sofinancira njegov kadrovski del. Namen aktivnosti je tudi ohranitev produktivnih delovnih mest v gospodarstvu, ki so ogrožena zaradi izrednih dogodkov ali naravnih nesreč.

Upravičene teh navedenih programov so brezposelne osebe ter zaposleni in delavci v postopku izgubljanja zaposlitve, ki potrebujejo to pomoč.

Aktivnosti lahko izvajajo MDDSZ, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, pooblaščen organizacije, koncesionarji MDDSZ, centri za socialno delo, Ministrstvo za gospodarstvo in drugi izvajalci.

4. PROGRAMI ZA POVEČEVANJE SOCIALNE VKLJUČENOSTI

Namen ukrepa je spodbujati socialno vključenost ljudi oziroma uresničevati in uveljaviti aktivnosti in projekte za ustvarjanje okolja, ki bo motiviralo ljudi k aktivnosti in v katerem naj bi lažje in hitreje našli delo, hkrati pa uživali tudi potrebno raven socialne zaščite.

a) Spodbujanje socialnega vključevanja in delovne aktivnosti

Aktivnosti so namenjene spodbujanju socialnega vključevanja tistim, ki potrebujejo posebno pomoč pri vključitvi na trg dela. Del tega ukrepa so tudi javna dela, pomoč na domu, osebna asistenca, zaposlitveni projekti za invalide in podobni projekti, namenjeni spodbujanju novega zaposlovanja v neprofitnem sektorju in izenačevanju možnosti zaposlovanja teže zaposljivih brezposelnih oseb. Gre za različne projekte organizacije in izvajanja začasnega ali občasnega humanitarnega ali drugega podobnega dela, kakor jih določa ZSV. Izvajajo se začasno in občasno humanitarno ali drugo podobno delo v skladu s 36. c členom ZSV, namenjeno prejemnikom denarne socialne pomoči. To je namenjeno predvsem dolgotrajno brezposelnim osebam in prejemnikom denarne socialne pomoči za ponovno aktiviranje na socialnem in delovnem področju.

Novost, ki spada v ta ukrep je aktivnost spodbujanja razvoja **socialnega podjetništva**, ki je bila sprejeta v letošnjem letu 2009.

Namen javnega razpisa za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva, ki ga izvaja Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je:

- razvoj novih ali širitev obstoječih dejavnosti, ki prispevajo ciljem skupnosti, socialnim ali okoljskim ciljem (npr. okoljski programi, socialnovarstvene storitve ipd.),
- motiviranje in usposabljanje oseb iz ranljive ciljne skupine za vključitev v dejavnost,
- zaposlitev oseb iz ranljive ciljne skupine.

Cilj vključitve v aktivnost motiviranja in usposabljanja brezposelnih oseb je pridobitev spretnosti in znanj, ki povečujejo zaposljivost ter socialno vključenost za v projekte vključene pripadnike ranljive ciljne skupine. Namen vključitve in usposabljanja brezposelnih je zaposlitev v času trajanja projekta za obdobje najmanj enega leta.

Postopek izvajanja se nanaša na posamezne izbrane projekte, kjer upravičenci izvajajo projektne aktivnosti v skladu z vlogo, ki jo posredujejo ob prijavi na javni razpis.

V delu, ki se nanaša na aktivnosti motiviranja in usposabljanja oseb iz ranljive ciljne skupine, se izvajajo aktivnosti na podlagi zaposlitvenega načrta z napotitvijo brezposelne osebe v program, ki ga bo izvajal prijavitelj oziroma projektni partner.

Ciljna v aktivnosti spodbujanja socialnega podjetništva so brezposelni iz ranljivih ciljnih skupin, opredeljenih v razpisu »Spodbujanje razvoja socialnega podjetništva«, ki ga izvaja MDDSZ (to so: osebe starejše od 50 let, mladi do dopolnjenega 25. leta starosti brez izobrazbe, pripadniki romske skupnosti, bivši odvisniki, bivši kaznjenci, migranti, begunci, druge ranljive skupine z ustreznim pojasnilom prijavitelja, ki ga v postopku ocenjevanja vloge prijavitelja potrdi strokovna komisija).

b) Spodbujanje zaposlitvenih zmogljivosti

Za zaposlovanje v storitvenem in nevladnem sektorju se spodbuja oblikovanje in izvajanje netržnih zaposlitvenih projektov, predvsem za razvoj novih oblik socialnih programov ter socialnovarstvenih in drugih storitev v javnem interesu, ki bogatijo lokalno družbeno in delovno življenje. Podpirajo se zlasti projekti, ki ustvarjajo delovna mesta v neprofitnem sektorju in nevladnih organizacijah (NVO).

c) Inovativni programi za pospeševanje socialnega vključevanja in boja proti

zaposlavljanju na trgu dela

V okviru ukrepa se podpira razvoj in izvajanje inovativnih in mednarodnih projektov za krepitev socialne vključenosti in boja proti diskriminaciji. V ukrep na primer sodi tudi zagotavljanje enakih možnosti z razvojem in podporo projektom usklajevanja družinskega in poklicnega življenja ter neenakosti v demografski sestavi, izvajanje akcij boja proti zaposlavljanju na trgu dela, podpora pilotnim projektom idr.

Pod 4. ukrep (Spodbujanje socialnega vključevanja in delovne aktivnosti) spadajo tudi tako imenovana **javna dela**.

Cilj javnih del je znižanje števila brezposelnih oseb. Nameni javnih del pa so: aktiviranje brezposelnih oseb, njihova socializacija – socialna vključenost, ohranitev ali razvoj delovnih sposobnosti ter spodbujanje razvoja novih delovnih mest ter pritegnitev lokalnih skupnosti k reševanju brezposelnosti na njihovem območju.

Programi javnih del so izbrani na podlagi javnega razpisa, brezposelne osebe pa se vključujejo v izbrane programe na podlagi zaposlitvenega načrta. Izvajalci programov javnih del, izbrani na javnem razpisu, in brezposelne osebe sklenejo posebne pogodbe o zaposlitvi.

Ciljna skupina javnih del so brezposelne osebe, ki so dolgotrajno brezposelne, prijavljene na zavodu 12 mesecev v zadnjih 16 mesecih, razen zakonsko določenih skupin, pri katerih se ta gostota zahteva samo ob prvi vključitvi v program javnega dela (invalidi, katerih invalidnost je ugotovljena z odločbo pristojnega organa in ki se jim vključitev lahko podaljša, če jim ni mogoče zagotoviti ustrezne ali primerne zaposlitve; ženske, starejše od 53 let in moški, starejši od 55 let) in brezposelni invalidi ter brezposelni Romi. Ciljna skupina so tudi udeleženci programov javnih del, ki so bili vključeni v programe javnih del v letu 2008 manj kot eno leto.

Upravičeni stroški operativnega izvajalca so: del plače, izražene v deležu od minimalne plače po stopnjah strokovne usposobljenosti za delo, ki ga brezposelna oseba opravlja v programu javnih del; povračilo stroškov prevoza na delo in z dela z javnim prevoznim sredstvom; povračilo stroškov prehrane med delom; povračilo stroškov programa usposabljanja in izobraževanja za potrebe izvajanja programa javnega dela (na osnovi predhodnega dogovora z Zavodom Republike Slovenije za zaposlovanje); povračilo stroškov javnega prevoza na usposabljanje in izobraževanje; povračilo stroškov zdravniškega pregleda.

Operativni izvajalci so lahko delodajalci ali druge organizacije iz dejavnosti, katerih cilj ni pridobivanje dobička (neprofitni delodajalci). Način izbora operativnih izvajalcev je povezan z javnim razpisom.

Javna dela se izvajajo v skladu z 52., 53. in 53. a členom ZZZPB, Programom javnih del, ki ga sprejme Vlada Republike Slovenije, in pravilnikom, ki ureja financiranje javnih del.

Upravičene navedenih programov so brezposelne osebe.

Aktivnosti lahko izvajajo MDDSZ, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, pooblašcene organizacije, centri za socialno delo in izvajalci, izbrani po Zakonu o javnih naročilih.

Programi za povečanje socialne vključenosti so bili namenjeni tudi diplomantom socialnega dela in sicer med leti 1999 in 2007, ko je država namenila nekaj sredstev in sicer v obliki programov javnih del, namenjenih ravno pripravnikom na področju socialnega varstva. Sredstva namenjena temu so se vse do leta 2007 drastično zmanjševala, nato pa je zakonodaja še prepovedala tovrstno opravljanje pripravništva v socialnem varstvu, saj so to programi, namenjeni težje zaposljivim kategorijam. Ali mladi diplomant, z diplomom v žepu in poln delovne vneme, resnično sodi v kategorijo težje zaposljivih? Na prvi pogled ne. Vendar je bila država drugačnega mnenja. Dokaj utečeno zaposlovanje mladih, ki veljajo za težje zaposljive (mednje sodijo poleg mnogih drugih profilov tudi socialni delavci) poteka tako, da se morajo ob pridobitvi diplome prijaviti pri Zavodu RS za zaposlovanje kot iskalci zaposlitve in potem čakati kar leto dni, s čimer se kvalificirajo kot osebe, ki najtežje najdejo zaposlitev.

Morda se zdi slaba, vendar je bila to ena izmed boljših rešitev, ki žal ni več na voljo. V obliki, kot je veljala do leta 2007, je diplomantom socialnega dela omogočala vsaj vključevanje v programe javnih del, posebej namenjenih za izvajanje pripravništva na področju socialnega varstva.

Še vedno pa je bila ta rešitev boljša kot možnost prostovoljnega dela v obliki prostovoljnega pripravništva. To se je na področju socialnega varstva kratek čas tudi izvajalo, vse dokler ni delovna inšpekcija prišla do zaključka, da gre za kršitev delovne zakonodaje, saj prostovoljnega pripravništva ne urejajo področni zakoni ali pravilniki, pri čemer so vse organizacije, ki izvajajo to obliko pripravništva, v resnem prekršku.

1.7 BREZPOSELNOST

1.7.1 Brezposelnost

Po definicijah Mednarodne organizacije dela (ILO) populacijo, starih 15 let in več, razdelimo na tri temeljne kategorije: na delavno aktivne (to so vsi, ki so opravljali kakršno koli delo za plačilo), brezposelne in neaktivne (oziroma tiste, ki so zunaj delovne sile).

Standardna ILO definicija brezposelnosti obsega tri kriterije (da je oseba šteta kot brezposelna, morajo biti izpolnjeni vsi trije):

- oseba mora biti brez dela, kar pomeni, da v referenčnem tednu ni bila niti zaposlena ali samozaposlena, niti ni opravljala kakega dela za plačilo (niti eno uro);
- dejansko mora biti razpoložljiva za zaposlitev (da bi lahko takoj začela z delom, če bi ga dobila);
- aktivno mora iskati zaposlitev oziroma možnosti za samozaposlitev.

(Trbanc, 1994: 60)

Bistveni elementi brezposelnosti po Ravniću (v Svetlik, 1985: 20-21) so štirje.

Prvi element je stanje brezposelnosti, ko osebe sploh ne delajo, delajo s skrajšanim delovnim časom oziroma začasno ustavijo delo.

Drugi element je voljnost opravljati delo, kar posamezniki izkazujejo z javljanjem službam za zaposlovanje in sprejmejo delo, ki je zanje ustrezno.

Tretji element pa je pomanjkanje ustreznega dela.

Z zaposlitvijo je povezana cela vrsta materialnih in socialnih pravic, ki posameznikom zagotavljajo ugoden družbeno-ekonomski položaj.

1.7.2 Brezposelna oseba

Za ugotavljanje obsega brezposelnosti je bilo najprej treba določiti kriterije, po katerih bi lahko določeno osebo označili za brezposelno.

Osnovni način merjenja brezposelnosti temelji na statusu osebe, prijavljene pri Zavodu za zaposlovanje, kar imenujemo registrirana brezposelnost.

ZZZPB tako šteje za brezposelno osebo vsako osebo, ki:

- ni v delovnem razmerju,
- je samozaposlena oseba, katere dobiček iz javnosti v zadnjem koledarskem letu ni presegel zneska zajamčenega nadomestila plače,
- je lastnik, zakupnik, oziroma drug uporabnik kmetijskega ali gozdnega zemljišča s katastrskim dohodkom do višine, ki je določena kot podlaga za vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje,
- oseba, ki ni upokojenec, študent, dijak, vajenec, udeleženec izobraževanja odraslih, mlajših od 26 let ali udeleženec izobraževanja po ZZZPB in je hkrati:
- zmožna za delo,
- prijavljena pri Zavodu za zaposlovanje,
- na razpolago za zaposlitev,
- aktivni iskalec za zaposlitve.
- ne oziroma ne bo prejemala odškodnine/odpravnine zaradi prenehanja delovnega razmerja/prekinitve pogodbe o zaposlitvi,
- ne prejema oziroma ne bo prejemala nadomestila zaradi konkurenčne prepovedi (ZZZPB, 16. člen).

1.7.3 Vrste brezposelnosti

Poznamo več vrst brezposelnosti in sicer pogojujejo ukrepom za njeno zmanjševanje.

1.7.3.1 Prostovoljna in neprostovoljna brezposelnost

Med prostovoljno brezposelne štejemo tiste posameznike, ki niso pripravljeni sprejeti dela za nižjo plačo, kot se jim zdi ustrezna, ki se niso pripravljeni preseliti v kraj, kjer so na voljo prosta delovna mesta ali ki se niso pripravljeni prekvalificirati. Čim bolj je oseba pripravljena popustiti pri plači, delovnih pogojih, oddaljenosti delovnega mesta od doma in podobnem, ko se pogaja za zaposlitev, tem bolj neprostovoljna je njena brezposelnost. O prostovoljni brezposelnosti se veliko razpravlja v zvezi z raznimi oblikami pomoči, ki so je deležni brezposelni. Če je ta pomoč previsoka, jih to spodbuja, da zapuščajo delo, se ne zaposlujejo in so bolj izbirčni pri iskanju nove zaposlitve (Svetlik, 1985: 25-30)

1.7.3.2 Prikrita in odkrita brezposelnost

V prikrito vrsto brezposelnosti spadajo zaposleni, ki sicer imajo zaposlitev, vendar ničesar ne prispevajo k BDP. Če bi jih odpustili, bi lahko dosegali enak BDP kot pred tem. Vendar pa je težko poimensko določiti tiste, ki na delovnih mestih nič ne delajo. Takšnih je pravzaprav malo, saj vsak nekaj ur dnevno dela. Seštevek vseh nedelovnih ur in preračun ur na število zaposlenih pa razkrije število prikrito zaposlenih. To vrsto brezposelnosti lahko ugotavljamo le z ocenami. Zlasti visoka je bila v bivšem samoupravnem socialističnem sistemu, v katerem je bila osnovna človekova pravica, pravica do dela. Zato je bila skupna brezposelnost razmeroma nizka, prikrita brezposelnost pa visoka (Hrovatin, 2000: 207)

1.7.3.3 Frikcijska, strukturna in ciklična brezposelnost

Frikcijska brezposelnost se pojavlja zaradi stalne menjave zaposlitve prebivalstva, ki je normalno zaposleno. Do te brezposelnosti pride zaradi selitve prebivalstva med različnimi mesti in regijami in s tem povezanim iskanjem nove zaposlitve, začasne nezaposlenosti šolajoče se mladine, ki konča šolanje in išče zaposlitev, menjavanja zaposlitve zaradi težnje po spremembi delovnega okolja in podobnih reči. Tovrstna brezposelnost je le začasna, saj traja od enega dneva do nekaj mesecev in predstavlja samo obdobje med dvema stalnima zaposliltvama. V vsakem gospodarstvu, ki je na ravni polne zaposlenosti, srečamo frikcijsko brezposelnost, saj je ta plod prostovoljnih odločitev posameznikov o menjavi delovnih mest in ni vezana na gospodarske razmere. Zato lahko rečemo, da je prostovoljna (Hrovatin, 2000: 206).

Do strukturne brezposelnosti pride zaradi neenakosti med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili, ki je posledica gospodarskega razvoja, saj nekateri sektorji oziroma panoge hitro rastejo, druge pa nazadujejo. S tehnološkim razvojem se pojavljajo tudi povsem nove panoge. Strukturno brezposelni se težko prilagajajo novim razmeram na trgu delovne sile, še posebej če gre za starejše kategorije brezposelnih, ki so starejši od 45 let (Hrovatin, 2000: 206)

Ciklična brezposelnost nastaja zaradi gospodarskih ciklov. Ko gospodarska aktivnost stagnira in stopnja rasti BDP nazaduje ali je celo negativna, se zmanjšuje celo agregatno povpraševanje po delovni sili. Zaradi recesije vsi sektorji ali vsaj večina zmanjšuje proizvodnjo in odpušča delovno silo, zato se brezposelni lahko pojavlja med vsemi kategorijami zaposlenih, ne glede na vrsto dela. Znižanje stopenj brezposelnosti doseže gospodarstvo šele ob prehodu v drugi del cikla, v fazi oživljanja iz prosperitete (Hrovatin, 2000: 206-207).

1.7.4 Merjenje brezposelnosti

Po Trbančevi (1994: 58-61) za podatke o delovni sili obstajata dva temeljna vira: ankete o delovni sili in administrativni registri.

1.7.4.1 Registrsko merjenje brezposelnosti in aktivnosti

Nacionalne registre o brezposelnih vodijo vse države. Gre za podatke o brezposelnih, ki se zbirajo na uradih za zaposlovanje ali sorodnih državnih ustanovah, sproti v in ob administrativnih postopkih, zato so vedno na voljo in ne zahtevajo dodatnih sredstev za zbiranje. Poleg tega registri omogočajo popoln pregled podatkov, ne le na nacionalni ravni, ampak tudi po regijah.

Slaba stran registrov je predvsem ta, da podatki, ki so v njih zbrani, odražajo zakonodajo in administrativno urejenost postopkov v posameznih državah. Nacionalni kriteriji za to, kdaj in kako je neka oseba registrirana kot brezposelna, se bolj ali manj razlikujejo. Poleg tega lahko brezposelni iščejo zaposlitev sami na različne načine in se pri službah za zaposlovanje sploh

ne registrirajo. Podatki o registrirano brezposelnih tako niso popoln kazalec števila brezposelnih, pa tudi mednarodno niso primerljivi, zato jih uporabljamo zgolj za prikaze na nacionalni ravni. Na podatke v registrih močno vplivajo spremembe zakonodaje in administrativnih postopkov (npr. spremembe zakonov, ki določajo način in višino izplačila nadomestila za brezposelnost ali možnosti za pridobitev tega nadomestila). Take spremembe lahko vplivajo tako na kriterije, po katerih se brezposelne osebe sploh lahko registrirajo, kot tudi na njihovo pripravljenost, da se registrirajo. Podobno velja za registre o delavno aktivnih (zaposleni in različne oblike samozaposlenosti): tudi ti odražajo administrativno ureditev na področju dela in zaposlovanja v posamezni državi. Na podatke v registrih delovno aktivnih tako na primer vpliva zakonska urejenost krajših, sezonskih, občasnih delovnih razmerij v posamezni državi, zakonska urejenost upokojevanja, zgornja starostna meja, do katere je posameznik še lahko zaposlen ipd.

V Sloveniji so »klasični« viri podatkov o brezposelnih registri Republiškega zavoda za zaposlovanje, v katerih je neka oseba šteta kot brezposelna, če nima zaposlitve in je kot iskalec zaposlitve prijavljena pri regionalnem zavodu, ne glede na to ali je vključena v kakšen krajši program aktivne politike zaposlovanja, pri katerem se ji formalni status ne spremeni, in ne glede na to, ali prejema denarno nadomestilo ali ne. V registru tako ni oseb, ki so sicer brez zaposlitve in jo iščejo, vendar se pri zavodih za zaposlovanje ne prijavljajo iz različnih razlogov. Na drugi strani pa za osebe, ki so v registru Republiškega zavoda za zaposlovanje vodene kot brezposelne, dejansko ni moč ugotoviti, ali bi se bile res pripravljene takoj zaposliti (celo ali bi se v resnici sploh želele zaposliti) in ali morda vendarle ne opravljajo kakega dela za plačilo. Podatke o delovno aktivnih, ki jih potrebujemo za izračun stopenj brezposelnosti, zbira in objavlja Republiški zavod za statistiko, in sicer deloma iz svojih registrov (podatki o samozaposlenih – torej obrtnikih, podjetnikih, samostojnih poklicih in kmetih – ter podatki o zaposlenih pri zasebnikih).

Registri nam dajejo sliko formalnih delovnih statutom, zato del dejansko aktivnih v njih ni zajet (npr. honorarno delo, delo po pogodbi, razne netipične oblike dela za plačilo, delo za plačilo kljub formalnemu statusu neaktivnosti ipd.).

Aktivnost v populaciji je zato po registrskih podatkih nekoliko podcenjena.

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ZAPOSLOVANJE

Zavod za zaposlovanje je samostojna pravna oseba s statutom javnega zavoda in deluje za območje Republike Slovenije. Zavod deluje organizacijsko oziroma funkcionalno na treh ravneh, in sicer na sedežu Zavoda, kjer sta vodstvo in centralna služba, ter v območnih enotah in uradih za delo, ki so locirani v vseh upravnih enotah.

Prijava v evidenco brezposelnih oseb je predpogoj za uveljavitev pravic iz zavarovanja za primer brezposelnosti, za vključitev v zaposlitveno in poklicno svetovanje ter programe aktivne politike zaposlovanja (www.ess.gov.si, 2008).

Območne enote Zavoda opravljajo strokovne in operativne naloge s področja dejavnosti zavoda na svojem področju, njihova dejavnost obsega tudi spremljanje gibanja brezposelnosti in svetovanje ter strokovno pomoč uradom za delo, gospodarskim subjektom in drugim lokalnim skupnostim na svojem področju.

Uradi za delo so osnovne celice delovanja Zavoda, saj ti namreč z neposrednim stikom zagotavljajo uporabnikom njihove pravice s področja zaposlitve in dela, zaposlitvenega svetovanja, uveljavljanja pravic iz zavarovanja za primer brezposelnosti, izvajanja programov zaposlovanja, poklicnega svetovanja mladini, odraslim, in štipendiranja (Pečnik, 2001: 28).

1.7.4.2 Anketno merjenje brezposelnosti in aktivnosti

V nasprotju z administrativnimi registri dobimo z anketnim zajemom podatkov sliko dejanske aktivnosti v populaciji v določenem referenčnem obdobju.

Na podlagi anketnih podatkov (prikazanih kot vzorčni delež ali preračunanih na populacijo) lahko ocenimo, koliko ljudi je bilo dejansko delovno aktivnih ne glede na njihove formalne statute in koliko ljudi je bilo dejansko brezposelnih, ne glede na to ali so bili registrirani kot brezposelni ali ne. Kriteriji ILO za to, da neko osebo štejemo kot delovno aktivno ali kot brezposelno, so neodvisni od administrativne ureditve in zakonodaje v posamezni državi. Samo tako izračunani kazalci so lahko mednarodno primerljivi. Dejansko mednarodne organizacije kot uradne podatke za posamezne države objavljajo le podatke, dobljene z anketami in izračunane na podlagi sprejetih kriterijev ILO.

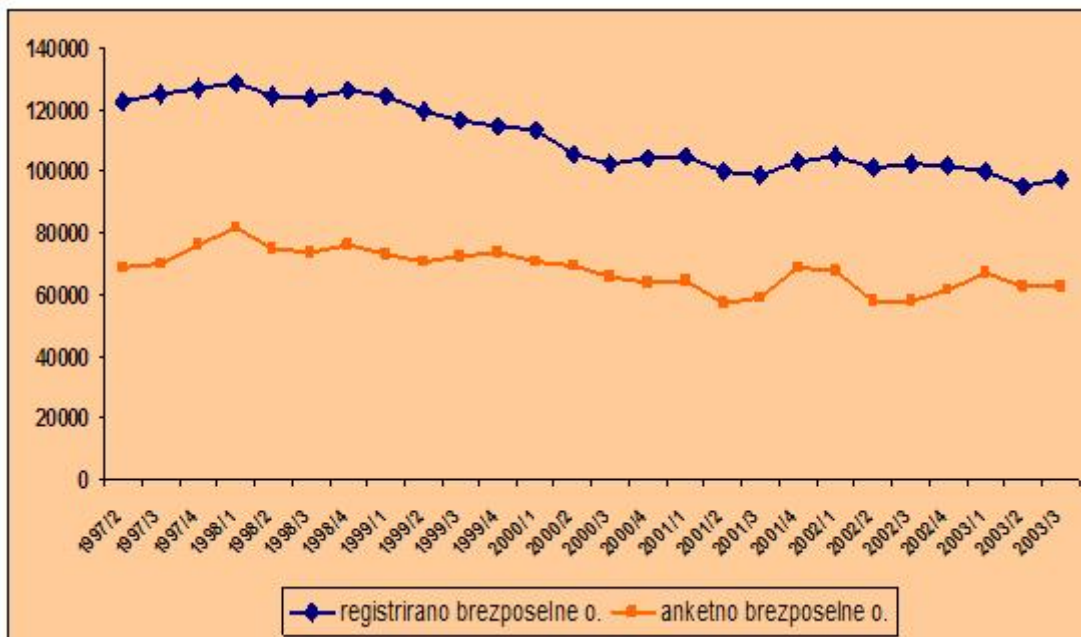
Anketni podatki so podatki o vrednosti različnih spremenljivk v vzorcu. Te vrednosti lahko preračunamo iz vzorca na populacijo, vendar tako ne dobimo pravih populacijskih vrednosti (true value) spremenljivk, ampak njihove ocene (ki vključujejo tudi relativno napako ocene). Ko govorimo o anketnih podatkih, torej vedno govorimo o ocenah. Prave vrednosti (true value) posameznih spremenljivk lahko dobimo le, če imamo podatke zbrane na populaciji, kot je to pri registrskih podatkih.

Za zanesljive ocene na nacionalnih ravneh so pri anketah o delovni sili potrebni zelo veliki vzorci (da dobimo dobre ocene za vse skupine delovne sile). Če hočemo zanesljive ocene tudi na regionalnih ravneh, mora biti vzorec še precej večji. Še vedno pa so ankete o delovni sili edini način, da dobimo podatke o dejanski aktivnosti v nekem časovnem obdobju in s tem tudi edini način, da izračunamo mednarodno primerljive kazalce gibanj na trgu delovne sile.

Težava pri anketnih podatkih je, da jih (zaradi obsežnosti in stroškov tovrstnih anket) navadno nimamo na voljo dovolj pogosto, da bi lahko sledili mesečnim nihanjem posameznih kazalcev. V Sloveniji se Anketa o kadrovskem potencialu izvaja le enkrat letno, kar pomeni, da nastane med dvema zaporednima anketiranjema relativno dolga podatkovna »praznina«.

Tako »praznino« med dvema zaporednima anketiranjema je moč zapolniti le z administrativnimi viri, in sicer bodisi tako, da jih navajamo kot vzporedne podatke, ki so od anketnih sicer razlikujejo, vendar so edini tekoče na voljo, bodisi tako, da z njihovo pomočjo ocenimo vrednost posameznega anketnega kazalca.

1.3 GRAF: GIBANJE REGISTRIRANE IN ANKETNE BREZPOSELNOSTI

(Vir: www.stat.si/doc/stat_urad/nk/izvlecki_b-0104.ppt)

1.7.5 Brezposelnost posebej izpostavljenih skupin prebivalstva

Brezposelnosti so nekatere skupine bolj izpostavljene in jih zato tudi bolj prizadene. Med težje zaposljive sodijo naslednje skupine prebivalstva:

a) Mladi

Po Svetliku (1985: 82) je fluktuacija mladine na trgu delovne sile zelo velika in da se mladi pogosto umaknejo s trga. Večina sicer nima težav pri prehodu iz šole v delo, vendar pa pogosto menjajo zaposlitev in so večkrat za krajši čas brezposelni, preden se ustalijo. Manjši delež mladih pa se dolgo sooča s težavami.

Konkurenčnost mladih na trgu dela zmanjšuje pomanjkanje delovnih izkušenj, na trajanje brezposelnosti pa praviloma vpliva tudi izobrazba. Zaradi množičnega priliva mladih iz izobraževanja na trg dela primanjkuje prostih delovnih mest, zato uspešno izobraževanje še ne zagotavlja tudi ustreznega delovnega mesta (Anzeljc, 2008: 14).

b) Prvi iskalci zaposlitve

To so osebe, ki so praviloma končale šolanje in nimajo še delovnih izkušenj. Izkušenj prav tako še nimajo pri samem iskanju zaposlitve.

c) Starejši delavci

Osnovna značilnost starejših brezposelnih oseb je njihova izobrazba in je poleg starosti zagotovo eden glavnih razlogov njihove težje zaposljivosti. Delodajalci so starejše ljudi manj pripravljeni zaposlovati, saj imajo le-ti odklonilen odnos do izobraževanja in učenja. Le redko se namreč vključujejo v programe APZ v zvezi z izobraževanjem, s tem pa se njihove možnosti dodatno zmanjšujejo (Anzeljc, 2008: 15).

d) Imigranti

Imigranti delovne sile zavzemajo izrazito neugoden položaj. Večinoma opravljajo najbolj umazana, najtežja in najslabše plačana dela. Njihov družbeni položaj je najnižji, imajo najnižjo izobrazbo ali sploh ne, slab dohodek itd. Dela, ki jih opravljajo, jim ne omogočajo napredovanja in usposabljanja. Njihova zaposlitev je negotova, zato se pogosto znajdejo med brezposelnimi. Prvi razlog, da je med brezposelnimi toliko imigrantov tiči v tem, da se zaposlujejo na sekundarnem trgu delovne sile in njihovo delo je zato negotovo (Matić, 2007: 38)

e) Invalidi

Večkrat smo že poudarili, da analize stanja na področju zaposlovanja kažejo, da je položaj invalidov na trgu dela manj ugoden, da se invalidi v manjši meri vključujejo na trg dela, da je stopnja brezposelnosti višja od splošne stopnje brezposelnosti in trajanje brezposelnosti daljše kot pri neinvalidnem prebivalstvu.

Strukturni problemi brezposelnosti invalidov so tako:

- dolgotrajnost brezposelnosti, brezposelnost invalidov je namreč daljša kot pri neinvalidni populaciji,
- nizka izobrazbena raven,
- višja starost,

V povezavi s predsodki delodajalcev in diskriminacijo na osnovi invalidnosti, te značilnosti izrivajo invalide s trga dela med neaktivne, zato je potrebno tej, eni najbolj izključenih družbenih skupin, namenjati posebne ukrepe za dvig njihove zaposljivosti, za preseganje diskriminacije ter njihovo socialno vključenost. Med najbolj ranljive skupine v družbi spadajo invalidi, ki so brez statusa, s težjimi okvarami, brezposelni in z neustreznimi stanovanjskimi razmerami.

(http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/nk_kvotni_sistem_mediji_avg06.pdf)

Črnkova (2004: 145) pripisuje tem skupinam še določeno posebno skupino **oseb z lažjo motnjo v duševnem razvoju**, ki so končali osnovno šolo s prilagojenim programom. Ta problem nastane zaradi nizke izobrazbene strukture teh oseb, pa tudi zaradi vse manjšega povpraševanja po zaposlovanju oseb z nizko izobrazbo. Poleg tega danes na delovnem mestu zahtevajo vedno večjo fleksibilnost, hitro prilagajanje in učenje za nova dela, hiter tempo dela in drugo. Značilnost teh oseb z lažjo motnjo v duševnem razvoju je, da težko zadovoljijo zahteve delovnega okolja.

Poznamo še posebno ranljivo skupino prebivalstva, ki je izpostavljena problemu brezposelnosti in sicer **osebe v postpenalni obravnavi**.

Osebe v postpenalni obravnavi so osebe, ki so na prestajanju zaporne kazni in osebe, ki so prestajanje zaporne kazni že zaključile. Zaradi daljše odsotnosti iz sfere dela, pogosto zmanjšanih delovnih sposobnosti pa tudi zaradi stigme, ki jim jo pripiše okolica, imajo te osebe večkrat težave pri iskanju dela in zaposlitve (Kobal in Žakelj, 2007: 158).

1.8 BREZPOSELNOST NA SLOVENSKEM

1.8.1 Brezposelnost v Sloveniji

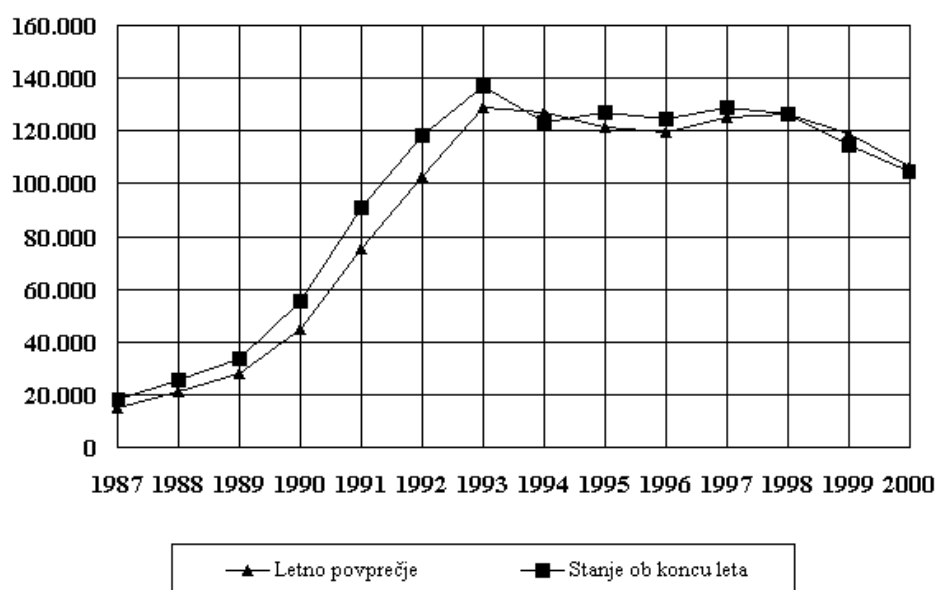
V obdobju 1989-2000 je prišlo na slovenskem trgu delovne sile do intenzivnih sprememb. Transformacijska depresija je povzročila številne spremembe, med katerimi so najopaznejše izrazito povečanje števila brezposelnih in stopnje brezposelnosti, zmanjšanje delovno aktivne populacije, spremembe poklicne in sektorske strukture itn.

Naraščanje brezposelnosti konec osemdesetih in v začetku devetdesetih let je razvidno iz obeh kazalcev: stopenj registrirane in anketne brezposelnosti. Deleži pa se razlikujejo glede na definicijo ene in druge. Brezposelnost ni prizadela enako vseh segmentov slovenske populacije. Z ukrepi pasivne in aktivne politike zaposlovanja so nekatere skupine pridobile, vendar na račun poslabšanja položaja drugih skupin (brezposelni nad eno leto, stari nad 40 let). Izobrazbena struktura brezposelnih je slabša od strukture delovno aktivnih.

Gospodarska kriza z začetka devetdesetih let je vplivala tudi na hiter padec stopenj aktivnosti in delovne aktivnosti. Dejstvo, da delovnih mest ni na voljo, je vplivalo na množičen prehod delovne sile, predvsem pa brezposelnih, v neaktivnost. S stabilizacijo razmer in naraščanjem števila prostih delovnih mest pa počasi naraščata tudi obe stopnji aktivnosti.

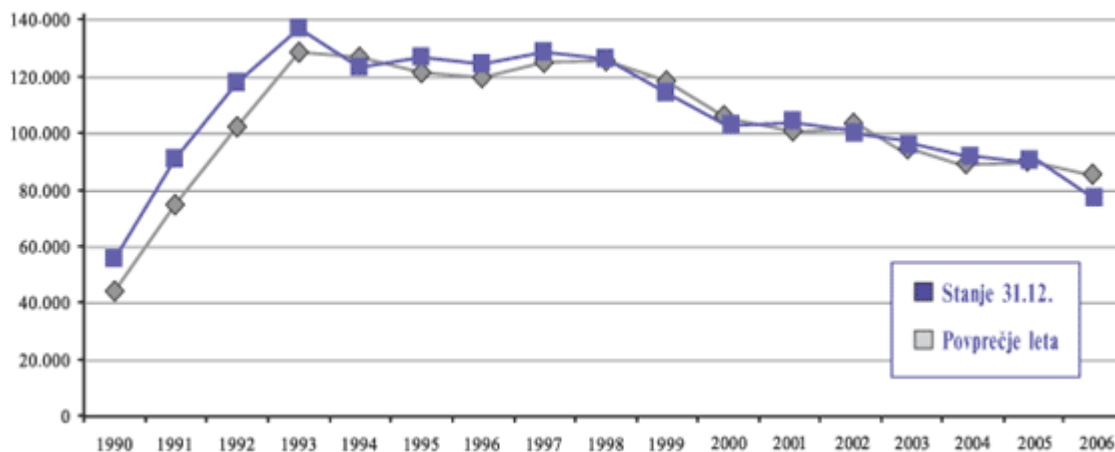
Kot že rečeno, je slovenski trg delovne sile v primerjavi s trgi razvitih držav relativno tog. Deleži fleksibilnih oblik zaposlovanja so pod povprečjem EU. Najrazvitejši obliki fleksibilnega zaposlovanja sta samozaposlitev in zaposlitev za določen čas (Ignjatović, 2002: 29).

1.4 GRAF: GIBANJE REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI OD 1987 DO 2000

(Vir: <http://www.ess.gov.si/slo/predstavitev/LetnaPorocila/lp00/pogl3.htm>)

1.5 GRAF: GIBANJE REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI OD 1990 DO 2006

(Vir: http://www.orwin.it/statiche/allegati/sezana/Jasmina_Jakomin_Socio-eco_analiza.pdf)

V letu 2005 je bilo povprečno 91.889 registriranih brezposelnih oseb, ob koncu leta pa je bilo na Zavodu prijavljenih 92.575 brezposelnih oseb. Povprečno število registriranih brezposelnih je bilo glede na leto 2004 nižje za 1,0 %, primerjava stanj brezposelnosti konec leta 2005 pa

pokaže porast, saj je bilo konec leta 2005 za 2,0 % več brezposelnih oseb kot ob koncu leta 2004.

V letu 2006 je bilo v povprečju registriranih 85.836 brezposelnih oseb, kar pomeni za 6,6% manj kot v letu 2005.

Stopnja registrirane brezposelnosti se je v primerjavi z letom 2005 zmanjšala za 0,8 odstotne točke in je znašala 9,4%.

V letu 2006 se je na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 90.217 brezposelnih oseb ali za 4,4 % manj kot v letu 2005.

Struktura novo prijavljenih oseb je bila podobna kot v preteklih letih. Največjo kategorijo novo prijavljenih so v letu 2006 predstavljali:

- osebe, ki se jim je iztekla zaposlitev za določen čas
- petino priliva so predstavljali iskalci prve zaposlitve
- trajno presežni delavci in brezposelnih zaradi stečaja

Iz drugih razlogov (sporazumno prenehanje delovnega razmerja, iztek ali prekinitev javnega dela, prenehanje poslovanja delodajalca ipd.) se je prijavilo še 27,0 % oseb.

V primerjavi z letom 2005 se je najbolj zmanjšal priliv iskalcev prve zaposlitve (-14,1 %), za 7,1 % se je zmanjšalo število prijav stečajnikov in trajno presežnih delavcev, za 3,4 % manj pa je bilo prijav zaradi izteka zaposlitve za določen čas.

Tudi struktura brezposelnih na splošno se je nekoliko spremenila, saj so se znižali deleži iskalcev prve zaposlitve, starih do 26 let ter oseb brez strokovne izobrazbe. V letu 2006 so se povečali deleži brezposelnih žensk, dolgotrajno brezposelnih oseb ter starih 50 let in več.

V letu 2007 je bilo v Sloveniji v povprečju 71.336 registriranih brezposelnih oseb, kar je že peto leto zapored najnižje povprečno število registriranih brezposelnih oseb, oziroma za 16,9 % manj kot v letu 2006. Ob koncu leta je bilo pri Zavodu prijavljenih 68.411 oseb. Stopnja registrirane brezposelnosti se je v primerjavi z letom 2006 zmanjšala za 1,7 odstotne točke in je znašala 7,7 %.

Struktura brezposelnih oseb se je v letu 2007 spremenila. Znižali so se deleži žensk, iskalcev prve zaposlitve in brezposelnih, starih do 26 let. Na zmanjšanje deleža iskalcev prve zaposlitve oziroma mladih je vplivala tudi sprememba zakonodaje, kot brezposelne osebe se ne morejo več prijaviti dijaki, študenti in udeleženci izobraževanja odraslih, mlajši od 26 let, razen če so upravičeni do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti. V letu 2007 so se glede na leto 2006 povečali deleži starih 50 let in več, dolgotrajno brezposelnih oseb, trajno

presežnih delavcev in stečajnikov, invalidov, brezposelnih z najnižjo in tudi tistih z najvišjo stopnjo izobrazbe.

Po oceni zavoda za zaposlovanje je bilo konec leta 2008 prijavljenih več kot 65.000 brezposelnih, konec leta 2009 pa naj bi se število povečalo med 78.000 in 80.000 brezposelnih, zaradi sedanje gospodarske krize.

Število brezposelnih v letu 2008 se je sezonsko zmanjševalo v prvi polovici leta, v juliju, oktobru in novembru pa se je glede na mesec prej povišalo, predvsem na račun izteka dela za določen čas in presežnih delavcev. Konec leta 2008 je bilo več kot 65.000 prijavljenih brezposelnih, od tega največ zaradi izteka pogodb za določen čas, pa tudi zaradi presežnih delavcev. Konec letošnjega leta na zavodu pričakujejo med 78.000 in 80.000 prijavljenih brezposelnih. V letu 2008 je po oceni zavoda bila stopnja brezposelnih pod sedmimi odstotki (6,8 ali 6,9 odstotka), medtem ko naj bi v letu 2009 ta stopnja bila pod 10 odstotki omenjenih 78.000 brezposelnih, kar bi pomenilo stopnjo brezposelnosti med osmimi in 8,2 odstotki.

1.8.2 Brezposelnost mladih v Sloveniji

1.8.2.1 Poti mladih v zaposlitev

Znotraj dinamike prehodov mladih med različnimi statusi in situacijami predstavljata konec šolanja in prehod iz rednega izobraževanja v bolj ali manj stabilno zaposlitev enega najzahtevnejših in ključnih dogodkov tako na individualni kot tudi na makrosistemski ravni.

Na individualni ravni uspešno prevzemanje poklicnih in delovnih vlog v zaposlitvenem sistemu mlademu človeku omogoči ekonomsko in socialno neodvisnost, kar je osnova za bolj dolgoročno samostojno načrtovanje življenja, kariere, družine, bivalnih razmer in podobno (Trbanc, 2007: 38)

Po Shavitu in Mullerju (v Trbanc, 2007: 39) gre na makrosistemski ravni pri prehodih mladih iz šolanja v zaposlitev za vprašanja usklajenosti in medsebojne povezanosti izobraževalnega in zaposlovalnega sistema ter institucionalne podpore mladim pri prehodu med njima. Kako hitro lahko trg delovne sile posrka lastne prilive generacij, ki končujejo šolanje, je odvisno od številnih dejavnikov in okoliščin, izmed katerih so morda najbolj očitni makroekonomski

oziroma strukturni dejavniki, pa tudi institucionalni aranžmaji in ukrepi, ki mladim olajšujejo prehode. Kot pomemben dejavnik pojasnjevanja razlik pri prvih vstopih na trg delovne sile med državami se šteje tudi organiziranost in institucionalna ureditev nacionalnih izobraževalnih sistemov, na kar so opozorile tudi mednarodne primerjalne študije.

1.8.2.2 Brezposelnost mladih

Neuspešen prehod v zaposlitev, torej brezposelnost, še zlasti kadar je ta dolgotrajna, je problematičen tako z vidika umeščanja v sistem dela in prihodnjih kariernih možnosti mladih posameznikov (npr. vpliv brezposelnosti na oblikovanje odnosa do dela in delovne etike, možnost razvoja negativnega odnosa do dela pri mladih, ki še niso bili nikoli zaposleni), kot z vidika negativnih psiholoških posledic (razvoj slabe samopodobe, občutek neobvladovanja življenja), pa tudi širših družbenih posledic (podaljševanje ekonomske in socialne odvisnosti mladih ljudi od družine in širše od družbe, pozno osamosvajanje, pozno odločanje za lastno družino ipd.) (Trbanc, 2007: 38-39).

Brezposelnost pa ni edini problem, s katerim se srečujejo mladi ob vstopu na trg delovne sile. Zaradi sprememb v strukturi povpraševanja in zaradi povečanja prožnosti trgov delovne sile in zaposlitvenih razmerij se namreč izrazito spreminja struktura zaposlitvenih priložnosti na trgu, predvsem glede trajnosti in varnosti zaposlitev. To predvsem zadeva mlade, ki na trg šele vstopajo in nadpovprečno pogosto opravljajo fleksibilne oblike zaposlitev. (Trbanc, 2007: 39-40)

1.8.2.3 Dejavniki in okoliščine, ki vplivajo na hitrost prehodov mladih v zaposlitev

Po Trbančevi (2007: 50-59) študije brezposelnosti in zaposlovanja mladih, zlasti empirične, opozarjajo na različne dejavnike, ki pojasnjujejo hitrost prehodov mladih iz šolanja v zaposlitev ter obseg in gibanja mladinske brezposelnosti. V Sloveniji večjih in bolj kompleksnih empiričnih študij na tem področju sicer (še) ni bilo, obstaja pa nekaj študij o brezposelnosti in zaposlovanju določenih skupin mladih, kot na primer analiza brezposelnosti mladih diplomantov v okviru Zavoda RS za zaposlovanje.

V grobem lahko številne dejavnike (na katere opozarjajo različne študije), ki vplivajo na hitrost in gladkost prehodov mladih iz šolanja v zaposlitev in pojasnjujejo gibanje njihove brezposelnosti, razdelimo v tri večje skupine, in sicer na strukturne, institucionalne in individualne dejavnike. Medtem, ko gre pri strukturnih in institucionalnih dejavnikih za makroraven, se individualni dejavniki nahajajo na mikroravni, seveda pa se različni dejavniki prepletajo in součinkujejo. V nadaljevanju si pogledjmo nekatere pomembnejše dejavnike iz vsake od skupin.

a) Strukturni dejavniki

V skupino strukturnih dejavnikov sodijo predvsem demografski in različni ekonomski dejavniki (vključno z dejavniki delovanja trga delovne sile).

Med demografskimi dejavniki na hitrost zaposlovanja mladih najbolj vpliva velikost kohorte mladih, ki letno zapuščajo šolanje in iščejo zaposlitev. Zaradi spremenjene demografske strukture populacij evropskih družb (staranje populacij in tudi staranje aktivnega prebivalstva, manjše generacije mladih in s tem tudi manjši pritoki mladih na trg delovne sile) in celo napovedanega pomanjkanja delovne sile bi bilo logično pričakovati, da se bo brezposelnost mladih zmanjševala in da bodo mladi, zlasti dobro izobraženi, med najbolj iskanimi kategorijami delovne sile. V kolikšni meri se bo to res zgodilo, je močno odvisno od različnih ekonomskih dejavnikov, predvsem od obsega in strukture povpraševanja po delovni sili ter usklajenosti strukture prilivov mladih na trg s strukturo aktualnega povpraševanja. V spremenjenih demografskih pogojih se namreč izobrazbena in druga strukturna neskladja na trgu delovne sile lahko še zaostrijo, zaradi česar se lahko zgodi, da v nekaterih segmentih trga delovne sile močno primanjkuje, v drugih pa nastajajo presežki in brezposelnost.

Povezanost gibanj z ekonomskimi cikli je pri zaposlovanju mladih zelo izrazita, saj je mladinska brezposelnost na ekonomska nihanja bolj občutljiva kot celotna brezposelnost. V obdobju stagnacije in še bolj recesije brezposelnost najprej prizadene tiste, ki v sistem zaposlenosti šele vstopajo, to pa so predvsem mladi po končanem šolanju ter mladi, ki opravljajo nestalne in nestabilne zaposlitve. Tudi kadar je splošna ekonomska situacija sorazmerno dobra, imajo mladi velike težave pri zaposlovanju na tistih lokalnih in regionalnih trgih, kjer je stopnja brezposelnosti nadpovprečna in struktura zaposlitvenih priložnosti

omejena. V Sloveniji so to že dalj časa predvsem območja Murske Sobote, Maribora, Celja in Trbovelj.

Strukturna neskladja med povpraševanjem in novimi pritoki na trg delovne sile (mladimi) se ne kažejo le pri stopnjah izobrazbe, temveč tudi pri vrstah izobrazbe oziroma pri poklicih. V številnih evropskih državah se tako pojavlja pomanjkanje kvalificirane delovne sile na srednjem poklicnem nivoju v storitvenih dejavnostih. Strukturna neskladja nastajajo tudi na nivoju visoko kvalificiranih poklicev (profesij), kjer so pritoki dobro izobraženih mladih na trg večji na področjih, na katerih ni velikega povpraševanja. V situaciji, ko gospodarstvo ne more hitro absorbirati visoko izobraženih mladih, ki se pojavljajo na trgu, se mnogi, da bi si zagotovili hitrejši vstop v zaposlitev, odločajo za sprejemanje zaposlitev, ki so manj zahtevne, manj plačane in za katere so preizobraženi. S tem, ko bolj izobraženi mladi sprejemajo manj zahtevne zaposlitve, na trgu prihaja do substitucijskega izrivanja manj izobraženih iz njihovih tradicionalnih poklicnih področij.

Na hitrost prehodov mladih iz šolanja v zaposlitev močno vpliva delovanje nacionalnih trgov delovne sile, zlasti njihova fleksibilnost (ali togost) in odprtost oziroma zaprtost posameznih tržnih segmentov (poklicnih, pa tudi segmentov posameznih panog). Fleksibilnost oziroma togost nacionalnih trgov delovne sile je odvisna od delovne oziroma zaposlovalne zakonodaje in ustaljenih praks zaposlovanja v posameznem kontekstu. Na togih in zaprtih trgih je vstop za mlade težji in čakanje daljše, na bolj fleksibilnih pa je prehodov iz brezposelnosti v zaposlitev (in obratno) več in so hitrejši. V vsakem primeru pa se mladi, ki na novo vstopajo na trg, pogosteje soočajo s fleksibilnimi oblikami zaposlitev kot starejša delovna sila – pogosteje opravljajo zaposlitve s krajšim delovnim časom in zaposlitve za določen čas, pa tudi različna občasna in začasna dela po drugih pogodbah, kamor sodijo tudi študentska dela. Čakanje mladih na vstop na močno regulirane poklicne trge je lahko dolgo in vključuje različne postopke (opravljanje pripravništva, različnih izpitov za pridobitev profesionalnih licenc in podobno), pa tudi dolgotrajno »poskusno« opravljanje del po pogodbah, honorarno in začasno).

b) Institucionalni dejavniki

V institucionalno skupino štejemo dejavnike s strukturo in organizacijo izobraževalnega sistema (splošno, poklicno in strokovno izobraževanje), povezave med šolami in delodajalci ter institucionalizirane prehode šolanja v zaposlitev, kot so vajeništvo, opravljanje delovne prakse pri delodajalcih, pripravništvo, štipendije, ki jih ponujajo delodajalci, program zaposlovanja za iskalce prve zaposlitve in podobno.

Poleg vpetosti delodajalcev v izobraževanje in usposabljanje ter v načine prehodov mladih v zaposlitev, je pomemben tudi splošen odnos in zavzetost delodajalcev za zaposlovanje mladih, kar je pogosto odvisno tudi od spodbud in akcij politike zaposlovanja.

Programi aktivne politike zaposlovanja predstavljajo zelo pomemben mehanizem spodbujanja zaposlovanja mladih oziroma preprečevanja njihove (dolgotrajne) brezposelnosti. V Sloveniji je bil edini program zaposlovanja, ki je bil neposredno namenjen samo mladim iskalcem prve zaposlitve, program subvencioniranja pripravništva, uveden leta 1991. Šlo je za sofinanciranje dela plače pripravnikov, s čimer je zavod za zaposlovanje spodbujal delodajalce, da so vsaj za določen čas zaposlovali mlade, v obdobju, ko je bilo sicer novo zaposlovanje skoraj povsem ustavljeno. Leta 1993, ko je bila kriza zaposlovanja najhujša, je bilo s tem ukrepom izpeljanih več kot 80% vseh prvih zaposlitev. Od sredine devetdesetih let naprej je bil ukrep uporabljen vedno bolj selektivno, po letu 2008 pa le še občasno v regijah z nadpovprečnimi stopnjami brezposelnosti. Drugih posebnih programov zaposlovanja, ki bi se usmerjali samo na mlade, je v Sloveniji zelo malo; taki so na primer programi, namenjeni socialnemu vključevanju mladih ovisnikov (Projektno učenje za mlade), ter nekateri programi poklicnega informiranja in svetovanja. Lahko pa se mladi vključujejo v različne programe zaposlovanja, ki so sicer namenjeni (dolgotrajno) brezposelnim osebam. Med programi, v katere se vključuje velik delež brezposelnih mladih, velja omeniti programe podpore za načrtovanje kariere in iskanje zaposlitve (krajše delavnice), klube za iskanje zaposlitve, programe za pridobivanje dodatnih znanj in spretnosti (krajši program), program usposabljanja na delovnem mestu, program 10.000+ (vključitev vanj omogoča brezposelnim osebam dokončanje šolanja, ki so ga predčasno zapustili, da bi si tako izboljšali zaposlitvene zmožnosti) in lokalne zaposlitvene programe, vključno z javnimi deli.

c) Individualni dejavniki

Lastnosti, po katerih se mladi razlikujejo od starejših kategorij delovne sile, lahko opišemo kot konkurenčne prednosti ali pa slabosti mladih na trgu delovne sile. Gre za lastnosti, ki so lahko resnične, objektivno določljive (npr. novo znanje, pomanjkanje delovnih izkušenj in podobno), lahko pa so le pripisane (kot splošne predstave, ki se vežejo na mlade oziroma predstave, ki jih imajo o mladih delodajalci). Tako je mladim že tradicionalno pripisana manjša odgovornost, manjša pripadnost, nestalnost, neresnost, nezrelost, nagnjenost k spremembam utečenih praks in podobne lastnosti, zaradi katerih naj bi za delodajalce predstavljali tvegano delovno silo. Po drugi strani so menda mladi veliko dovzetnejši za spremembe v delovnem procesu, bolj inovativni, prilagodljivi in manj zahtevni, zaradi česar so pogosto pripravljene sprejeti slabše zaposlitve, manj zahtevne glede na njihovo izobrazbo, začasne ali delne zaposlitve, fizično naporno delo ali delo v slabših delovnih razmerah oziroma bolj neugodnem delovnem času. Prav te zadnje lastnosti (ne glede na to ali so resnične ali pripisane) predstavljajo v razmerah vse večje fleksibilnosti trgov delovne sile konkurenčno prednost mladih.

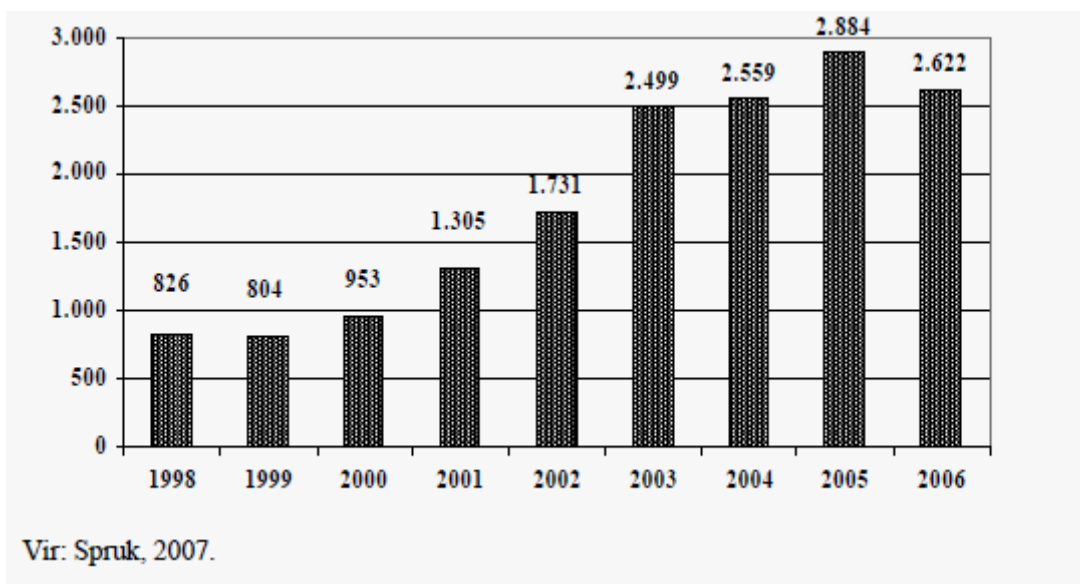
1.8.2.4 Gibanje brezposelnosti mladih diplomantov

V obdobju socializma so mladi diplomanti v strukturi registrirano brezposelnih oseb vedno predstavljali največji del. Prevladovale so namreč zaposlitve za nedoločen čas, fluktuacija je bila nizka, pridobiti prvo zaposlitev pa je bilo najtežje dobiti. Ko so mladi pridobili zaposlitev,

so jo običajno obdržali dlje časa. Celotni sistem zaposlovanja se je deloma spremenil ob zamenjavi sistema in osamosvojitvi Slovenije (Verša, 2004, str. 1).

Skupina mladih brezposelnih diplomantov se od leta 1998 sicer zmanjšuje, najnižja vrednost je bila v letu 1999 (804 osebe). Od leta 2000 naprej pa se je število vsako leto povečevalo. Vrh brezposelnih je bil dosežen v letu 2005, ko je na delo čakalo kar 2.884 diplomantov. Kljub temu, da se trend brezposelnosti v povprečju znižuje, narašča delež mladih brezposelnih diplomantov in delež iskalcev prve zaposlitve. To je razvidno tudi iz grafa št. 6, ki prikazuje, da se število diplomantov veča, zaposlitve pa ne dobijo.

1.6 GRAF: ŠTEVILO BREZPOSELNIH MLADIH DIPLOMANTOV V OBDOBJU OD 1998 - 2006 (STANJE KONEC)

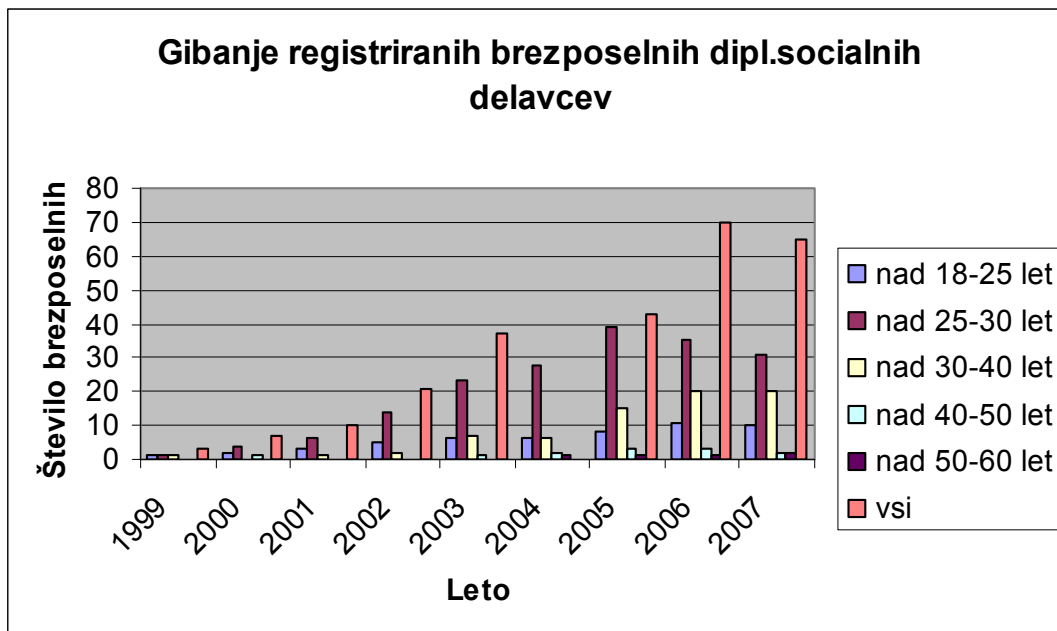
1.8.2.5 Brezposelnost socialnih delavcev

Brezposelnost diplomantov socialnega dela je povezana z aktivno politiko zaposlovanja in sicer z programi za povečanje socialne vključenosti, ki so skušali preko javnih del urejati pripravništvo v socialnem varstvu za diplomante socialnega dela, in sicer vse do leta 2007. Kot pogoj, da se je diplomant vključil v tovrstno opravljanje pripravništva, je diplomant moral biti vsaj leto dni prijavljen pri Zavodu za zaposlovanje, kjer so se diplomanti kvalificirali kot osebe, ki najtežje najdejo zaposlitev.

Gibanje registriranih brezposelnih socialnih delavcev je iz tega razloga z leti naraščalo. Najmanjša registrirana brezposelnost socialnih delavcev je bila leta 1999, saj so bile pri Zavodu za zaposlovanje RS registrirane samo 3 osebe. Od leta 1999 dalje je brezposelnost naraščala ter dosegla največje število brezposelnih leta 2006, saj je bilo pri Zavodu za zaposlovanje registriranih kar 70 socialnih delavcev, kot brezposelnih.

Največ registriranih brezposelnih socialnih delavcev je mladih in sicer spadajo v kategorijo starosti nad 25 do 30 let.

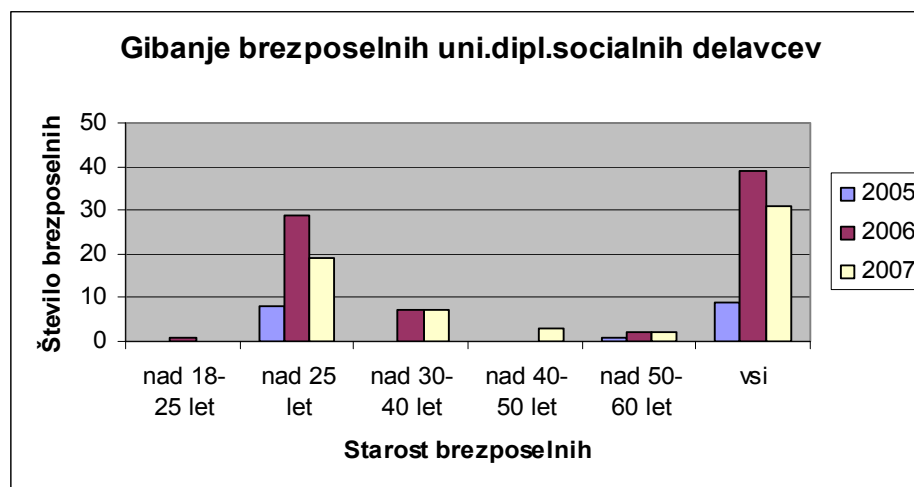
1.7 GRAF: GIBANJE REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI DIPLOMANTOV VŠSD/FSD OD LETA 1999 DO 2007

(Vir: <http://www.mszs.si>)

Registrirana brezposelnost je naraščala tudi med univerzitetnimi diplomiranimi socialnimi delavci. Brezposelnost registriranih univerzitetno diplomiranih socialnih delavcev se je začela z letom 2005, saj je bil tovrstni študijski program uveljavljen s študijskim letom 2004/2005. Največ brezposelnih univerzitetnih diplomiranih socialnih delavcev je bilo v letu 2006, saj je bilo registriranih kar 39 brezposelnih oseb. Največ brezposelnih med njimi je bilo mladih, in sicer starih od 25 do 30 let.

1.8 GRAF: GIBANJE REGISTRIRANIH BREZPOSELNIH UNIVERZITETNIH DIPLOMIRANIH SOCIALNIH DELAVCEV

(Vir: <http://www.mszs.si/eurydice/scripts/brezposelni.pl>)

Kot navaja Kramberger (2007: 87), je eden glavnih strukturnih razlogov, da je vse več mladih diplomantov brezposelnih (tako kot tudi mladi diplomanti Visoke šole za socialno delo oziroma Fakultete za socialno delo), ekspanzija šolstva. Pri ekspanziji šolstva gre zlasti za problem neusklajenosti zaposlitvenega in šolskega sistema, s tem pa problem prvega zaposlovanja mladih postane seveda težji, če se zaposlitveni sistem krči, izobraževalni sistem pa hkrati raste.

S predpostavko, da so zaporedne rojstne kohorte približno enako velike, je šolska ekspanzija pojav, pri katerem se zaporednim rojstnim kohortam ponuja vse več vpisnih mest na višjih, neobveznih stopnjah šolanja, ta mesta pa se tudi zapolnijo z dijaki in študenti bodisi v kontinuiranem bodisi v dopolnilnih oblikah izobraževanja (izredni študij, študij na daljavo). Tako se postopoma na trgu dela pojavlja nova, višja izobrazbena struktura ponujenega dela: vanj priteka vse manjši delež novih generacij z nižjo, vse večji pa z višjo doseženo izobrazbo (Kramberger, 2007: 87-88).

Naraščanje števila diplomantov je opaziti tudi Visoki šoli za socialno delo (oziroma na zdajšnji Fakulteti za socialno delo) do leta 2005, ko je bilo število diplomantov največje, in sicer 230. Od leta 2005 dalje pa se je število diplomantov postopoma začelo zniževati, začelo pa se je dvigovati število tistih, ki so že diplomirali, vendar so si z dodatnim izobraževanjem pridobili naziv univerzitetne izobrazbe.

Leta 2007 je diplomiralo najmanj študentov, kar bi lahko povezali s spremembami v pripravništvu v socialnem varstvu. Socialna zbornica od leta 2007 dalje zaradi normativnih ovir ne more več koordinirati prijav na javni razpis za izbor programov javnih del, saj tovrstni program, ki se je izvajal od 1999 leta dalje, ne ustreza kriterijem javnega razpisa oziroma se ne sklada s cilji APZ. Urejanje pripravništva preko javnih del pa je bilo sporno v celotnem obdobju. Odločitev o prekinitvi te možnosti urejanja pripravništva je Socialna zbornica RS dobila posredovano preko razgovorov z vodstvom Zavoda za zaposlovanje. Pristojnemu ministrstvu ni uspelo realizirati določil iz Resolucije o nacionalnem varstvu (ki navaja ustrezno urejanje in financiranje pripravništva na področju socialnega varstva), čeprav so bile predlagane spremembe zakonodaje v letu 2007.

1.3 TABELA: ŠTEVILO DIPLOMANTOV VŠSD LETA 1998 IN 2003

	1998	2003
Število diplomantov VŠSD	161	184

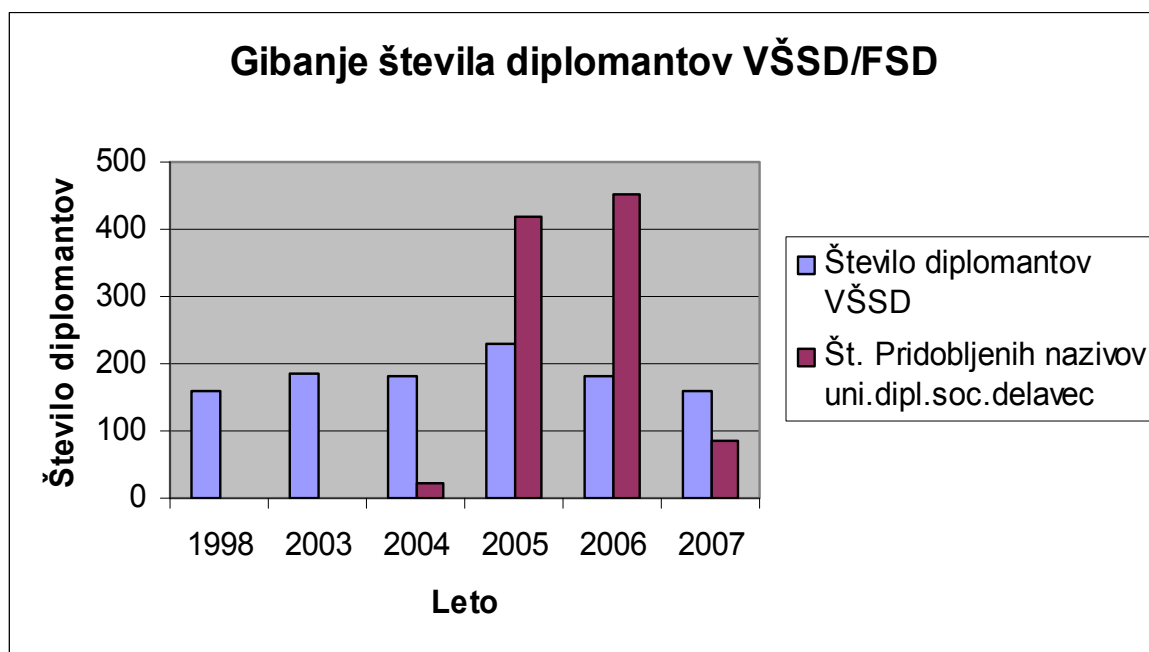
(Vir: Čelič, 2005.)

1.4 TABELA: ŠTEVILO DIPLOMANTOV VŠSD OD LETA 2004 DO 2007

	2004	2005	2006	2007
Št. Diplomantov VŠSD	181	230	180	158
Št. pridobljenih nazivov uni.dipl.soc.delavec	24	419	451	84

(Vir: <http://www.stat.si>)

1.9 GRAF: GIBANJE ŠTEVILA DIPLOMANTOV NA VŠSD/FSD

1.9 METODE ISKANJA ZAPOSLOTITVE

Kot navaja Smonkarjeva (1994: 87-88), brezposelni iščejo zaposlitev na različne načine oziroma po različnih metodah.

Z uporabo različnih metod iskanja zaposlitve pridobivajo informacije o možnih zaposlitvah, dajejo podatke o sebi in vzpostavljajo stike z (možnimi) delodajalci.

Iskanje zaposlitve je lahko formalno ali neformalno ter posredno ali neposredno:

- formalno iskanje zaposlitve pomeni, da brezposelni pri pridobivanju informacij in iskanju zaposlitve ravnaajo v skladu s določenimi pravili in postopki,
- neformalno iskanje zaposlitve pomeni, da brezposelni pridobivajo informacije in iščejo zaposlitev, ne da bi pri tem uporabljali formalizirana pravila in postopke,
- posredno iskanje zaposlitve pomeni, da brezposelni vzpostavljajo stike z delodajalci in pridobivajo informacije o možnih zaposlitvah preko posrednikov oziroma preko institucij, ki se ukvarjajo z posredovanjem zaposlitev in/ali preko medijev;
- neposredno iskanje zaposlitve pomeni, da brezposelni sami, osebno ali pisno, kontaktirajo s (pomožnimi) delodajalci.

Pri iskanju zaposlitve brezposelni najpogosteje uporabljajo naslednje metode, ki so različne kombinacije naštetih načinov iskanja zaposlitve:

- 1. Metoda iskanja zaposlitve preko specializiranih institucij**, ki brezposelnim praviloma brezplačno pomagajo pri iskanju zaposlitve. Te institucije zbirajo informacije o potrebah delodajalcev in informacije o značilnostih (izobrazbi, delovnih izkušnjah, znanjih) iskalcev zaposlitve ter vzpostavljajo kontakte med njimi. Pri nas so to javne službe-zavodi za zaposlovanje in privatne agencije za zaposlovanje. To je formalna posredna metoda iskanja zaposlitve.

2. **Metoda pregledovanja oglasov v časopisih in revijah**, ki ne vključuje tudi prijave na oglas. To je formalna metoda, s katero iskalci zaposlitve pridobivajo informacije o zaposlitvah, ki so na voljo v javnosti, in o pogojih, ki jih postavljajo delodajalci. Brezposelni se na oglase ne prijavljajo bodisi zato, ker ne ustrezajo zahtevanim pogojem glede izobrazbe, delovnih izkušenj, znanja tujih jezikov ipd., bodisi zato, ker jim zaposlitev ne ustreza zaradi različnih razlogov, kot so delovni čas, oddaljenost od kraja bivanja, plače ali delovne razmere.
3. **Metoda zbiranja informacij o možnostih zaposlitve pri sorodnikih, prijateljih in znancih**. To je neformalna in posredna metoda, ki je v svetu močno uveljavljena in jo delodajalci ocenjujejo kot zelo uspešno, še zlasti pri zaposlovanju strokovnjakov. Pri nas ima še vedno negativen prizvok, in sicer kot zaposlitev »po zvezah«.
4. **Metoda neposrednega poizvedovanja pri delodajalcu**. To je neformalna in neposredna metoda. Brezposelni »na slepo« sprašujejo v podjetjih ali pošiljajo pisne ponudbe v njihove kadrovske službe, čeprav prosta delovna mesta niso razpisana. Kadrovske službe jih lahko vnesejo v svoje evidence in ko se pojavijo potrebe po novih kadrih, navežejo stik z brezposelnimi, ki ustrezajo zahtevam prostega delovnega mesta. Iskanje zaposlitve po tej metodi naj bi bilo uspešno predvsem za delavce v proizvodnji in administraciji.
5. **Metoda iskanja možnosti zaposlitve z javljanjem na oglase in razpise v časopisih, revijah in elektronskih medijih**. Gre za javljanje na oglase in razpise, v manjši meri pa tudi za dajanje oglasov s strani iskalcev zaposlitve. To je neposredna in formalna metoda.
6. **Metoda iskanja možnosti za samozaposlitev**. Gre za iskanje zemlje, zgradb, opreme, dovoljenj, licenc in denarnih sredstev za samozaposlitev ter zbiranje informacij pri ustreznih organih o možnostih samozaposlitve.

2 PROBLEM

Pripravnništvo na področju socialnega varstva predstavlja mnogim diplomantom Fakultete za socialno delo težko oviro na poti k zaposlitvi. V socialnem varstvu se je namreč praktično nemogoče zaposliti brez strokovnega izpita, da pa se ga lahko opravi, je potrebno najprej opraviti leto dni pripravnništva. Ker je večina delovnih mest za socialne delavce prav na področju socialnega varstva, tako neopravljen strokovni izpit zapre pot do zaposlitve. Pristojno ministrstvo za pripraviška mesta socialnih delavcev ne namenja nobenih sredstev, organizacije pa največkrat ne premorejo dovolj sredstev, da bi lahko plačevale pripravnike. Glede na to, da se z letom 2008 ukinja opravljanje volonterskega pripravnništva, kajti tovrstnega pripravnništva zakon ne predvideva in ga celo prepoveduje, se možnost pridobitve pripravnništva, glede na pomanjkljiva sredstva za plačilo pripravnikov, močno zmanjša. Še več, ukinjeno je bilo tudi opravljanje pripravnništva preko javnih del, s katerim je bil problem pripravnništva začasno rešen, kar še dodatno zmanjša možnost pridobitve pripravnništva.

Zato sva želeli ugotoviti, kakšno je stanje pridobitve pripravnništva med vprašanimi diplomanti, ki so diplomirali v letih 2005, 2006, 2007 in 2008, in sicer ali so že dobili pripravnništvo, kako pereče ocenjujejo situacijo s pripravništvom, ali so opravili strokovni izpit katere koli druge vrste za delo izven socialnega varstva, kako se preživljajo v trenutku spraševanja, ali so zaposleni itd. Pri tistih, ki so že dobili pripravnništvo, naju je zanimalo, na kakšen način so dobili pripravnništvo, kakšne vrste pripravnništvo so opravljali, koliko časa od diplome dalje so čakali nanj, kje so ga opravljali, kdo jim je zagotovil pripraviško plačilo, katero vrsto pripraviškega usposabljanja so opravljali, kako so bili zadovoljni z mentorjem in somentorjem, ali so že opravili strokovni izpit na področju socialnega varstva, na katerem področju so zaposleni in ali so dobili možnost zaposlitve tam, kjer so pripravnništvo opravljali. Pri tistih, ki še niso dobili pripravnništva, naju je zanimalo, ali ga še vedno iščejo in če ne, zakaj ga ne iščejo in kaj počnejo, ker niso socialni delavci s strokovnim izpitom s področja socialnega varstva.

Preverili sva naslednjo hipotezo:

H: Tisti, ki so diplomirali prej, imajo opravljeno pripravnništvo v večji meri kot tisti, ki so diplomirali kasneje.

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE IN SPREMENLJIVKE

Raziskava je deskriptivna oziroma opisna, saj opisuje stanje diplomantov in diplomantk na področju pripravništva v socialnem varstvu. Raziskava je kvantitativna, saj smo dobljene podatke iz vprašalnika preštevali in jih kvantitativno obdelali.

Spremenljivke so:

Sklop splošno in splošno o pripravništvu za vse anketirance:

- spol, starost v času spraševanja, kraj bivanja po regijah, leto prvega diplomiranja na Visoki šoli za socialno delo oziroma Fakulteti za socialno delo, starost ob diplomiranju, šola, kjer so si pridobili predhodno izobrazbo, nadaljevanje šolanja.
- opravljanje pripravništva na področju socialnega varstva, mnenje o poti, po kateri se najhitreje pride do pripravništva, ocenitev stopnje problematičnosti pridobitve pripravništva za mlade diplomante socialnega dela, ocenitev zahtevnosti poti iskanja oziroma pridobitve pripravništva

Sklop za tiste, kateri so že opravili pripravništvo, ga opravljajo ali ga imajo dogovorjenega na področju socialnega varstva:

- čas preteka med diplomo in začetkom pripravništva, zaposlenost v času med diplomo in začetkom pripravništva, kraj opravljanja pripravništva, udeleževanje 14-dnevnega kroženja na Centru za socialno delo, način pridobitve pripravništva, vrsta pripravništva, akter zagotavljanja pripravniškega plačila, zadovoljstvo s podporo mentorja v času pripravništva, zadovoljstvo s podporo somentorja v času pripravništva, ocenitev prispevka mentorja k spoznavanju splošnega dela programa usposabljanja za pripravnike, ocenitev prispevka somentorja k spoznavanju splošnega dela programa usposabljanja za pripravnike, izbrano področje v posebnem delu programa usposabljanja v času pripravništva, možnost zaposlitve na kraju opravljanja pripravništva, opravljanje strokovnega izpita, trenutna zaposlenost.

Sklop za tiste, ki še niso opravljali pripravništva na področju socialnega varstva:

- način trenutnega preživljanja, želja po kraju opravljanja pripravništva v socialnem varstvu, želja po področju usposabljanja v posebnem delu usposabljanja, trenutno iskanje pripravništva, trenutna zaposlenost, opravljanje strokovnega izpita za socialne delavce na drugem področju.

3.2 MERSKI INSTRUMENT IN VIRI PODATKOV

Kot merski instrument sva v najini raziskavi uporabili anketni vprašalnik. Spraševanje je bilo izvedeno na standardiziran način, s pomočjo vnaprej pripravljenih vprašanj, na katere so anketiranci odgovarjali z obkroževanjem prav tako vnaprej določenih odgovorov.

Vprašalnik (priloga) je sestavljen iz 33 vprašanj. Na prvi sklop štirih vprašanj, ki se nanašajo na pripravništvo na splošno, so odgovarjali vsi. Na naslednji sklop (od 5. vprašanja do 20. vprašanja) so odgovarjali samo tisti, ki so že opravili pripravništvo s področja socialnega varstva, so ga v času spraševanja opravljali ali ga imeli dogovorjenega in so čakali na pričetek le-tega. Na sklop vprašanj od 21. do 26. vprašanja so odgovarjali samo tisti, ki še niso opravili pripravništva s področja socialnega varstva. Zadnji sklop vprašanj (od 27. do 33.) se nanaša na splošne podatke, na katere so zopet odgovarjali vsi.

Viri podatkov so bili diplomanti Visoke šole za socialno delo oziroma Fakultete za socialno delo, ki so prvič diplomirali med leti 2005 in 2008 po visokošolskem programu in diplomanti, ki so prvič diplomirali po univerzitetnem programu leta 2008. Leto 2008 je bilo prvo leto, ko je bilo možno prvič diplomirati v univerzitetnem programu, kamor ne spada študij za pridobitev univerzitetnega naziva, zato sva v vprašalniku posebej opredelili to možnost.

3.3 POPULACIJA IN VZOREC

Populacija so diplomanti Visoke šole za socialno delo oziroma Fakultete za socialno delo, ki so na fakulteti prvič diplomirali leta 2005, 2006, 2007, 2008 po visokošolskem programu ali leta 2008 po univerzitetnem programu in se vključujejo na trg dela.

Anketiranci so bili izbrani naključno preko iskanja diplomantov na več različnih načinov, zato je ta vzorec 65 oseb, ki sva ga pridobili, nesistematičen.

V nadaljevanju predstavlja strukturo anketiranih oseb, ki so prišle v poštev za obdelavo.

Od 49 oseb je bilo 6 moških in 43 žensk. Iz Pomurja so bile 4 osebe, iz Savinjske regije 8, ena oseba iz Zasavja, 22 oseb iz Osrednje Slovenije, iz Gorenjske 3, prav tako iz Dolenjske, iz Notranjske 5, iz Goriške 1 in iz Obale in Krasi 2 osebi. 5 oseb je diplomiralo leta 2005, 7 oseb leta 2006, 9 oseb leta 2007, 17 oseb leta 2008 in pet oseb je diplomiralo leta 2008, vendar po univerzitetnem programu.

6 oseb je pred vpisom na Fakulteto za socialno delo končalo gimnazijo, 40 srednjo šolo, 1 višjo šolo in dve osebi visoko šolo oziroma fakulteto.

Povprečna starost anketirancev je bila 28,88 let, njihova povprečna starost ob diplomiranju pa 26,94 let.

3.1 TABELA: SPOLNA STRUKTURA ANKETIRANCEV

SPOL	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Moški	6	12,2
Ženske	43	87,8
SKUPAJ	49	100,0

3.2 TABELA: KRAJ BIVANJA ANKETIRANCEV PO REGIJAH

REGIJA	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Pomurje	4	8,2
Savinjska regija	8	16,3
Zasavje	1	2,0
Osrednja Slovenija	22	44,9
Gorenjska	3	6,1
Dolenjska	3	6,1
Notranjska	5	10,2
Goriška	1	2,0
Obala in Kras	2	4,1
Skupaj	49	100,0

3.3 TABELA: LETO PRVEGA DIPLOMIRANJA ANKETIRANCEV NA VISOKI ŠOLI / FAKULTETI ZA SOCIALNO DELO

ČAS DIPLOMIRANJA	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Diplomiral/a sem leta 2005	11	22,4
Diplomiral/a sem leta 2006	7	14,3
Diplomiral/a sem leta 2007	9	18,4
Diplomiral/a sem leta 2008	17	34,7
Diplomiral/a sem leta 2008 po univerzitetnem programu	5	10,2
Skupaj	49	100,0

3.4 TABELA: IZOBRAZBA ANKETIRANCEV PRED VPISOM NA FSD

PREDIZOBRAZBA	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Gimnazija	6	12,2
Srednja šola	40	81,6
Višja šola	1	2,0
Visoka šola/fakulteta	2	4,1
SKUPAJ	49	100,0

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Podatke sva zbirali v mesecih marcu, aprilu in maju 2009. Podatki so bili dobljeni z anketiranjem diplomantov in diplomantk.

Ker podatkov o diplomirancih iz teh let nisva mogli pridobiti nikjer, sva s pomočjo iskanja diplom, izdanih v teh letih pridobili imena in priimke, katere sva nato poiskali po spletni mreži Facebooka in jih prosili za sodelovanje. Ti so se odzvali s tem, da so nama poslali svoje elektronske naslove in pa tudi naslove svojih kolegov, kamor sva potem poslali vprašalnike. Diplomante sva iskali tudi preko ljudi, ki bi lahko poznali koga, ki bi ustrezal kriterijem. Tako sva pridobili vzorec 65 oseb, ki sva jim nato prek elektronske pošte poslali vprašalnike. Nazaj sva prejeli 51 izpolnjenih vprašalnikov, dva sta bila nepopolna (zamešani pojmi med

pripravnistvom v socialnem varstvu in pripravnistvom v drugi organizaciji) in nista šla v obdelavo.

Na začetku vprašalnika so bila jasno opredeljena navodila za reševanje in nagovor k pomoči pri najini raziskavi. Na vprašanja je anketirani odgovoril z obkroževanjem črk pred odgovori, pod drugo pa je lahko dopisal svoj odgovor, v primeru, da le-ta ni bil predviden. Pri vseh vprašanjih je bil možen samo en odgovor, le pri 23. vprašanju, je bilo možnih več odgovorov. Kljub temu, da sva diplomante morali iskati po imenih in priimkih, sva po prejetju izpolnjene vprašalnice med seboj pomešali, tako da je vsak vprašalnik bil anonimen. Vsi osebni podatki o diplomirancih, ki sva jih pridobili, bodo izbrisani, rezultate anketiranja pa bova uporabili izključno za namen najine raziskave.

3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Najprej sva podatke iz vprašalnika vnesli v tabelo v programu Microsoft Excel 2003, in sicer tako, da sva v vodoravno vrsto vnesli osebe, v navpično pa zaporedne številke vprašanj. V celice sva nato vnesli zaporedno številko odgovora. Podatki so bili nato obdelani računalniško, v statističnem programu SPSS. Grafi so bili narejeni v programu Microsoft Excel 2003.

Rezultati so prikazani v tabelah, in sicer števila prikazujejo, koliko anketirancev je izbralo določen odgovor pri posameznem vprašanju, odstotni izračuni pa so prikazani tudi v grafih.

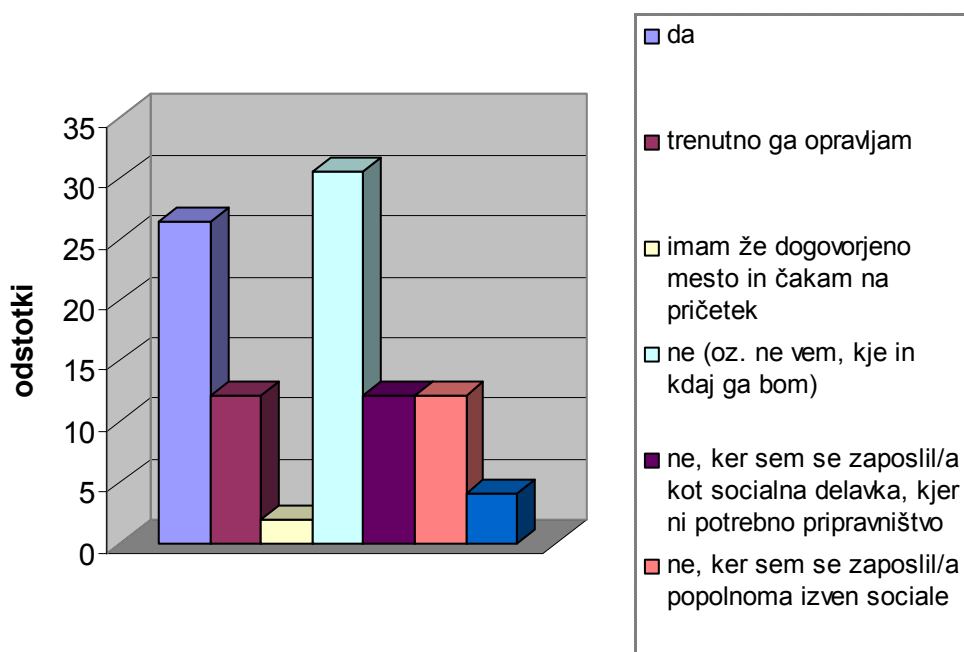
Hipotezo sva preverjali s hi-kvadratom.

4 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Skupno tisti, ki so že opravili pripravništvo, ga trenutno opravljajo oziroma čakajo na pričetek in tisti, kateri ga še niso

- Opravljanje pripravništva na področju socialnega varstva

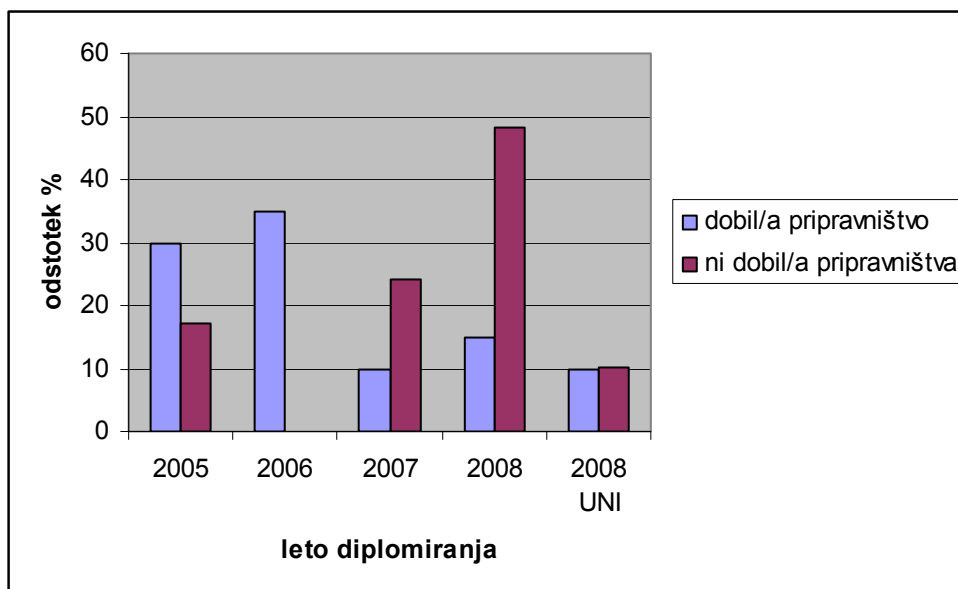
4.1 GRAF: STE ŽE OPRAVLJALI PRIPRAVNIŠTVO NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA (V NADELJEVANJU SV)?

26,5% anketiranih je v času anketiranja že opravilo pripravništvo, 12,2 % ga opravlja trenutno, 1 oseba oziroma 2% vseh oseb pa ima že dogovorjeno mesto in čaka na pričetek leta. 30,6% oseb ne ve, kje in kdaj ga bo opravljala, 12,2 % anketiranih ga prav tako še ni opravilo, ker so se zaposlili/e kot socialni/e delavci/ke, kjer pripravništvo oziroma strokovni izpit nista bila potrebna, enak odstotek oseb pa ni opravilo pripravništva, ker so se zaposlili popolnoma izven sociale. Pod drugo je ena oseba odgovorila, da ga ni opravila, ker je na porodniškem dopustu, eden diplomant pa dela kot začetnik v socialnem varstvu, kjer si bo

pridobil delovne izkušnje, na podlagi česar bo morda lahko pristopil k strokovnemu izpitu. Iz tabele je razvidno, da je 20 oseb oziroma 40,7% vseh anketiranih že pristopilo k pripravništvu, 59,1 % oziroma 29 oseb pa zaradi različnih razlogov še ni opravilo pripravništva. Vidno je, da je več oseb, ki še niso dobili pripravništva, kot tistih, ki so ga. Dejstvo, da so se nekateri zaposlili izven sociale oziroma v sociali, kjer pripravništvo s področja socialnega varstva ni zahtevano, povezujemo z neuspešnim iskanjem pripravništva te vrste. Ker so potrebovali zaposlitev, so se oprijeli drugih možnosti. Prav tako s tem povezujemo osebe, ki ne vedo, kje in kdaj ga bodo opravljali.

4.2 GRAF: OPRAVLJANJE PRIPRAVNIŠTVA NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA GLEDE NA LETO DIPLOMIRANJA

H: Tisti, ki so diplomirali prej, imajo opravljeno pripravništvo v večji meri kot tisti, ki so diplomirali kasneje.

V skupino DA sva vključili tiste, ki so že opravili pripravništvo, ga trenutno opravljajo ali čakajo na pričetek le-tega, ker imajo že dogovorjenega. V skupino NE pa smo vključile vse tiste, ki ga še niso opravljali, vključno z dvema, ki sta odgovorila pod možnost drugo.

Med tistimi, ki so dobili pripravništvo je največji delež tistih, ki so diplomirali leta 2006, in sicer kar 35%. Prav tako ni med tistimi, ki niso dobili pripravništva in so diplomirali istega

leta, nobenega, ki ne bi pridobil pripravništva. Za njimi so diplomiranci iz leta 2005, ki zavzemajo delež 30% v skupini oseb, ki so pridobile pripravništvo, ni ga pa dobilo 17,2% oseb diplomiranih tega leta izmed vseh, ki ga niso pridobili. Leta 2007 in 2008 se deleži med tistimi, ki so dobili pripravništvo začnejo zmanjševati po letih diplomiranja in povečevati, prav tako po letih, med tistimi, ki niso dobili pripravništva. Le 10% diplomirancev, ki so dobili pripravništvo, je diplomiralo leta 2007 in 24,1% oseb izmed tistih, ki niso dobili pripravništva, je diplomiralo istega leta. Diplomiranci iz leta 2008 (15% diplomirancev po visokošolskem programu in 15% po univerzitetnem) zavzemajo delež 25% med tistimi, ki so ga dobili in kar 58,6% delež (48,3% diplomirancev po visokošolskem programu in 10,3% po univerzitetnem) zavzemajo diplomiranci istega leta med tistimi, ki niso pridobili pripravništva.

Ugotavljamo razlike med pridobljenim pripravništvom po letih diplomiranja. Diplomiranci let 2005 in 2006 zavzemajo pretežen delež tistih, ki so dobili pripravništvo, diplomiranci let 2007 in 2008 pa pretežen delež tistih, ki niso ga dobili. To povežemo z dvema dejstvoma.

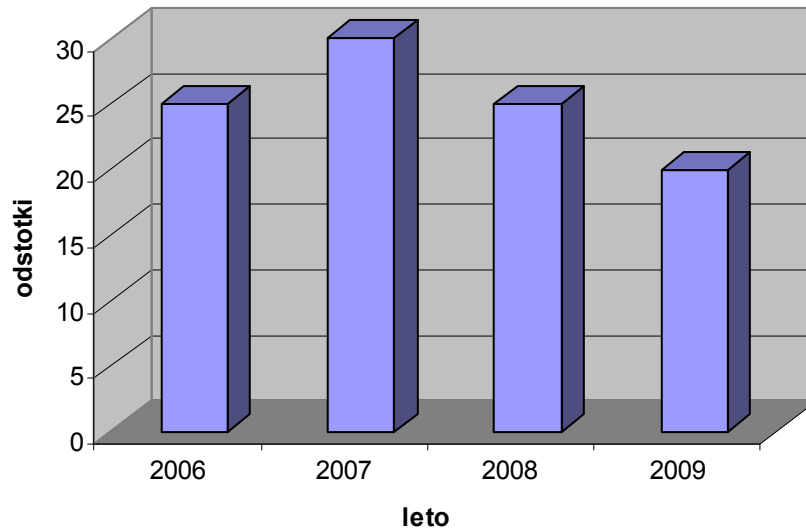
V letih 2005, 2006 se je pripravništvo v veliki meri lahko opravljalo preko javnih del ali volontersko, kar je povečevalo možnost za pridobitev pripravniškega mesta. V letu 2008 so se možnosti za pridobitev pripravništev zmanjšale, ker so tovrstna pripravništva bila ukinjena, poleg tega pa ministrstvo, pristojno za pripravništva socialnih delavcev ne namenja sredstev, omejena pa je tudi zmožnost organizacij, da bi lahko plačale pripravnika.

S tem bi lahko povezali tudi dejstvo, da diplomiranci prvih let zavzemajo večji delež med osebami, ki so dobile pripravništvo zato, ker so imeli na razpolago več časa, da so si lahko poiskali pripravništvo.

Na podlagi vrednosti hi-kvadrata, ki je Sig: 0,003 z 0,3% tveganjem, da se motimo, obdržimo hipotezo, da so razlike v pridobitvi pripravništva med tistimi, ki so diplomirali prej in tistimi, ki so diplomirali kasneje.

- Leto, ko je bilo oziroma bo pripravništvo uspešno zaključeno

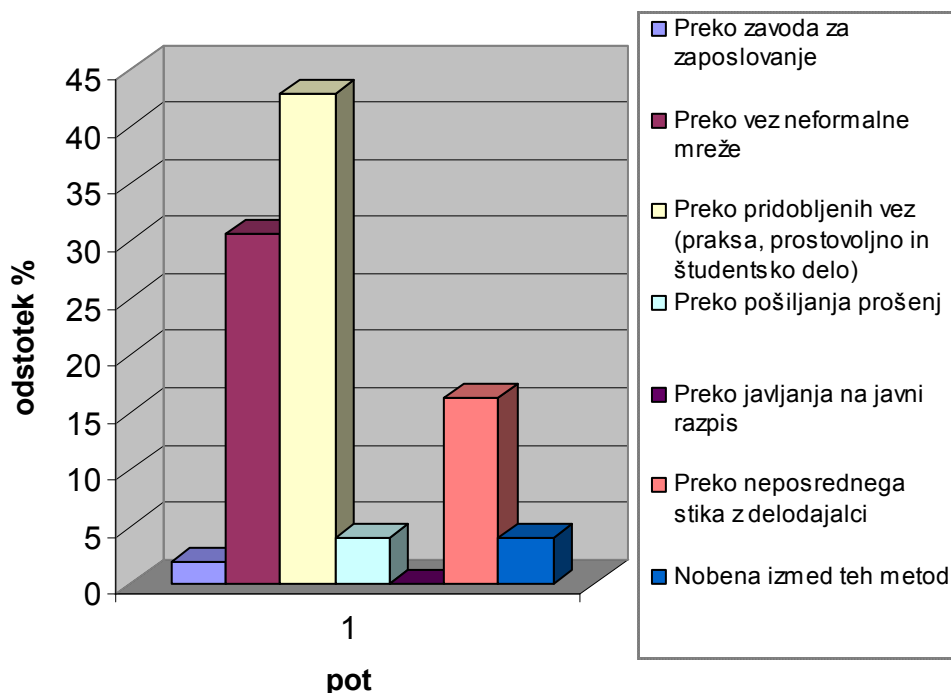
4.3 GRAF: LETO USPEŠNO ZAKLJUČENEGA PRIPRAVNIŠTVA

25% vprašanih je uspešno zaključilo pripravništvo v letu 2006, enak odstotek leta 2008. Leta 2007 jih je zaključilo 30%, leta 2009 pa najmanj, 20%. Tudi tukaj je delno razvidno, da se odstotek ljudi, ki so opravljali pripravništvo zmanjšuje po letih, kar bi lahko tudi povezali z zgornjimi ugotovitvami. Ker pripravništvo traja eno leto, ga je na primer oseba, ki ga je pridobila leta 2006, najverjetneje končala leta 2007, zato so leta zamaknjena za približno leto naprej od let, ko so anketiranci dobili pripravništvo.

- Najhitrejša pot po kateri se po mnenju anketirancev pride do pripravništva

4.4 GRAF: POT PO KATERI SE PO MNENJU VPRAŠANIH NAJHITREJE PRIDE DO PRIPRAVNIŠTVA

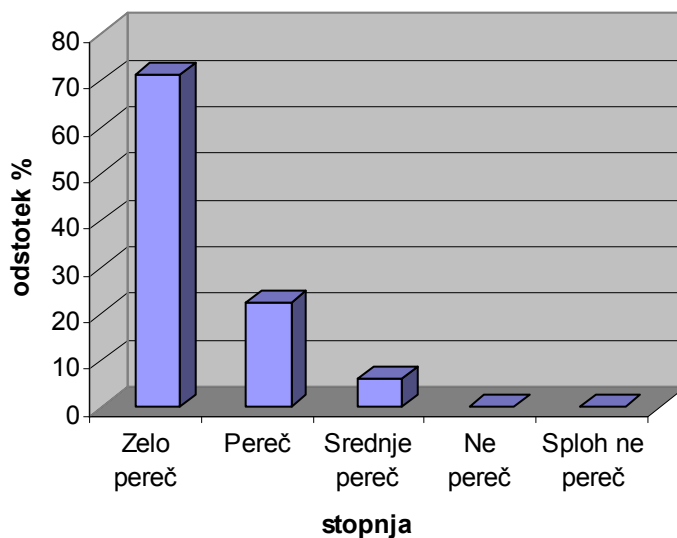

Največ vprašanih, 42,9% meni, da se do pripravništva najhitreje pride preko pridobljenih vez na praksi, prostovoljnem delu ali študentskem delu. V visokem odstotku menijo, da pri tem pomagajo tudi veze neformalne mreže, in sicer sorodnikov, prijateljev, znancev,... Teh je kar 30,6%. Naslednji največji delež so v 16,3% tisti, ki menijo, da je najhitrejša pot do pripravništva neposreden stik z delodajalci. V enakem odstotku 4,1 so odgovorili, da pomaga pošiljanje prošenj in da pri tem ne pomaga nobena izmed naštetih metod. Da je najhitrejša pot do pripravništva preko zavoda za zaposlovanje, meni 1 oseba ali 2%.

Ne preseneča podatek, da menijo, da se najhitreje pride do pripravništva preko zvez, ki si jih ustvariš sam oziroma preko zvez neformalne mreže, kajti velja, da delodajalci raje vzamejo v službo nekoga, ki ga poznajo ali pa slišijo priporočilo zanj od nekoga, ki mu zaupajo.

- **Kako pereč se anketirancem zdi problem pridobitve pripravništva v socialnem varstvu?**

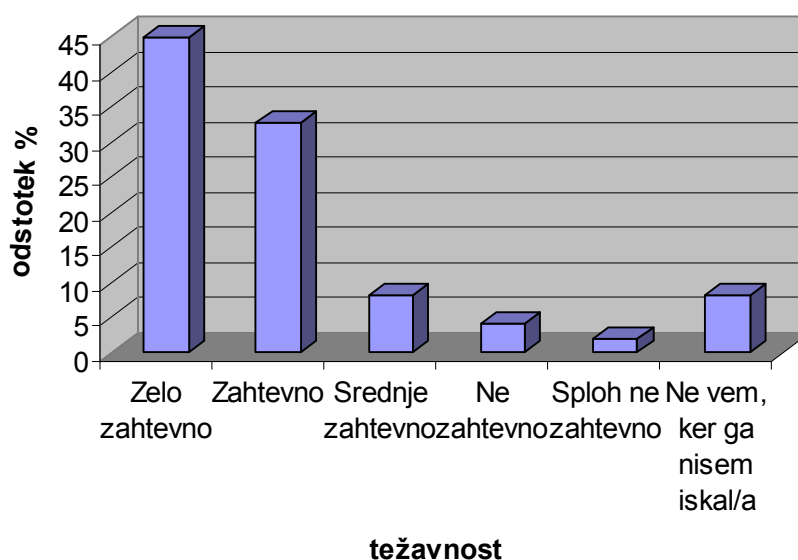
4.5 GRAF: PEREČNOST PROBLEMA PRIDOBITVE PRIPRAVNİŠTVA V SOCIALNEM VARSTVU

Večina, kar 71,4 odstotkov oseb ocenjuje, da je problem pridobitve pripravništva zelo pereč, 22,4% jih pravi, da je pereč in samo 6,1% vprašanih ocenjuje ta problem kot srednje pereč. Nihče, kar je bilo pričakovano, ne meni, da ta problem ni pereč ali da sploh ni pereč.

- **Kako težko ocenjujejo anketiranci svojo pot iskanja pripravništva v socialnem varstvu?**

4.6 GRAF: OCENJEVANJE TEŽAVNOSTI POTI ISKANJA PRIPRAVNISTVA

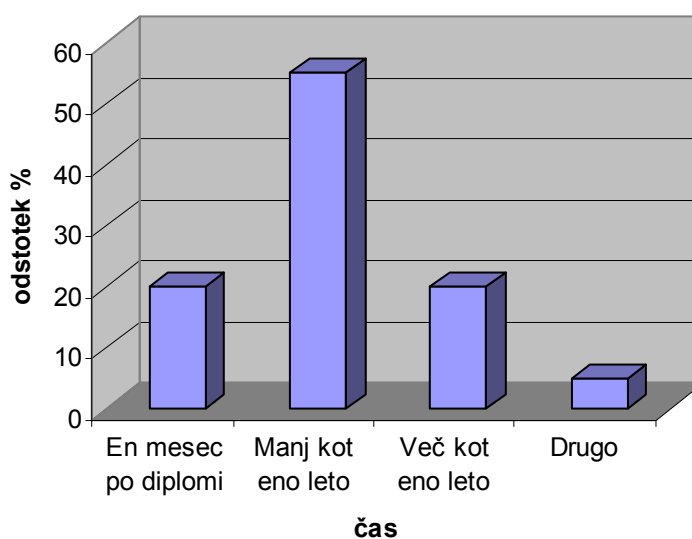
Zopet večina vprašanih, kar 44,9% , ocenjuje svojo pot iskanja pripravništva kot zelo zahtevno. Dokaj visok odstotek 32,7 jih pravi, da je bila njihova pot zahtevna, da pa je bila srednje zahtevna pravi le 8,2% vprašanih. Kot nezahtevno pot je ocenilo 4,1% oseb, le ena oseba oziroma 2% pa pravi, da pot sploh ni bila zahtevna. 8,2% oseb pripravništva sploh ni iskalo.

Ocenjevanje težavnosti lastne poti iskanja je primerljiva z ocenjevanjem perečnosti problema pridobitve pripravništva. Večina diplomantov ocenjuje situacijo kot zelo težavno oz. težavno. To povezujemo s tem, da se je večina iskalcev pripravništva na svoji poti srečevala z najrazličnejšimi ovirami.

Rezultati tistih, ki so že opravili pripravništvo na področju socialnega varstva oziroma so ga v času anketiranja še opravljali oziroma so imeli že dogovorjeno mesto in so čakali na pričetek

- **Koliko časa je preteklo med diplomo in začetkom pripravništva anketirancev?**

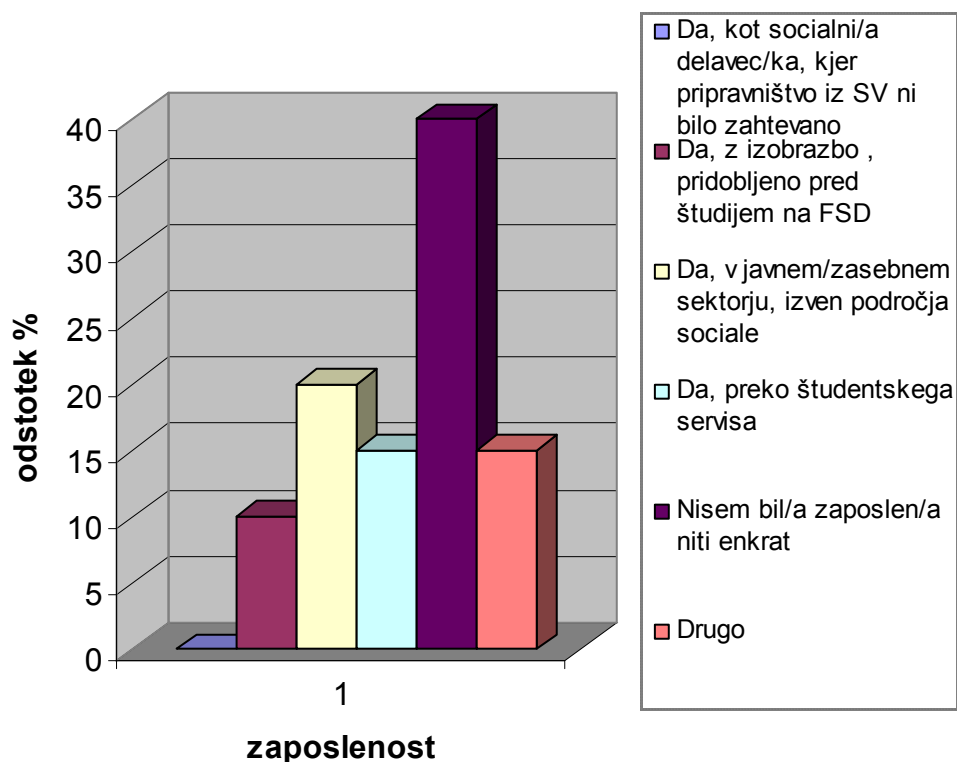
4.7 GRAF: ČAS PRETEKA MED DIPLOMO IN ZAČETKOM PRIPRAVNIŠTVA

Večina (55 % vprašanih) je na pripravništvo od diplomiranja čakala manj kot eno leto. Enak delež, in sicer 20%, je tistih, ki so dobili pripravništvo v roku enega meseca in tistih, ki so ga čakali več kot eno leto. Ena oseba oziroma 5% vseh, ki so že opravili pripravništvo je pod drugo odgovorila, da je opravljala deljeno pripravništvo, in sicer prvi del je opravljala pet mesecev po diplomi, sedaj pa opravlja preostali del.

- So bili anketiranci zaposleni med diplomo in začetkom pripravništva?

4.8 GRAF: ZAPOSLENOST MED DIPLOMO IN PRIPRAVNIŠTVOM

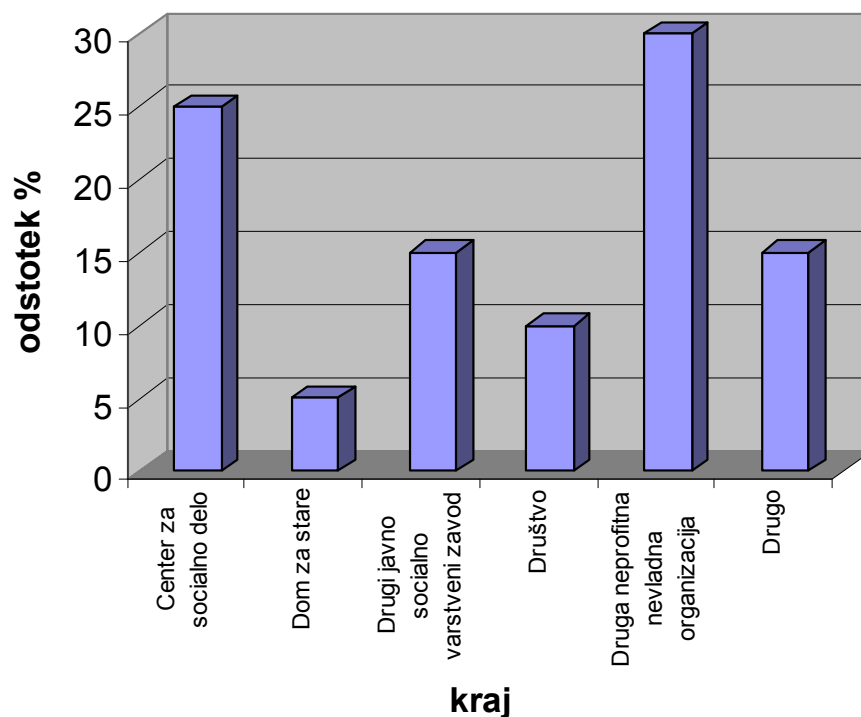

Večina jih ni bilo zaposlenih niti enkrat, kar 40%. 20% se jih je v tem času zaposlilo izven sociale, 10% pa z izobrazbo pridobljeno pred študijem na FSD, za katere domnevamo, da so se zaposlili tudi izven področja sociale. 15% jih je delalo preko študentskega servisa, enak delež ljudi pa je pod drugo napisalo, da so delali na črno. Nihče, kar je presenetljivo, pa ni bil zaposlen kot socialni delavec tam, kjer tovrstno pripravništvo ni zahtevano. Preseneča tudi visok delež tistih, ki niso bili zaposleni niti enkrat. Sklepamo, da so bile te osebe najverjetneje prijavljene na zavodu in so čakale, da bodo vključene v kakršen koli program. V spodnjem grafu o vrsti pripravništva, ki so ga opravljali, je namreč razvidno, da je 20% oseb opravljalo pripravništvo preko javnih del, kar zahteva, da je oseba najmanj eno leto prijavljena na

zavodu kot brezposelna, da se lahko vključi v ta program. 10% oseb pa je opravljalo pripravništvo preko usposabljanja na delovnem mestu, kar prav tako zahteva, da je oseba določen čas prijavljena na zavodu kot brezposelna. Najverjetneje so se nekateri/e diplomanti/ke čim prej po diplomiranju prijavili/e na zavod, da bi čim hitreje bili/e vključeni/e v programe zavoda. S tem bi lahko razložili, zakaj te osebe niso bile zaposlene niti enkrat.

- Kje so anketiranci dobili pripravništvo?

4.9 GRAF: KRAJ OPRAVLJANJA PRIPRAVNISTVA

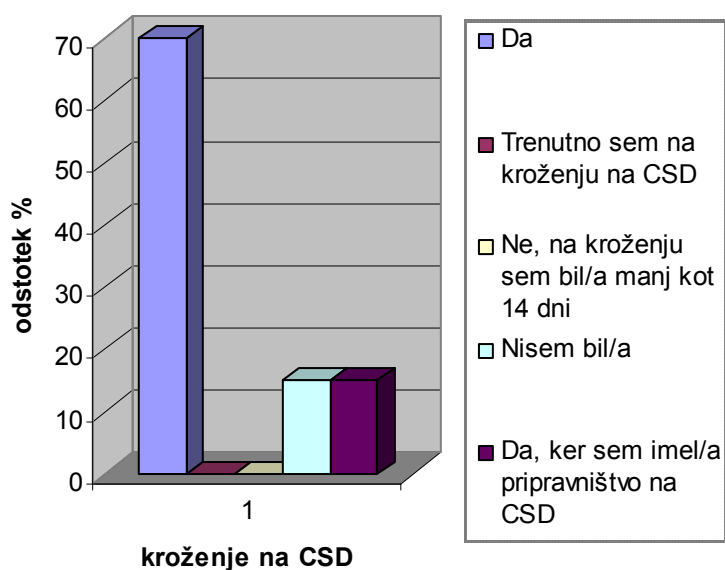

Najmanj oseb je pripravništvo opravljalo v domu za stare, in sicer samo ena oziroma 5%, kar je nepričakovan podatek. Največ jih je dobilo pripravništvo v drugih neprofitnih nevladnih organizacijah, in sicer 30%, samo 5% manj anketiranih pa ga je dobilo na centru za socialno delo. 15% jih delalo pripravništvo v drugih javno socialnih varstvenih zavodih, samo 10% pa v društvih. Dve osebi sta pod drugo navedli, da je bilo njuno pripravništvo kombinirano, polovično na centru za socialno delo in polovično v neprofitni nevladni organizaciji. Ena

oseba je navedla, da je opravljala pripravništvo v šoli, kar ji je bilo priznано kot pripravništvo, s katerim je lahko pristopila k strokovnemu izpitu iz socialnega varstva.

- Ali so bili anketiranci med opravljanjem pripravništva na 14-dnevnem kroženju po CSD, kakor je predpisano s strani Socialne zbornice Slovenije?

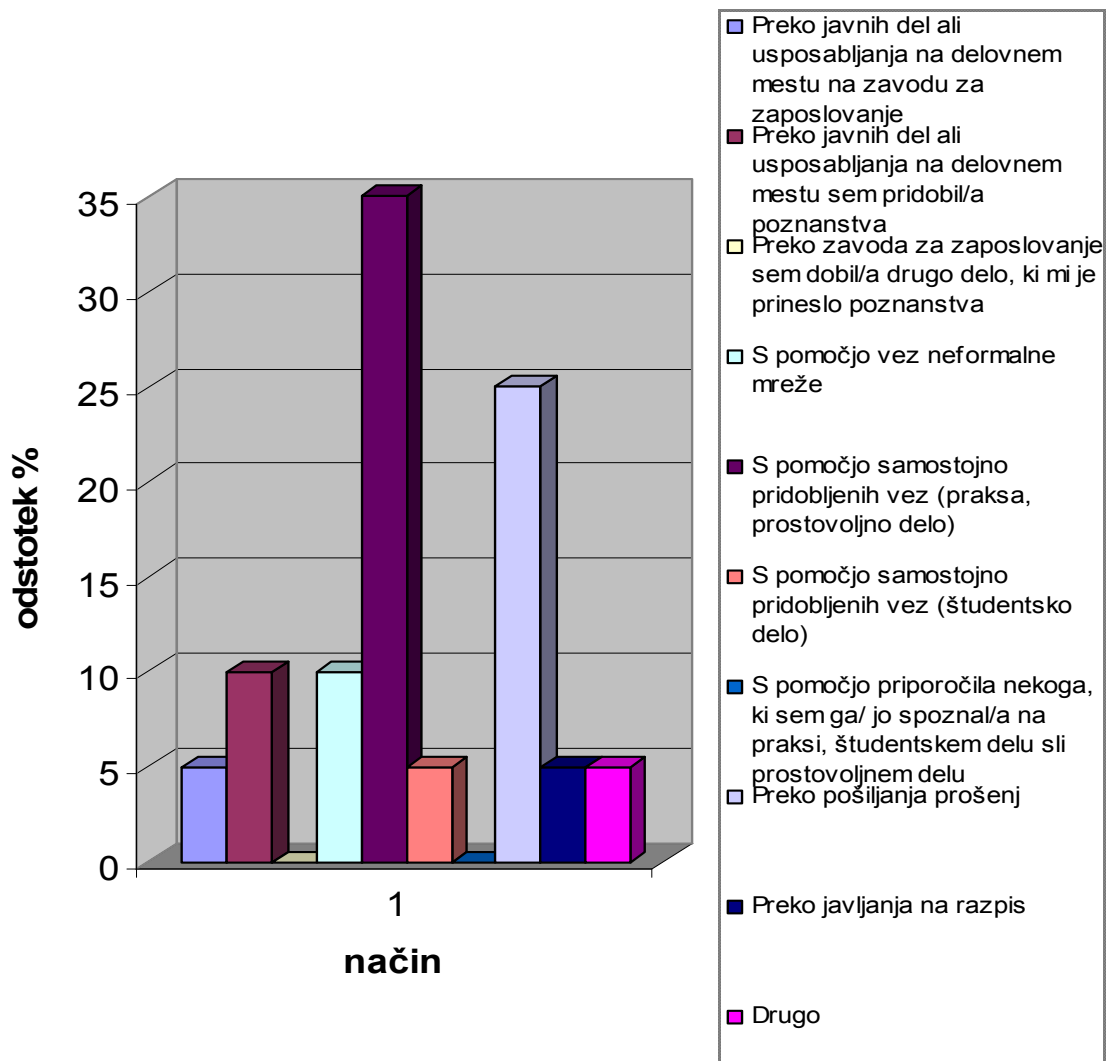
4.10 GRAF: ALI STE BILI NA 14 DNEVNEM KROŽENJU NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO (CSD)?

Ugotavljamo, da je bila večina na predpisanem kroženju po CSD, kar 70% oseb, 15% jih je pripravništvo dobilo na CSD, zato so kroženje opravili tam. 15% (pod drugo) jih še ni bilo na kroženju, ker čakajo pripravništvo oziroma ga trenutno opravljajo in bodo šli na kroženje v prihodnje.

- Na kakšen način so pridobili pripravništvo?

4.11 GRAF: NAČIN PRIDOBITVE PRIPRAVNISTVA

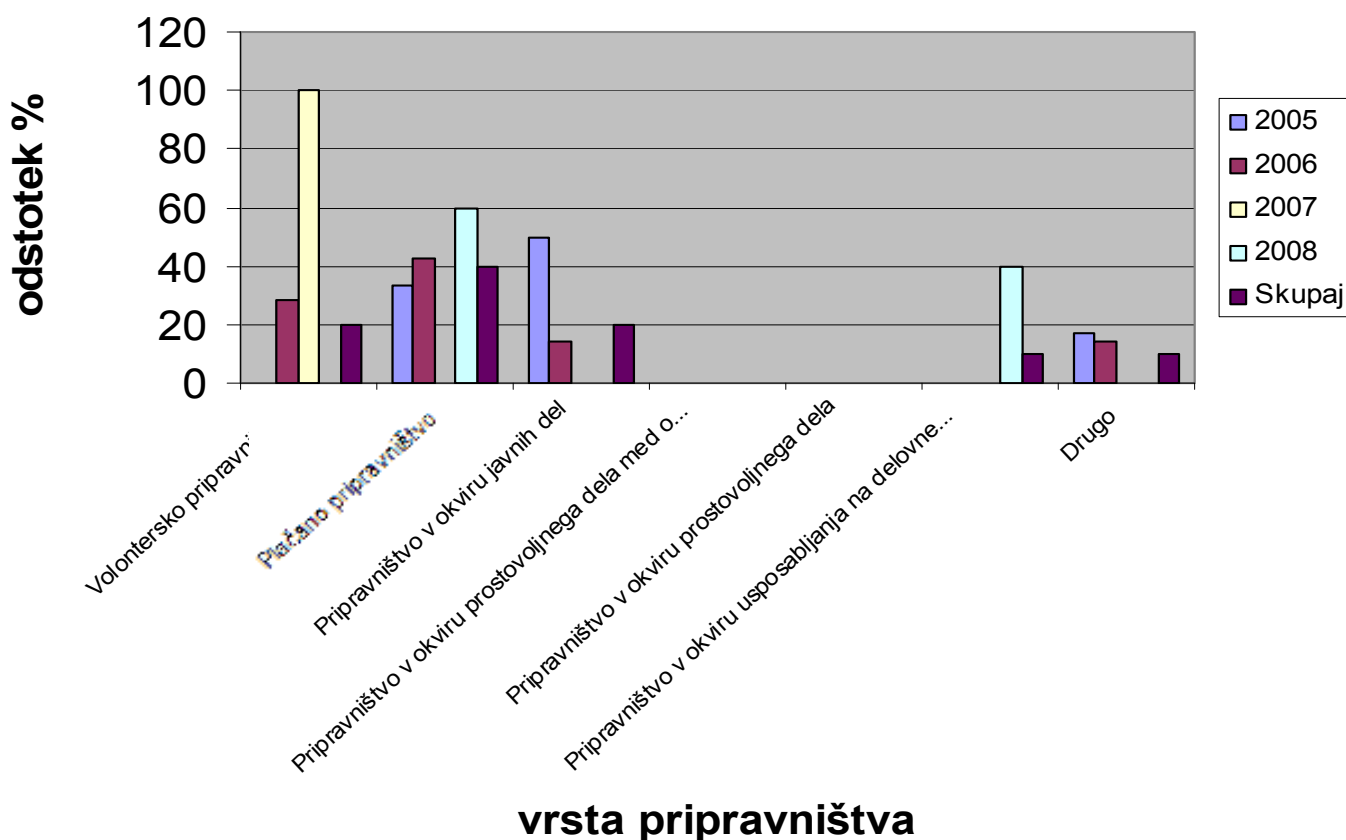
Iz tabele je razvidno, da so načini, kako so dobili pripravništvo dokaj porazdeljeni, vendar je še vedno največ tistih, kar 35%, ki so pripravništvo dobili s pomočjo zvez, ki so si jih pridobili bodisi na praksi bodisi pri prostovoljnem delu. 10% oseb si je samostojno pridobilo

zveze v času vključitve v program zavoda. Samo ena oseba oziroma 5% je dobila pripravništvo preko zvez, ki si jih je pridobila v času študentskega dela. Ugotavljamo, da je velika teža na samostojno pridobljenih zvezah, kajti velja, da delodajalec raje vzame nekoga, ki ga pozna in se je v preteklosti že izkazal kot zaupanja vrednega. Visok delež je tudi tistih, ki so pošiljali prošnje in si s tem pridobili pripravniško mesto, kar 25% oseb. To je presenetljiv podatek, ker mnogokrat zgolj pošiljanje prošenj ne zadostuje, da bi dobili službo in je mnogokrat le neučinkovita formalna pot iskanja zaposlitve. 10% oseb so pomagale zveze neformalne mreže, eni osebi javljanje na javni razpis in samo eni direktna vključitev v program javnih del oziroma usposabljanja na delovnem mestu.

Ugotavljamo (glede na tabelo o vrsti pripravništva spodaj, kjer je več oseb odgovorilo, da je bilo vključenih v javna dela oziroma v usposabljanje na delovnem mestu, kar jim je bilo priznано kot pripravništvo, kot v tabeli zgoraj, kjer je bila direktno preko javnih del vključena v pripravništvo le ena oseba in je to navedla kot način pridobitve pripravništva), da so nekateri anketiranci najverjetneje pridobili najprej veze z institucijo, kjer so opravljali pripravništvo ali preko drugega načina prišli do nje, potem pa so se dogovorili za način in vrsto opravljanja pripravništva.

- Kakšne vrste pripravništvo so dobili?

4.12 GRAF: VRSTA PRIPRAVNIŠTVA GLEDE NA LETO DIPLOMIRANJA

Največ odstotkov oseb je dobilo plačano pripravništvo, in sicer 40%. Za njimi so v 20-ih odstotkih tisti, kateri so opravljali volontersko pripravništvo in v enakem odstotku tisti, kateri so opravljali pripravništvo v okviru javnih del. 10% jih je opravljalo pripravništvo v okviru usposabljanja na delovnem mestu, 10% pa jih je pod drugo napisalo svoj odgovor, in sicer ena oseba je opravljala pripravništvo v okviru usposabljanja prek socialne zbornice, ena pa kombinirano pripravništvo (volontersko, plačano).

Diplomanti iz leta 2005 so v 50 % dobili pripravništvo prek javnih del, zatem v 33,3 % plačano pripravništvo, ena oseba je pa pod drugo povedala, da je opravljala kombinirano

pripravništvo, volontersko in plačano.

Diplomiranci iz leta 2006 so v največji meri opravljali plačano pripravništvo, in sicer v 42,9 %. Za njimi je 28,6 % opravljalo volontersko in v 14,3 % pripravništvo prek javnih del.

Diplomanti iz leta 2007 so v 100 odstotkih opravljali volontersko pripravništvo.

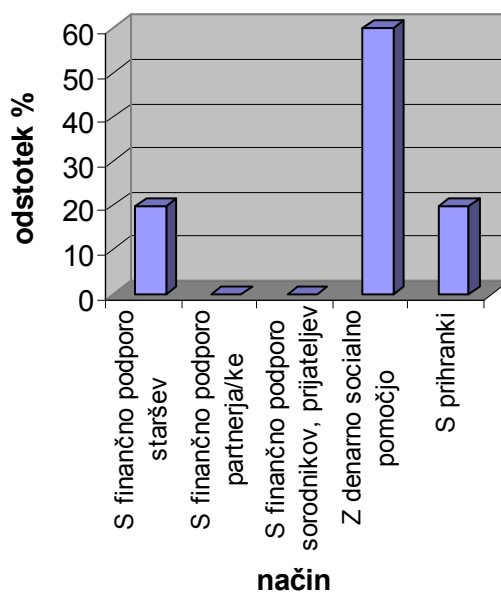
V zvezi s tistimi, ki so diplomirali leta 2008, ugotavljamo, da niso opravljali niti volonterskega pripravništva niti pripravništva prek javnih del. To dejstvo povezujemo s tem, da je bila v tem letu ukinjena možnost opravljanja tega pripravništva. Je pa 40% diplomirancev tega leta opravljalo pripravništvo prek usposabljanja na delovnem mestu.

Najbrž je tovrsten način zapolnil praznino, ki je nastala zaradi ukinitve prej omenjenih vrst pripravništva. Največji odstotek, kar 60%, pa je opravljalo plačano pripravništvo, kar je tudi predvideno za pripravnike.

Ugotavljamo, da diplomanti iz leta 2005 kljub še vedno dovoljenem volonterskem pripravništvu, niso opravljali tovrstnega pripravništva. V večji meri so ga opravljali diplomanti iz let 2006 in 2007. To dejstvo povezujemo s tem, da diplomantom iz leta 2005 morda še ni bilo potrebno opravljati volonterskega pripravništva, kajti v večji meri so dobili pripravništvo v okviru javnih del in plačanega pripravništva. Diplomantom iz leta 2006 je še vedno uspelo dobiti v dokaj visoki meri plačano pripravništvo, se pa že pokaže tudi dokaj visoka mera volonterskega opravljanja pripravništva. Pripravništvo v okviru javnih del je bilo za diplomante iz leta 2005 še precej aktualno, za diplomante iz leta 2006 še v zelo manjši meri, v primerih diplomantov iz ostalih let pa tovrstno pripravništvo popolnoma nazaduje.

- Kako so se tisti, ki so opravljali volontersko pripravništvo preživljali med tem časom?

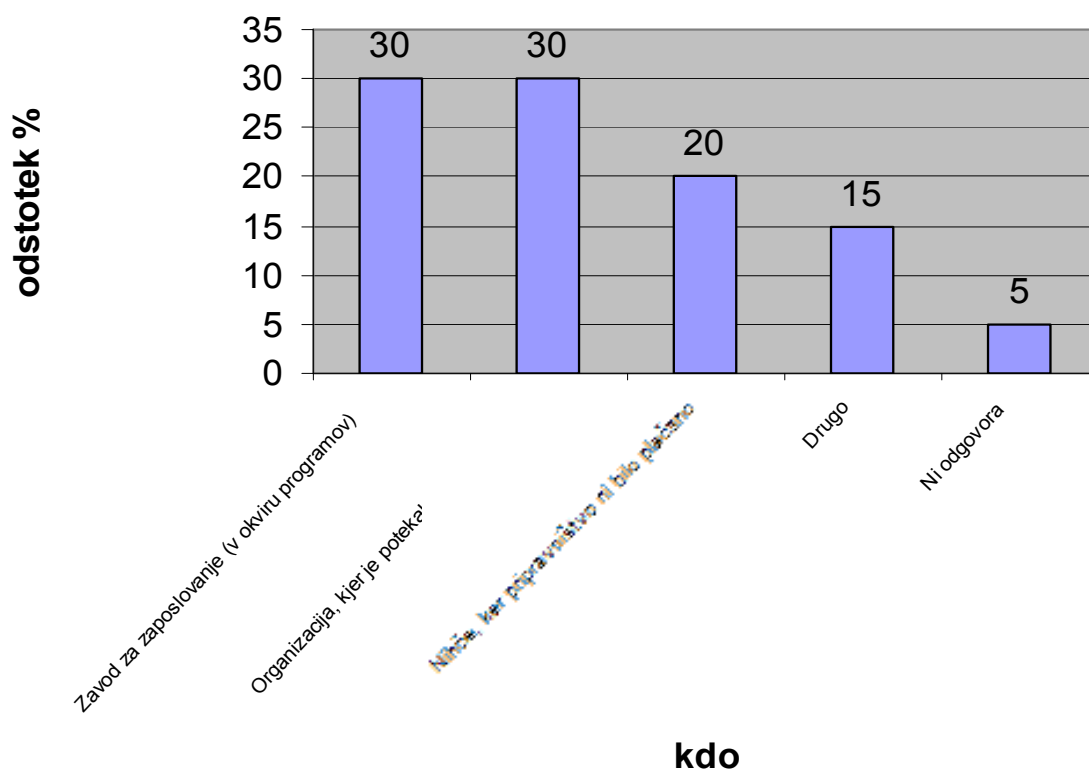
4.13 GRAF: NAČIN PREŽIVLJANJA V ČASU VOLOTERSKEGA PRIPRAVNIŠTVA ZA TISTE, KI SO OPRAVLJALI TE VRSTE PRIPRAVNIŠTVO

60% vprašanih se je v tem času preživljalo z denarno socialno pomočjo, 20% oziroma ena oseba s finančno podporo staršev in enak odstotek oseb s prihranki.

- **Kdo je zagotavljal njihovo pripravniško plačilo?**

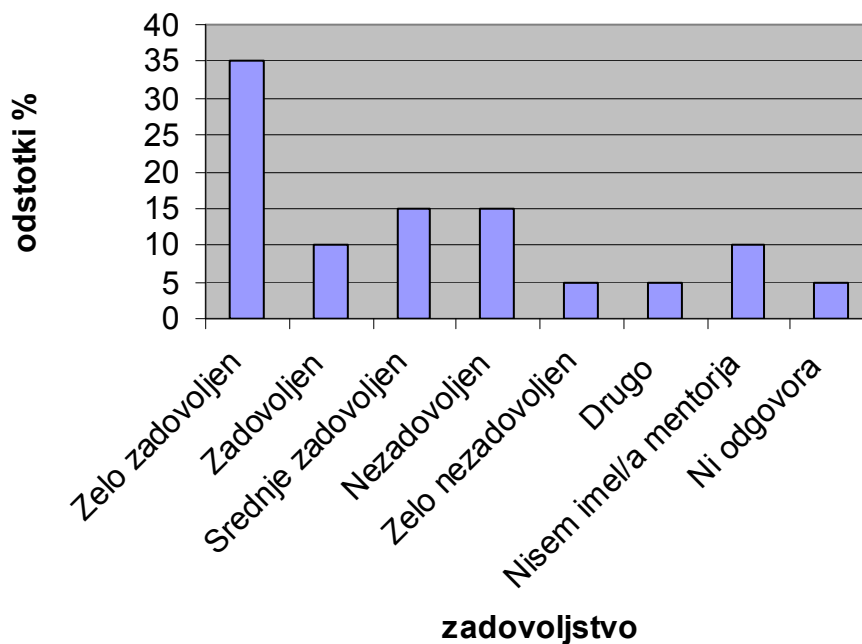
4.14 GRAF: KDO JE ZAGOTAVLJAL PRIPRAVNIŠKO PLAČILO?

Deležu 30% oseb je bilo plačano pripravništvo s strani zavoda za zaposlovanje v okviru njihovih programov. Enakemu deležu oseb je plačala organizacija, kjer so opravljali pripravništvo, 20% vprašanih je pa opravljalo volontersko pripravništvo. Pod drugo je ena oseba navedla, da ji je pripravništvo plačala Socialna zbornice RS v okviru usposabljanja , ena oseba, da ji je pripravniško mesto plačal sklad EU prek Zavoda za zaposlovanje Republike Slovenije in eni osebi Ministrstvo za kulturo. Zadnje tri možnosti financiranja naju presenečajo in odpirajo nov vpogled v razsežnosti financiranja pripravništva za socialne delavce na področju socialnega varstva.

- Kako so ocenili svoje zadovoljstvo s podporo mentorja v času pripravništva?

4.15 GRAF: ZADOVOLJSTVO S PODPORO MENTORJA V ČASU PRIPRAVNISTVA

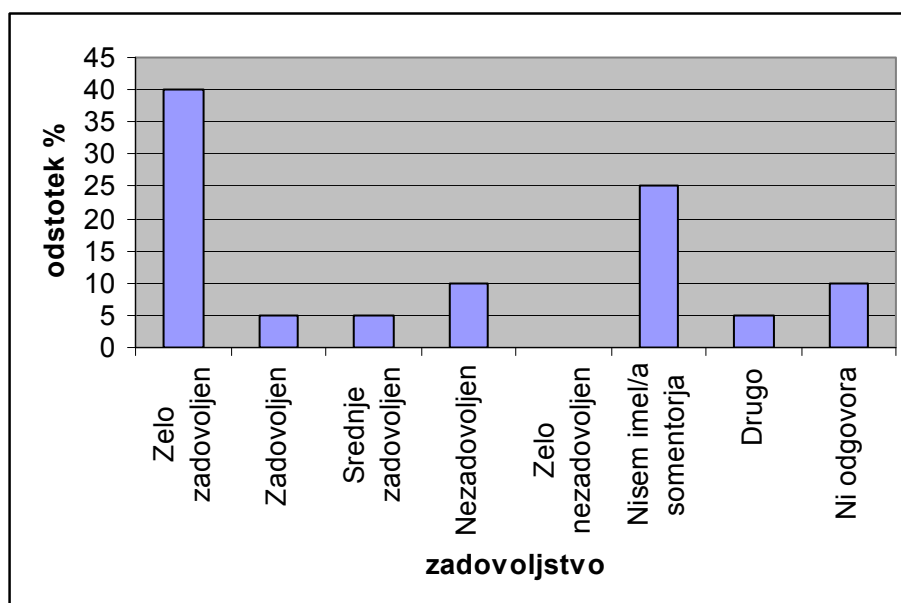
S podporo svojega mentorja je bilo zelo zadovoljnih 35% oseb, le 10% zadovoljnih in nekaj več odstotkov oseb srednje zadovoljnih in nezadovoljnih, in sicer obe skupini zavzemata 15% delež. Le ena oseba je bila nezadovoljna s svojim mentorjem. Malce nenavadno je dejstvo, da 2 osebi oziroma 10% vseh oseb nista imeli mentorja. 10% oseb (pod drugo in ni odgovora) ni moglo oceniti zadovoljstva, ker so komaj začeli s pripravništvom oziroma nanj še čakajo ali pa niso želeli komentirati.

Ugotavljamo, da je v bila večina oseb zadovoljna s podporo svojega mentorja, nezadovoljnih je bilo manj, nekaj pa srednje zadovoljnih. Dejstvo, da nekateri niso bili zadovoljni s podporo mentorja, bi lahko povezali s tem, da so nekateri mentorji žal preveč obremenjeni s svojim delom, bodisi z birokratskim delom bodisi zaradi svoje preustrujenosti in včasih ni v njihovi

moči, da bi lahko nudili oporo še komu drugemu. Prav tako bi lahko nezadovoljstvo povezali tudi s tem, da so morda pripravniki pričakovali preveč od mentorja, le-ta pa jim tega ni mogel nuditi, ali zaradi ovir pri delu tega ni zmoget ali pa morda ni hotel.

- Kako so ocenili svoje zadovoljstvo s podporo somentorja v času pripravništva?

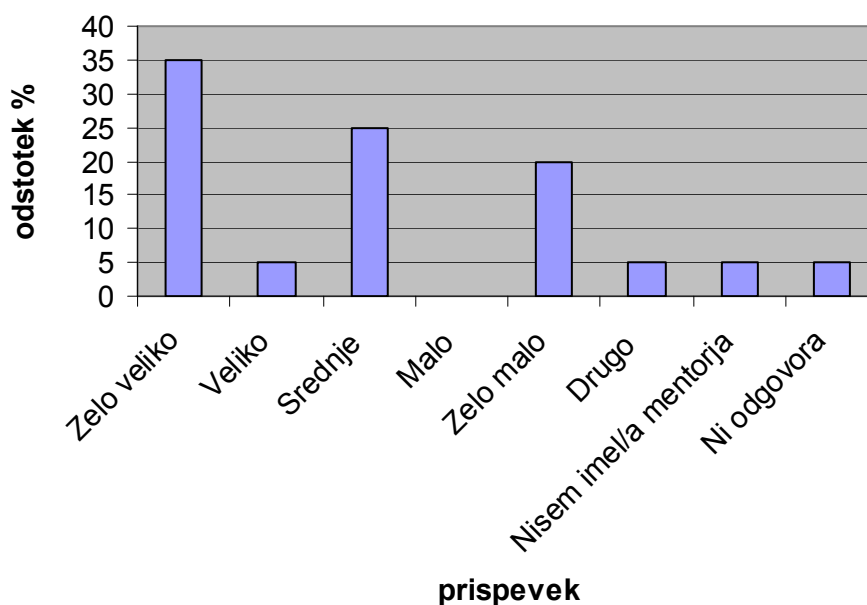
4.16 GRAF: ZADOVOLJSTVO S PODORO SOMENTORJA V ČASU PRIPRAVNISTVA

Somentorja ni imelo kar 25% oseb, tisti, ki pa so ga imeli navajajo v 40%, da so bili z njegovo podporo zelo zadovoljni, nezadovoljnih pa je bilo 10% vprašanih oseb. 5% oseb je bilo zadovoljnih in enak odstotek srednje zadovoljnih. Nikogar ni, ki bi odgovoril, da je bil nezadovoljen. Pod drugo in ni odgovora spadajo osebe, ki ne morejo oceniti podpore somentorja, ker so na začetku svojega pripravništva.

- Koliko je mentor pripomogel k temu, da so se seznanili s splošnim delom programa usposabljanja za pripravnike?

4.17 GRAF: KOLIKO JE MENTOR PRIMOGEL K SEZNANITVI S SPLOŠNIM DELOM PROGRAMA USPOSABLJANJA ZA PRIPRAVNIKE

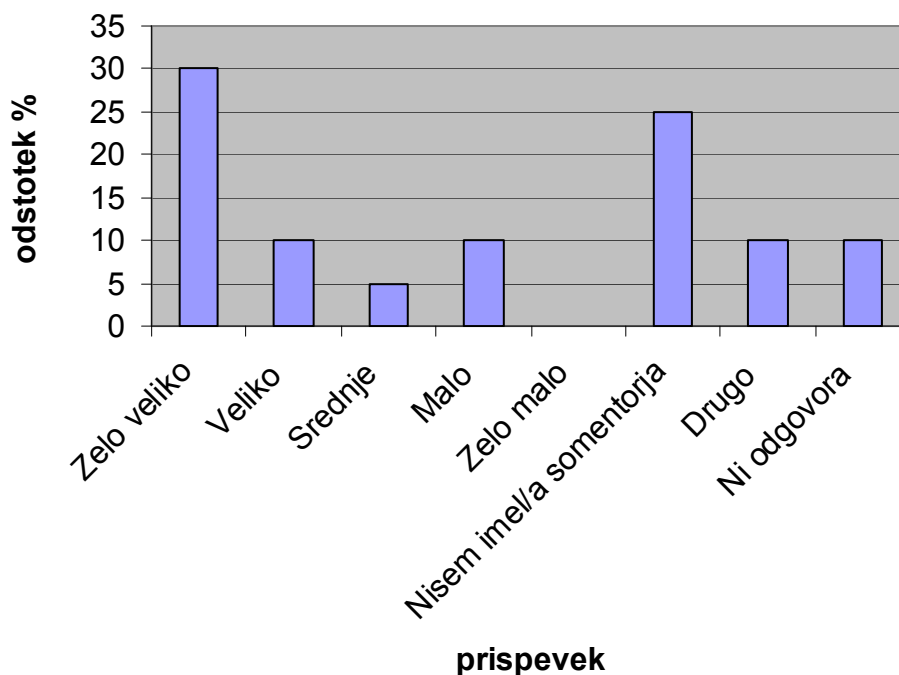

Mentorji so relativno veliko pripomogli k temu, da so se pripravniki seznanili s splošnim delom programa. Največ, kar 35%, jih je odgovorilo, da je njihov mentor zelo veliko pripomogel k seznanitvi s splošnim delom. Sledi delež 25% oseb, ki so rekle, da je pripomogel srednje in nato 20% oseb, ki so rekle, da je mentor pripomogel zelo malo. Le 5% oseb meni, da je mentor pripomogel veliko.

Ena oseba oziroma 5% je navedla, da ni imela mentorja, dve osebi pa sta izbrali odgovor drugo in ni odgovora, ker nista mogli oziroma želeli oceniti prispevka svojega mentorja.

- **Koliko je somentor pripomogel k temu, da so se seznanili s splošnim delom programa usposabljanja za pripravnike?**

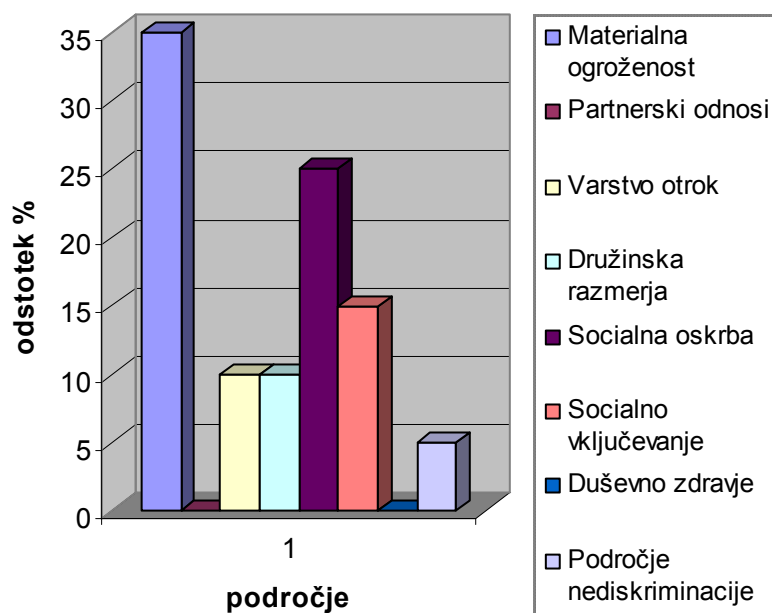
4.18 GRAF: KOLIKO JE SOMENTOR PRIPOMOGEL K SEZNANITVI S SPLOŠNIM DELOM PROGRAMA USPOSABLJANJA ZA PRIPRAVNIKE

Ugotavljamo, da so somentorji dokaj veliko pripomogli k seznanitvi pripravnikov s splošnim delom programa. 30% vprašanih jih je navedlo, da so zelo veliko pripomogli, 10% veliko, enak delež jih pa pravi, da je somentor pripomogel malo. Ena oseba oziroma 5% je ocenila prispevek somentorja srednje. Somentorja, kakor je že bilo ugotovljeno, ni imelo 25% oseb, ostali (10% oseb, ki so odgovarjali pod drugo in 10% oseb, ki so odgovorile ni odgovora) niso želeli oziroma niso mogli oceniti prispevka mentorja.

- Za katero področje so se v posebnem delu usposabljanja usposabljali v času pripravništva?

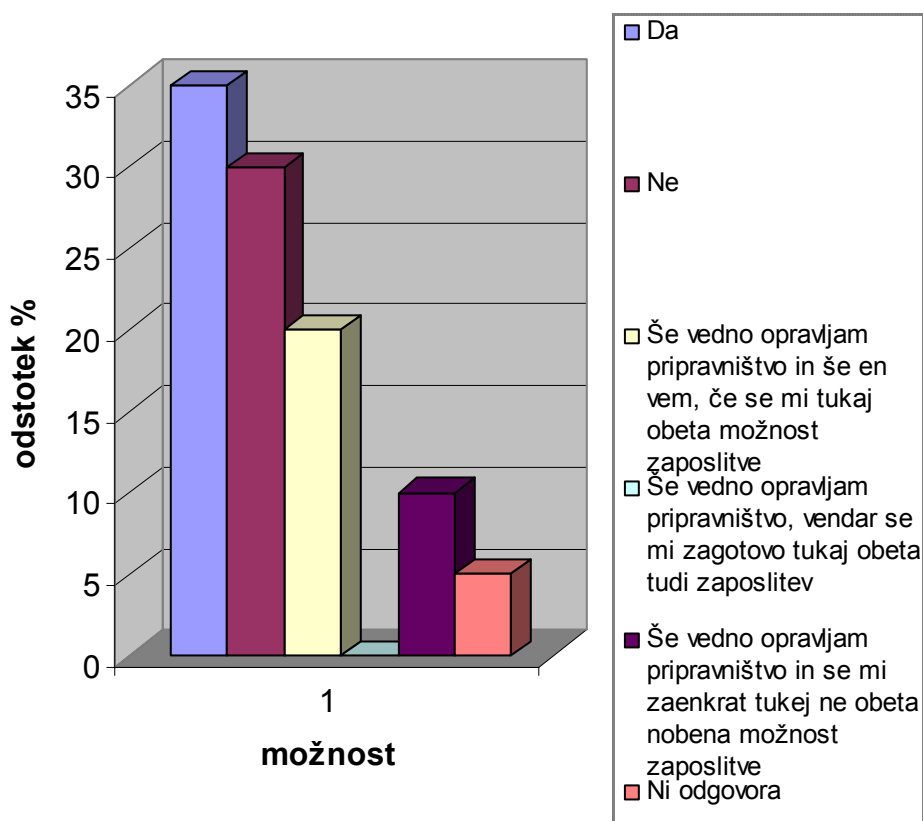
4.19 GRAF: PODROČJE USPOSABLJANJA V POSEBNEM DELU PROGRAMA USPOSABLJANJA V ČASU PRIPRAVNİŠTVA

Največ anketiranih se je v posebnem delu usposabljal na področju materialne ogroženosti, in sicer 35% oseb. Temu sledi 25 % na področju socialne oskrbe in 15 % na področju socialnega vključevanja. V 10 % so se usposabljali v posebnem delu na področju varstva otrok in v enakem deležu na področju družinskih razmerij. Preseneča podatek, da se nihče ni usposabljal na področju partnerskih odnosov in duševnega zdravja.

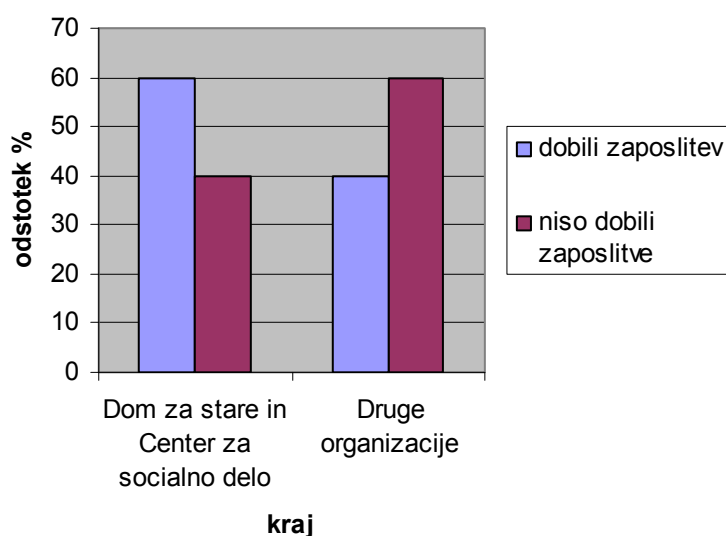
- Ali so dobili možnost zaposlitve, kjer so opravljali pripravništvo?

4.20 GRAF: STE DOBILI MOŽNOST ZAPOSLOTITVE, KJER STE OPRAVLJALI PRIPRAVNIŠTVO?

Ugotavljamo, da je največji odstotek tistih, kar 35%, ki so dobili zaposlitev tam, kjer so opravljali pripravništvo. Za njimi so tisti, ki zaposlitve niso dobili, in sicer 30% oseb. 20% oseb še ne ve, ali se jim obeta zaposlitev, ker še vedno opravljajo pripravništvo. 10% oseb, ki še vedno opravljajo pripravništvo, zaenkrat ne vidi nobene možnosti zaposlitve tam, kjer so zaposleni kot pripravniki. Dokaj visok odstotek (glede na pričakovano) tistih, ki so dobili zaposlitev, bi lahko povezali s tem, da delodajalec ob pogoju, da organizacija, ki izda potrebo po delovnem mestu, raje zaposli nekoga oziroma da prednost tistemu, ki ga pozna in se je pri svojem delu že izkazal kot zaupanja vreden.

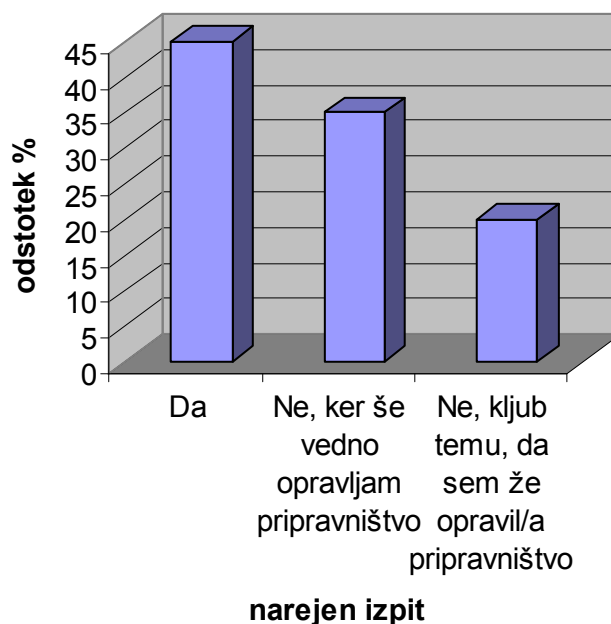
4.21 GRAF: ALI SO DOBILI ZAPOSLOITEV, KJER SO OPRAVLJALI PRIPRAVNIŠTVO GLEDE NA KRAJ OPRAVLJANJA PRIPRAVNIŠTVA?

Pod tiste, ki so dobili zaposlitev, smo dali osebe, ki so odgovorile z DA, pod tiste, ki pa niso dobili zaposlitve tam, kjer so opravljali pripravništva, pa osebe, ki so odgovorile z NE, in sicer skupaj s tistimi, ki so odgovorile, da še vedno opravljajo pripravništvo, ampak zagotovo vedo, da se jim v tej organizaciji ne obeta nobena možnost zaposlitve. Skupaj je takih oseb 15. 60 % tistih, ki so pripravništvo opravljali na centru za socialno delo in v domu starostnikov, so zaposlitev tam tudi dobili, 40% jih pa zaposlitve tam ni dobilo. Med tistimi, ki so opravljali pripravništvo v drugih organizacijah, jih je zaposlitev dobilo le 40%, 60% pa zaposlitve ni dobilo. To povezujemo s tem, da je morda na centrih za socialno delo in v domovih starostnikov več potrebe po novih delavcih, kakor pa v drugih organizacijah, ki so nevladne, ker imajo omejena finančna sredstva.

- Ali so že opravili strokovni izpit s področja socialnega varstva?

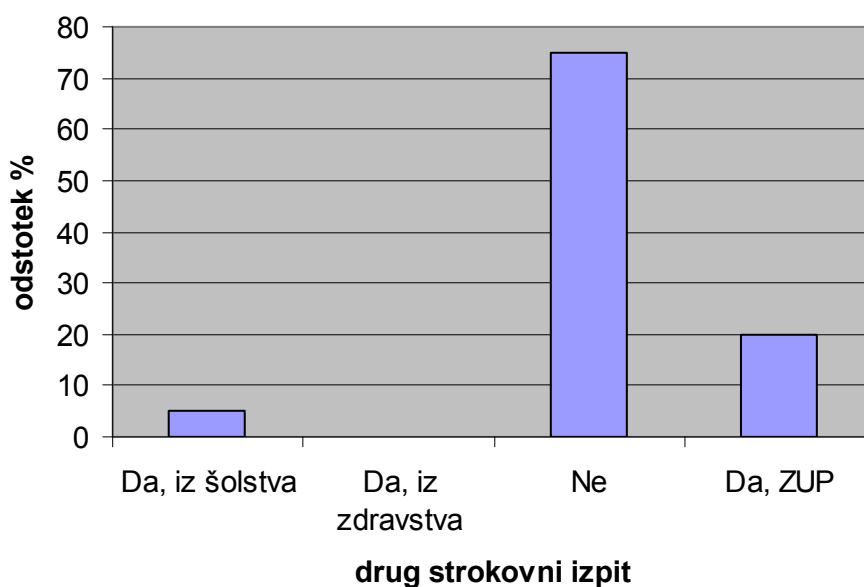
4.22 GRAF: STE ŽE OPRAVILI STROKOVNI IZPIT?

Strokovni izpit zahteva veliko truda, zato bi lahko s tem povezali dejstvo, da je 20% oseb še vedno takih, ki kljub opravljenemu pripravništvu, še ni opravilo strokovnega izpita. Vsekakor pa ne izključujemo drugih razlogov, zaradi katerih izpita še niso opravili. Vseeno ga je opravila večina anketiranih izmed tistih, ki so opravili tudi pripravništvo, in sicer v 45 %, kar ocenjujemo za velik delež. 35% oseb izpita še ni moglo opraviti, ker še vedno opravljajo pripravništvo.

- Ali so kot socialni delavci opravili še kateri drug strokovni izpit izven področja socialnega varstva?

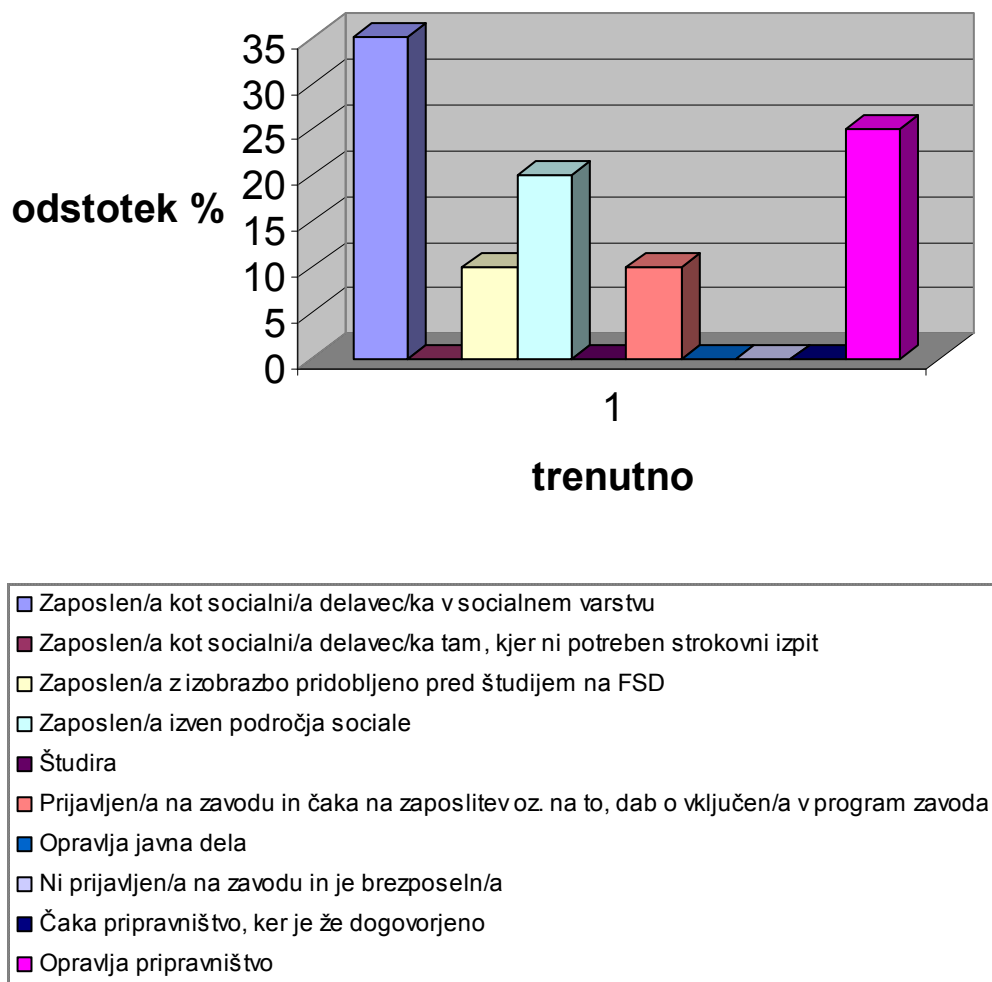
4.23 GRAF: STE KOT SOCIALNI DELAVEC OPRAVILI ŠE KATER DRUG STROKOVNI IZPIT IZVEN PODROČJA SOCIALNEGA VARSTVA?

Nekateri socialni delavci, ki se zaposlijo izven socialnega varstva ali celo znotraj le-tega (npr. ZUP), morajo pogosto opraviti še kateri drugi strokovni izpit. Večina vprašanih, kar 75%, ni opravilo nobenega drugega strokovnega izpita, 20% je odgovorilo, da so opravili izpit iz Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP), le ena oseba pa je opravila še strokovni izpit iz šolstva, ker se je najverjetneje zaposlila na področju šolstva.

- **Kaj trenutno počnejo?**

4.24 GRAF: KAJ TRENUTNO POČNETE?

35% anketiranih, ki so že opravili pripravništvo, delajo kot socialni delavci v socialnem varstvu, 25% jih v času spraševanja še vedno opravlja pripravništvo, 20% se jih je zaposlilo izven področja sociale in 10% z izobrazbo pridobljeno pred študijem na FSD, za katere prav tako domnevamo, da so zaposleni izven področja sociale. 10% jih je prijavljenih na zavodu. Glede na to je nekoliko več tistih, ki nimajo zaposlitve v socialni (skupina zaposlenih izven sociale, zaposlenih z izobrazbo pridobljeno pred študijem in prijavljenih na zavodu: skupno 40%) od tistih, ki jo imajo (35%). Ugotavljamo pa, da je kljub manjšim možnostim zaposlitve v socialni, vendarle nekako primerljiv odstotek tistih, ki niso zaposleni v socialni s tistimi, ki so.

V socialnem varstvu je zaposlenih več socialnih delavcev, kakor smo predvidevali.

Nikogar ni, ki bi bil zaposlen kot socialni delavec izven področja socialnega varstva, kar bi lahko povezali s tem, da diplomanti, ki so že opravili pripravništvo v socialnem varstvu, ne iščejo zaposlitve izven socialnega varstva, kajti tam bi od njih znova zahtevali usposabljanje, primerno področju.

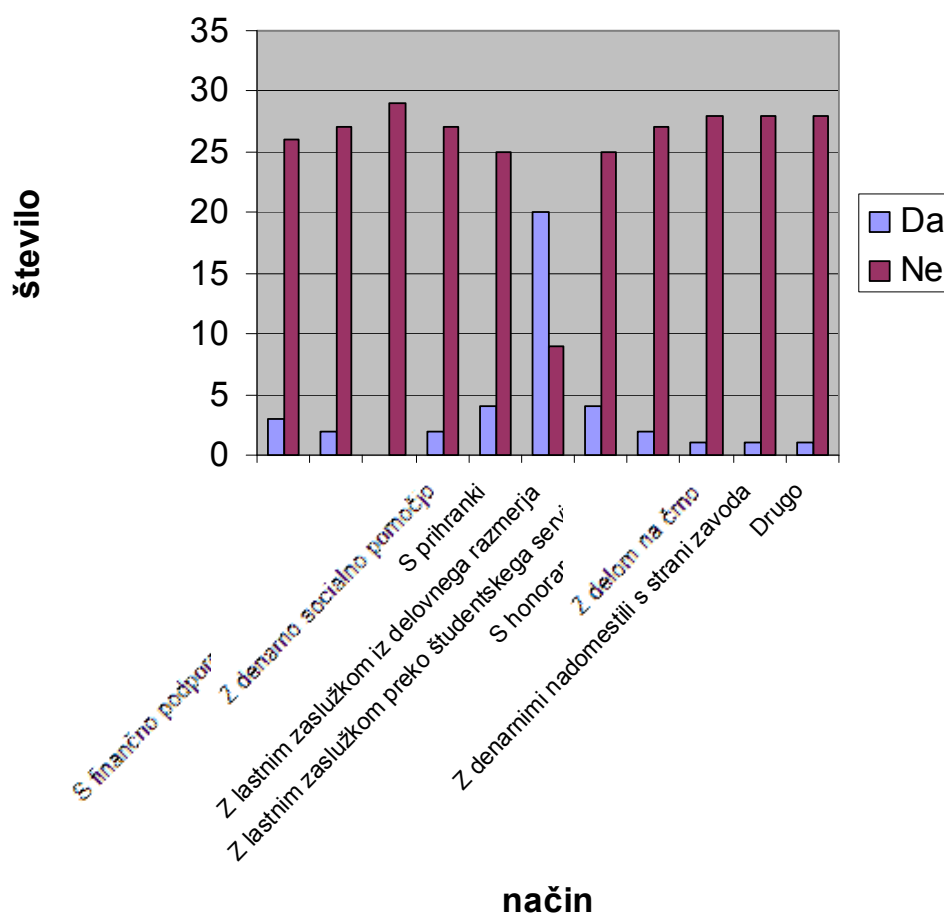
Prav tako nihče v času anketiranja ni opravljal javnih del in ni bil prijavljen na zavodu in bil torej brezposeln. Zadnje dejstvo bi lahko pričalo o tem, da diplomanti, ki so že opravili pripravništvo, ne sedijo križem rok, temveč se vsak izmed njih na svoj način bori, da bi prišel do zaposlitve.

Nihče od vprašanih v času spraševanja ni študiral.

Tisti, kateri še niso opravili pripravištva v socialnem varstvu

- Kako se trenutno preživljajo?

4.25 GRAF: KAKO SE TRENUTNO PREŽIVLJATE?

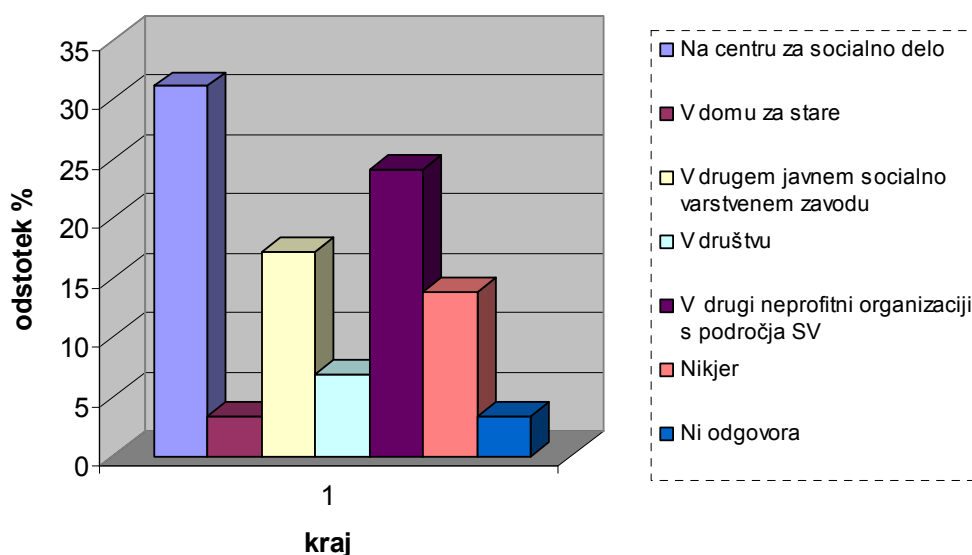
Na to vprašanje so anketirani lahko odgovorili z več odgovori, in sicer izbranih je bilo 40 odgovorov izmed 29 vprašanih. Z lastnim zaslužkom iz delovnega razmerja se preživlja 20 oseb, sledi odgovor, da se preživljajo z lastnim zaslužkom preko študentskega servisa, ki ga je izbralo 4 oseb. Enako število oseb je povedalo, da se preživljajo tudi s prihranki. Trem je vir preživetja finančna podpora staršev, dvema finančna podpora partnerja/ke, dvema honorarno delo, dvema denarna socialna pomoč, eni osebi denarno nadomestilo s strani zavoda in eni delo na črno. Ena oseba je pod drugo odgovorila, da je na porodniškem dopustu in da prejema

nadomestilo.

Visok delež oseb se preživlja z lasnim zaslužkom iz delovnega razmerja, kar bi lahko povedalo, da se večina ljudi želi postaviti na svoje noge in ne želijo biti odvisni od finančne podpore drugih oziroma nimajo možnosti, da bi jih lahko kdo podpiral, zato se znajdejo samostojno. Le malo je takih, katerim je samo finančna podpora drugih vir dohodka.

- **Kje bi si želeli opravljati pripravništvo s področja socialnega varstva, če bi imeli to možnost?**

4.26 GRAF: KJE BI SI ŽELELI OPRAVLJATI PRIPRAVNIŠTVO, ČE BI IMELI TO MOŽNOST?

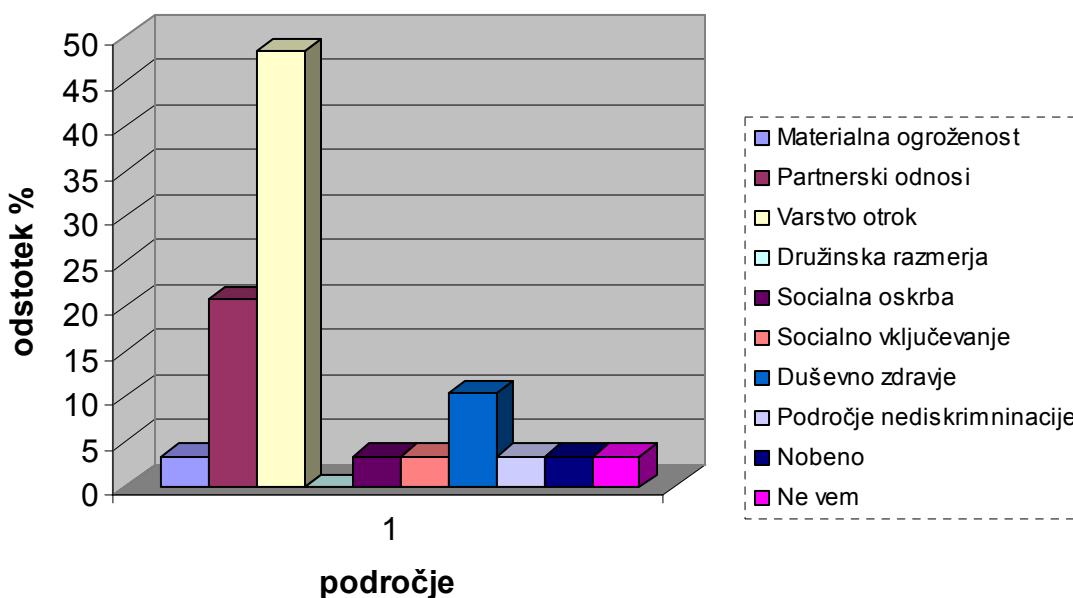

Največji odstotek oseb, kar 31,1%, bi pripravništvo najraje opravljalo s področja socialnega varstva na centru za socialno delo. Sledijo tisti, 24,1 %, ki bi ga najraje opravljali v drugi neprofitni nevladni organizaciji. V drugem javnem socialnovarstvenem zavodu pa bi najraje opravljalo pripravništvo 17, 2% oseb. 13,4% vprašanih je odgovorilo, da pripravništva ne bi opravljalo nikjer, če bi le imeli to možnost. Samo 6,9% bi si želeli biti pripravniki v društvu in presenetljivo in nepričakovano zavzemajo tako najmanjši delež, zgolj 3,4 % (samo ena oseba) tisti, kateri bi pripravništvo radi opravljali v domu starostnikov.

Sklepamo, da je dom starostnikov med manj priljubljenimi kraji za opravljanje pripravništva (tudi med tistimi, ki so že opravili pripravništvo je bil najmanjši odstotek tistih, ki so pripravništvo opravljali v domu starostnikov), center za socialno delo pa je zagotovo med najbolj priljubljenimi kraji.

- **Za katero področje bi se usposabljali v posebnem delu programa usposabljanja za pripravnike, če bi imeli možnost pripravništva?**

4.27 GRAF: ZA KATERO PODROČJE BI SE V POSEBNEM DELU PROGRAMA USPOSABLJATI, ČE BI IMELI TO MOŽNOST?

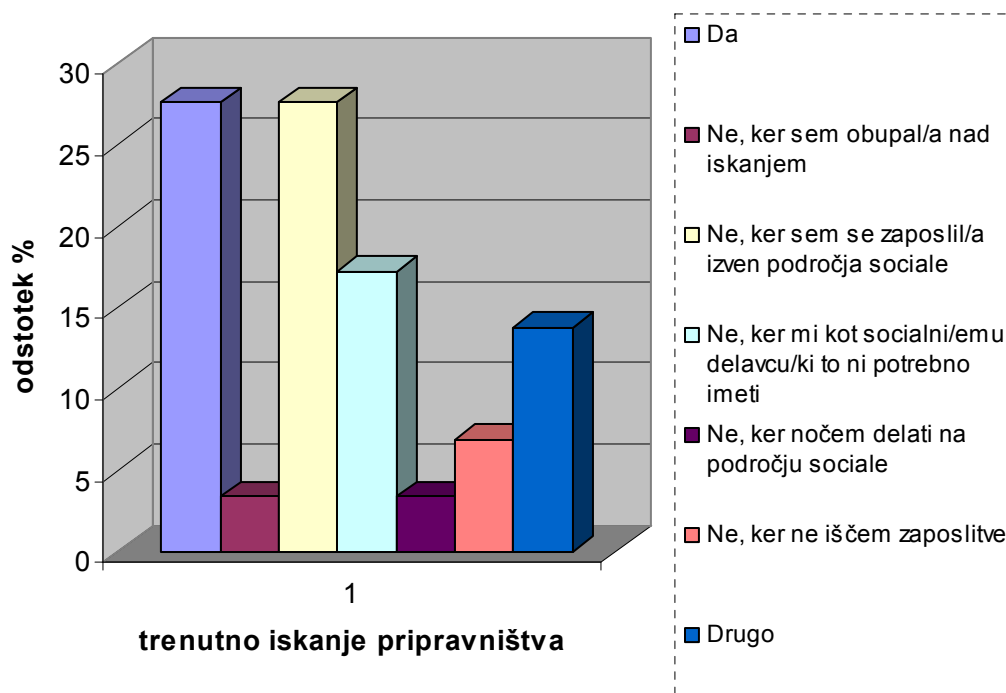
Največ bi jih izbralo področje varstva otrok, 48,3%, sledi področje partnerskih odnosov z 20,7 % in področje duševnega zdravja z 10,3 %. Ena oseba oziroma 3,4% vseh oseb bi izbrala področje materialne ogroženosti, ena področje socialne oskrbe, ena področje socialnega vključevanja in ena področje nediskriminacije. 3,4% oseb oziroma ena oseba ne ve, katero področje bi izbrala in ena ne bi izbrala nobenega.

Nihče pa ne bi izbral področja družinskih razmerij.

Prevladujeta izbiri področja varstva otrok in partnerskih odnosov, ki skupno zavzemata delež 69% vseh odgovorov.

- Ali še vedno iščejo pripravništvo in če ne, zakaj ne?

4.28 GRAF: ALI ŠE VEDNO IŠČETE PRIPRAVNIŠTVO IN ČE NE, ZAKAJ?

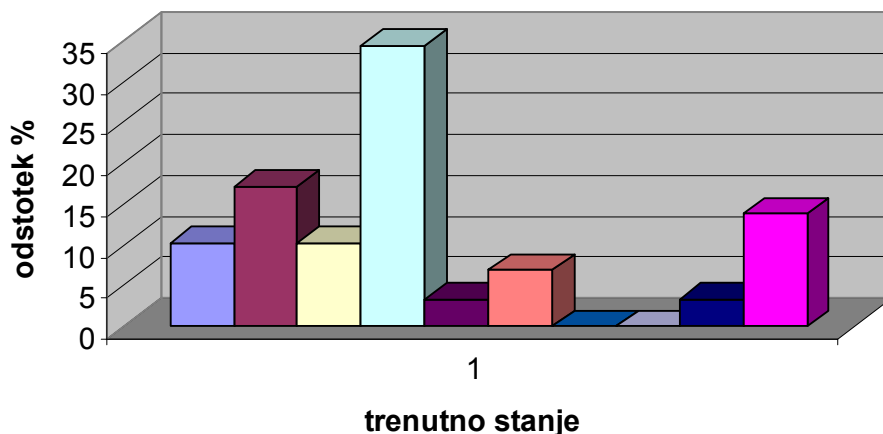
27,6% vprašanih še vedno išče pripravništvo in enak odstotek ga ne več, ker so se zaposlili izven področja sociale. 17,2% oseb je navedlo, da jim pripravništva, kjer so zaposleni kot socialni delavci, ni potrebno imeti. 6,9% jih ne išče zaposlitve, zato tudi pripravništva ne išče. Samo ena oseba ali 3,4% vseh oseb ne išče več pripravništva, ker je nad iskanjem obupala, ena ga pa ne išče, ker ne želi delati v sociali.

Pod drugo sta dve osebi odgovorili, da ne iščeta pripravništva, ker delata v tujini, ena oseb bo poskušala za pripravništvo zagovarjati delovne izkušnje in ena, ki ga ne išče, ker je na porodniškem dopustu, kar je skupno 13,8%.

Pričakovali sva, da je več oseb obupalo nad iskanjem, vendar se je izkazalo, da je le ena oseba iz tega razloga pripravništvo nehala iskati. Morda razlog tiči v tem, da se diplomanti ne želijo predati obupu, ampak se borijo naprej. Več je namreč tistih, ki so se usmerili v druge možnosti od tistih, ki so izbrali odgovor, da še vedno iščejo pripravništvo (glede na to, da so izbrali ta odgovor, sklepamo, da je to zanje pomembnejše od tistega, kar morda dejansko počnejo).

- Kaj trenutno počnejo?

4.29 GRAF: KAJ TRENUTNO POČNETE?

- Sem zaposlen/a kot socialna /i delavka/ec izven SV
- Sem zaposlen/a kot socialna/i delavka/ec, kjer ni zahtevano pripravništvo iz SV
- Sem zaposlen/a z izobrazbo, ki sem jo pridobil/a pred študijem na FSD
- Sem zaposlen/a izven področja sociale
- Študiram
- Prijavljen/a sem na zavodu in čakam in čakam na zaposlitev (na vključitev v javna dela)
- Delam preko študenta
- Opravljam javna dela
- Nisem prijavljen/a na zavodu in sem brezposelen/a
- Drugo

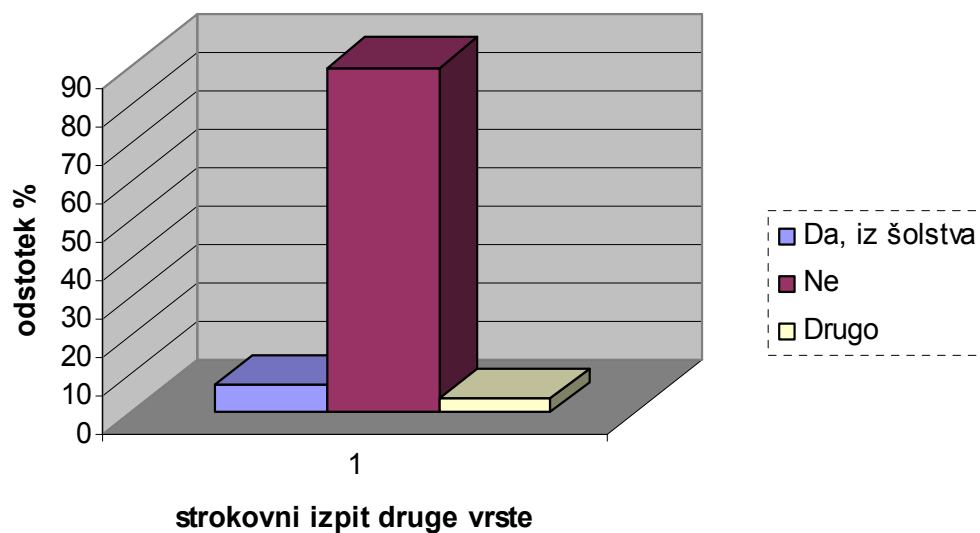
Največ je takih, ki so zaposleni izven področja sociale, in sicer 34,4%. Sledijo jim tisti, ki so zaposleni kot socialni delavci, vendar tam, kjer pripravništvo te vrste ni zahtevano, in sicer 17,2 %. 10,3 % oseb je zaposlenih kot socialni delavci izven področja socialnega varstva, enak odstotek pa je takih, ki so zaposleni z izobrazbo, pridobljeno pred študijem na FSD. 6,9% je prijavljenih na zavodu, ena oseba študira in ena ni na zavodu niti prijavljena niti ni zaposlena. 13,8% oseb je pod drugo razložilo, da delajo v tujini (2 osebi), dve pa sta odgovorili, da sta na porodniškem dopustu.

Največ je tistih, ki so zaposleni izven področja sociale, in sicer skupina oseb, ki so obkrožile, da so zaposlene izven sociale ter skupina oseb, ki so zaposlene z izobrazbo, pridobljeno pred študijem in ki so prav tako zaposleni izven področja sociale, torej skupno 44,7%.

Skupno 27,5% pa je takih, ki delajo kot socialni delavci, bodisi izven področja socialnega varstva bodisi brez pripravništva, kjer le-ta ni zahtevan. Iz tega ocenjujemo, da je več tistih, ki ne delajo kot socialni delavci.

- Ali so kot socialni delavci opravili še kateri drug strokovni izpit izven področja socialnega varstva?

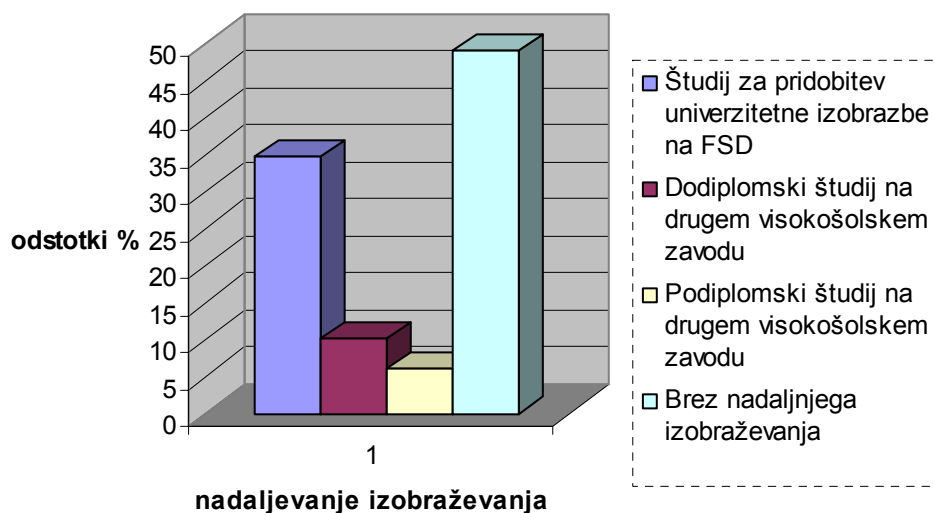
4.30 GRAF: STE KOT SOCIALNI DELAVEC OPRAVILI KATER DRUGI STROKOVNI IZPIT IZVEN PODROČJA SOCIALNEGA VARSTVA?

Največ jih ni opravilo nobenega drugega strokovnega izpita, in sicer kar 89,7% oseb. 6,9% je opravilo strokovni izpit iz šolstva, zato zanje predvidevamo, da so se zaposlili na področju šolstva, kjer je tovrstni strokovni izpit obvezen. Pod drugo je ena oseba navedla, da je opravila strokovni izpit iz ZUP.

Nadaljevanje izobraževanja vseh anketirancev po prvem diplomiranju na Visoki šoli za socialno delo oziroma Fakulteti za socialno delo

4.31 GRAF: NADALJEVANJE IZOBRAŽEVANJA ANKETIRANCEV PO DIPLOMI

Največ anketirancev ni nadaljevalo študija, in sicer 49%. Dokaj visok odstotek je tistih, ki so si po prvi diplomi na FSD pridobili univerzitetni naziv. 10,2% oseb je nadaljevalo študij na drugem dodiplomskem študiju, 6,1% oseb je pa nadaljevalo študij na podiplomskem programu na drugem visokošolskem zavodu. Približno enak je delež tistih, ki so kjer koli nadaljevali študij in tistih, ki študija niso nadaljevali nikjer.

Rezultati vseh tistih, ki so že opravili pripravništvo, ga trenutno opravljajo oziroma čakajo na pričetek in tistih, kateri ga še niso dobili

Skoraj polovica (49%) vseh anketiranih ni nadaljevala študija, 34,7% pa ga je nadaljevala na FSD za pridobitev univerzitetnega naziva. Presenetljivo je, da je zelo majhen odstotek tistih, ki so nadaljevali šolanje na drugi šoli in da jih skoraj polovica ni nadaljevala študija, kajti predvidevali sva, da je več oseb nadaljevalo študij prav zaradi težke poti pri iskanju zaposlitve v socialni.

Na podlagi rezultatov sva ugotovili, da največ vseh anketiranih, in sicer 55,0%, še ni dobilo pripravništva v socialnem varstvu (30,6% ne ve kje in kdaj ga bodo opravljali, 12,2% se jih je zaposlilo v socialni tam, kjer pripravništvo ni potrebno in 12,2% ga ni dobilo, ker so se zaposlili popolnoma izven socialne), medtem ko je 40,7% anketiranih že dobilo pripravništvo (26,5% ga je že opravilo, 12,2% oseb ga trenutno opravlja in 2% oseb pa čaka na pričetek že dogovorjenega pripravniškega mesta).

Največ anketirancev (42,9%) meni, da se do pripravništva najhitreje pride preko samostojno pridobljenih vez v času opravljanja prakse, prostovoljnega dela oziroma študentskega dela, kar 30,6% pa jih meni, da je najhitrejša pot do pripravništva preko vez neformalne mreže sorodnikov, prijateljev, znancev,...

Vprašani diplomanti kar v 71,4-ih odstotkih menijo, da je problem pridobitve pripravništva v socialnem varstvu zelo pereč. Kot pričakovano, pa nihče ne meni, da ta problem, ni pereč oziroma da sploh ni pereč. Prav tako ocenjujejo svojo pot iskanja pripravništva kot zelo zahtevno v 44,9 % oziroma zahtevno v 32,7 %. Malo jih to pot ocenjuje kot nezahtevno.

Rezultati tistih, kateri so že opravili pripravništvo na področju socialnega varstva oziroma so ga v času anketiranja še opravljali oziroma so imeli že dogovorjeno mesto in so čakali na pričetek

Več kot polovica tistih (55%), ki so pripravništvo že pridobili, so čakali nanj manj kot eno leto, kar naju preseneča, saj sva pričakovali, da je več tistih, ki so nanj čakali več kot eno leto, glede na to, da se je pripravništvo urejalo v veliki meri prek javnih del, za kar je potrebno biti eno leto prijavljen na zavodu za zaposlovanje kot brezposelna oseba. Zato ugotavlja, da jih vsaj polovica ni delala pripravništva prek javnih del. Rezultati sicer kažejo, da je

pripravnništvo prek javnih del opravljalo 20% oseb in 10% prek usposabljanja na delovnem mestu, kar zahteva, da je oseba prijavljena na zavodu za zaposlovanje. S tem povezujeva rezultat, ki pravi, da 40% oseb ni bilo zaposlenih v času med diplomo in začetkom pripravnništva, saj so po najinih domnevah bili najverjetneje prijavljeni na zavodu in čakali, da bodo vključeni v program zavoda. Polovica jih je bila v tem času zaposlenih izven socialne (najverjetneje so iskali kakršno koli zaposlitev), nihče pa ni bil zaposlen kot socialni delavec, kar naju preseneča.

Največ jih je opravljalo pripravnništvo v drugih nevladnih, neprofitnih organizacijah kot so zavodi, ustanove, in sicer v 30 % ter na centrih za socialno delo, v 25 %.

Z raziskavo o kroženju po centru za socialno delo sva želeli ugotoviti, v kolikšni meri se pri opravljanju pripravnništva držijo pravil. Zanimalo naju je, ali so pripravniki opravili obvezno 14-dnevno kroženje na CSD, kakor to predpisuje Socialna zbornica Slovenije. Ugotavljava, da se tovrstne zahteve Socialne zbornice Slovenije, tako pripravniki kot mentorji, držijo.

Kar 85% je tako kroženje opravilo, ostali pa trenutno opravljajo pripravnništvo, oziroma ga še čakajo, zato se ga v času spraševanja še niso udeležili. Ugotavljava, da se tovrstne zahteve Socialne zbornice, tako pripravniki kot mentorji, držijo.

Največ jih je dobilo pripravnništvo prek samostojno pridobljenih zvez na praksi ali pri opravljanju prostovoljnega dela (35%) in preko zvez neformalne mreže (10%), kar anketiranci v največjem deležu tudi vrednotijo kot najhitrejšo pot, prek katere se pride do pripravnništva. Glede na to, da je pripravnništvo prek javnih del opravljalo več ljudi, kakor jih je pri vprašanju o načinu pridobitve pripravnništva to tudi odgovorilo (samo 5%), sklepava, da so si diplomiranci najverjetneje najprej pridobili zveze, šele nato so izbrali način opravljanja pripravnništva v sodelovanju z zavodom in organizacijo skupaj.

Opažava, da so tisti, ki so diplomirali leta 2006 in 2007 opravljali v večji meri volontersko pripravnništvo, kakor diplomanti leta 2005 in 2008. Leta 2005 jim najverjetneje ni bilo nujno poseči po volonterskem pripravnistvu, ker je bilo na voljo več drugih možnosti (plačano pripravnništvo 33,3 % in pripravnništvo prek javnih del 50 %), diplomantom leta 2008 je pa volontersko pripravnništvo že bilo onemogočeno, saj je bilo v tem letu ukinjeno. Se pa za te

diplomante pojavljajo nove oblike pripravništva, in sicer pripravništvo v okviru usposabljanja na delovnem mestu (40% diplomatov leta 2008 je opravljalo tovrstno pripravništvo) in poveča se plačano pripravništvo, katerega je opravljalo kar 60% diplomantov iz tega leta (največ od vseh ostalih glede na leto diplomiranja). Prav tako so bila v letih 2007 in 2008 ukinjena javna dela kot možnost, prek katere se lahko opravlja pripravništvo, zato diplomanti iz teh let niso opravljali tovrstnih pripravništev, v nasprotju z diplomanti iz let 2005 (50% vseh diplomantov iz tega leta) in 2006 (14,3% vseh diplomantov iz tega leta).

Več kot polovica tistih ki so opravljali volontersko pripravništvo, se je preživljala z denarno socialno pomočjo.

Zanimivo je, česar nisva pričakovali, da je enemu pripravniku pripravništvo plačala Socialna zbornica Slovenije v okviru njihovega usposabljanja, eni pripravnici sklad Evropske unije, eni pa Ministrstvo za kulturo. Drugače je 30 % plačala organizacija, kjer so opravljali pripravništvo in enakemu odstotku zavod za zaposlovanje v okviru programov.

Skoraj polovica pripravnikov je bila ali zelo zadovoljna (35%) ali zadovoljna (10%) s podporo mentorja v času pripravništva. Je pa zanimivo, da 10% oseb sploh ni imelo mentorja. Večina je bila zelo zadovoljna ali zadovoljna s svojim so mentorjem v času pripravništva. Ugotavlja, da so bili pripravniki bolj zadovoljni s somentorjem (tisti, ki so imeli so mentorja), kakor pripravniki z mentorjem (tisti, ki so ga imeli). Kar 25% vseh pripravnikov pa somentorja sploh ni imelo.

Opažava, da so pripravniki ocenili prispevke somentorja (tisti, ki so ga imeli) pri seznanitvi pripravnikov s splošnim delom usposabljanja boljše, kakor pa prispevke mentorja (tisti, ki so ga imeli).

Pripravniki so se v večini v posebnem delu usposabljali za področje materialne ogroženosti (35%) in področje socialne oskrbe (25 %). Preseneča naju dejstvo, da se nihče ni usposabljal na področju duševnega zdravja. Glede na to predvidevava, da nihče od anketiranih ni opravljal pripravništva v organizaciji s področja duševnega zdravja.

Presenetljivo je kar 35% oseb dobilo možnost zaposlitve v instituciji, kjer so opravljali pripravništvo, vendar ugotavlja, da je še vedno več tistih, ki te možnosti niso dobili (30%)

oziroma tistih, ki še vedno opravljajo pripravništvo in se jim zaenkrat ne obeta nobena možnost zaposlitve (10%). Je pa 20% takih, ki pripravništvo še opravljajo in še ne vedo, ali bodo dobili zaposlitev, zato ne moreva trditi, da je več enih ali drugih. Vsekakor sva glede na pričakovanja presenečeni, da je 30% oseb dobilo možnost zaposlitve, ker sva glede na situacijo na področju zaposlitve predvidevali, da je teh oseb manj. Povezujeva pa to s tem, da, če se v organizaciji pojavi potreba po delovnem mestu, raje zaposlijo nekoga, ki ga že poznajo in ki se je že izkazal kot zaupanja vreden. Zanimivo je dejstvo, da je kar 60% tistih, ki so opravljali pripravništvo v domu starostnikov oziroma na centru za socialno delo, dobilo tam tudi možnost zaposlitve, medtem ko je v drugih organizacijah možnost dobilo le 40% pripravnikov, ki so tam opravljali pripravništvo. Glede na to sklepava, da so druge nevladne neprofitne organizacije odvisne od drugih financerjev in težje zaposlijo nov kader, medtem ko je delodajalec domov starostnikov in centrov za socialno delo, država.

Več kot polovica pripravnikov (70%) izmed tistih, ki so pripravništvo že zaključili, je že opravilo strokovni izpit, 30% ga še vedno ni, in sicer iz različnih razlogov, kljub temu, da že imajo opravljeno pripravništvo. Predvidevava, da ti razlogi lahko tičijo v težavnosti strokovnega izpita in dolgotrajnemu procesu učenja za ta izpit.

Večina, kar 75% vprašanih, ni opravilo nobenega drugega strokovnega izpita izven socialnega varstva. Presenetljivo je 20% anketiranih opravilo strokovni izpit na področju ZUP. Le ena oseba je opravila strokovni izpit iz šolstva. Predvidevali sva, da je več oseb opravilo strokovni izpit iz šolstva in glede na to, da jih je tudi med tistimi, ki še niso opravili pripravništva iz socialnega varstva, opravilo tovrstni strokovni izpit le 6,9%, sklepava, da je malo zaposlenih socialnih delavcev v šolstvu., ker jih bodisi nočejo zaposliti bodisi diplomanti ne iščejo službe na tem področju.

Skoraj polovica tistih, ki so pripravništvo že opravili, je zaposlenih v socialnem varstvu kot socialni delavci, kar je po najinem mnenju relativno malo glede na to, da že imajo opravljeno pripravništvo. To povezujeva z manjšimi potrebami po novih delovnih mestih v sociali. Precejšen delež je tudi takih, ki so zaposleni izven področja sociale, nekaj pa jih je prijavljenih na zavodu in iščejo zaposlitev.

Rezultati tistih, kateri niso opravili pripravništva v socialnem varstvu

Največ oseb, katere še niso opravljale pripravništva v socialnem varstvu, se je v času spraševanja preživljalo z lastnim zaslužkom iz delovnega razmerja (kjer jih je nekaj takih, ki delajo preko študentskega servisa). Glede na to, da se toliko oseb preživlja z lastnim zaslužkom in glede na to, da so le 3 osebe izbrale odgovor, da se preživljajo s finančno podporo staršev in le dve s finančno podporo partnerja/ke, sklepava, da večina diplomantov želi biti finančno neodvisna, zato iščejo najrazličnejše alternative lastnega zaslužka (tudi delo na črno).

Kar precejšen delež anketiranih bi si želelo opravljati pripravništvo, če bi imelo to možnost, na centru za socialno delo (31,1%) in v neprofitni nevladni organizaciji (24,1%). Preseneča naju pa, da je le ena oseba odgovorila, da bi si ga želela opravljati v domu starostnikov. Opažava, da zanimanje za starostnike upada. V posebnem delu usposabljanja bi se skoraj polovica odločila za področje varstva otrok, dokaj visok odstotek pa za področje partnerskih odnosov 20,7%, medtem ko je zanimanje za področje družinskih razmerij, socialne oskrbe, socialnega vključevanja, nediskriminacije in materialne ogroženosti majhno.

72,4% anketiranih ne išče več pripravništva iz različnih razlogov, in sicer najpogostejši razlog (27,6% oseb je izbralo ta odgovor) predstavlja zaposlitev izven področja sociale. Je pa tudi nekaj takih, ki delajo kot socialni delavci, vendar na področju, kjer pripravništvo iz socialnega varstva ni zahtevano. Le 27,6% anketiranih je odgovorilo, da še vedno iščejo pripravništvo. Glede na to, da je le ena oseba odgovorila, da ne išče pripravništva, ker je obupala, sklepava, da se diplomanti ne prepuščajo obupu, temveč iščejo najrazličnejše poti do zaposlitve.

Skoraj polovica oseb (40,7%) je bila v času anketiranja zaposlenih izven področja sociale, 27,5% pa zaposlenih kot socialnih delavcev (10,3% izven socialnega varstva in 17,2% kjer ni zahteve po tovrstnem pripravništvu). Glede na majhen odstotek brezposelnih, zopet ugotavljava, da večina diplomantov poskuša najti različne poti do zaposlitve, da bi bili finančno neodvisni in da bi lahko preživeli.

Ugotavlja, da je med tistimi, ki so že opravili pripravništvo, več takih, ki so opravili kak drug strokovni izpit izven socialnega varstva, kot med tistimi, ki ga še niso opravili, namreč med temi je le 6,9% opravilo strokovni izpit iz šolstva (sicer več kot med tistimi, ki so že opravili pripravništvo) in 3,4% (oziroma ena oseba) izpit iz ZUP.

5 RAZPRAVA

- **Glede na vse anketirance:**

Delež tistih, ki niso nadaljevali s študijem naju je presenetil, saj sva pričakovali, da bo tistih anketirancev, ki so nadaljevali študij za pridobitev univerzitetne izobrazbe več. In sicer, to sva sklepali po statističnih podatkih (na spletni strani Statističnega urada RS), kjer je zapisano, da je v letu 2005 nadaljevalo študij za pridobitev univerzitetne izobrazbe kar 419 oseb, v letu 2006 451 oseb, v letu 2007 pa 84 oseb.

Glede na to, da je zakonodaja prepovedala urejanje pripravništva v socialnem varstvu prek javnih del ter volontersko pripravništvo za socialne delavce, sva pričakovali, da je veliko večji delež tistih, ki še niso dobili pripravništva. Delež tistih, ki ga še niso dobili, sicer zajema več kot polovico vseh, pri čemer pa je delež tistih, ki so ga že dobili precej primerljiv. Ugotavljava, da je največji delež tistih, ki so dobili pripravništvo, diplomiralo v letu 2006 in 2005. Ta delež upada med tistimi, ki so diplomirali leta 2007 in se zopet zviša med diplomanti iz leta 2008.

Pričakovali sva, da se bo največji delež tistih, ki so že opravljali pripravništvo, gibal ravno pri diplomantih iz let 2005 in 2006, saj tako tudi narekuje interno gradivo Socialne zbornice RS, ki nazorno kaže, da je bilo v letih od 2005 do 2007 prijavljenih pripravništev na Socialni zbornici Republike Slovenije kar 70 ali več. Naju pa preseneča podatek, da je kar nekaj takih diplomantov iz leta 2008, ki so opravljali pripravništvo oziroma ga še vedno opravljajo. V internem gradivu Socialne zbornice Republike Slovenije sva zasledili, da je bilo v letu 2008 le 23 prijavljenih pripravniških mest za socialne delavce in sicer zaradi ukinitve pripravništva v okviru javnih del in volonterstva.

Med tistimi, ki niso opravili pripravništva, je seveda več kot polovica diplomantov iz let 2007 in 2008, kar pa lahko povežemo s temi spremembami. Pri tem sva potrdili tudi najino hipotezo, da so razlike v pridobitvi pripravništva med tistimi, ki so diplomirali prej in tistimi, ki so diplomirali kasneje. To dejstvo povezujeva s tem, da je bilo v letih 2005, 2006 in 2007 več možnosti pridobitve pripravniških mest, velik delež je bil namreč v teh letih takih, ki so

pripravnništvo opravljali volontersko ali prek javnih del, kar pa je od leta 2008 prepovedano, zaradi česar se je možnost pridobitve pripravnništva močno zmanjšala.

Da bodo anketiranci odgovorili, da se najhitreje pride do pripravnništva preko samostojno pridobljenih zvez in zvez neformalne mreže, je bilo pričakovano, kajti velja, da je človek v neki organizaciji bolj zaposljiv, če ga delodajalec oziroma uslužbenci poznajo (ali ga priporoči nekdo, ki mu zaupajo) in se je že izkazal kot zaupanja vreden.

Kot navaja Smonkarjeva (1994: 87 – 88) o metodi zbiranja informacij o možnostih zaposlitve pri sorodnikih, prijateljih in znancih, kot o neformalni in posredni metodi, ki je v svetu močno uveljavljena in jo delodajalci ocenjujejo kot zelo uspešno, še posebej pri zaposlovanju strokovnjakov. Pri nas ima še vedno negativen prizvok kot zaposlitev »po zvezah«.

To, da večina meni, da je problematika na področju pripravništev v socialnem varstvu zelo pereča oziroma preča, je bilo pričakovano že na podlagi pritožb študentov Fakultete za socialno delo in Socialne zbornice Republike Slovenije na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve o problematiki pripravništev v socialnem varstvu.

Dejstvo, da je večina anketirancev takega mnenja povezujeva s tem, da je marsikdo, ki je iskal pripravnništvo v socialnem varstvu, naletel na marsikatero oviro, ki mu je oteževala pot.

- **Glede na tiste anketirance, ki so že opravili pripravnništvo na področju socialnega varstva oziroma so ga v času anketiranja še opravljali oziroma so imeli že dogovorjeno mesto in so čakali na pričetek le-tega**

Več kot polovica tistih, ki so že pridobili pripravnništvo so čakali na pripravnništvo manj kot eno leto, kar naju preseneča, saj sva pričakovali, da je več tistih, ki so nanj čakali več kot eno leto, glede na to, da se je pripravnništvo urejalo v veliki meri prek javnih del, za kar je potrebno biti eno leto prijavljen na zavodu za zaposlovanje kot brezposelna oseba. Zato ugotavljava, da jih vsaj polovica ni delala pripravnništva prek javnih del. Veliko oseb ni bilo zaposlenih v času med diplomo in začetkom pripravnništva, saj so po najinih domnevah bili najverjetneje prijavljeni na zavodu in čakali, da bodo vključeni v program zavoda. Polovica jih je bila v tem času zaposlenih izven sociale (najverjetneje so iskali kakršno koli zaposlitev, da bi bili nekje zaposleni), nihče pa kot socialni delavec, kar naju ne preseneča, saj so brez pripravnništva in

strokovnega izpita možnosti zaposlitve v socialnem delu zelo omejene, kajti večina delovnih mest je na področju socialnega varstva, za kar pa je tukaj za delo potrebno imeti opravljeno oboje. Zaradi tega je pri mnogih pot do zaposlitve močno ovirana, obenem pa si tudi brez opravljenih teh dveh stvari mnogi, ki pripravništva ne morejo dobiti, za delo ne morejo nabrati niti izkušenj. Zaradi tega so se študentje Fakultete za socialno delo tudi zbrali in v dopisu Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve opisali omenjeno situacijo in zahtevali, da se vprašanje o pripravništvu uredi, in sicer da se ga bodisi ukine, da bodo diplomanti fakultete lahko nemoteno vstopili na trg dela da bodisi pristojno ministrstvo razpiše 150 plačanih pripravniških mest.

To, da je veliko diplomantov opravljalo pripravništvo na centrih za socialno delo, je bilo pričakovano, saj je po ZSV center za socialno delo eden bistvenih javnih socialnovarstvenih zavodov z določenimi javnimi pooblastili in nalogami, ki jim jih nalagajo drugi predpisi (49. člen ZSV).

Z raziskavo o kroženju po centru za socialno delo sva želeli ugotoviti, koliko se pri opravljanju pripravništva držijo pravil. Zanimalo naju je, ali so pripravniki opravili obvezno 14-dnevno kroženje na CSD, kakor to predpisuje Socialna zbornica Slovenije. Ugotavljava, da se tovrstne zahteve socialne zbornice, pripravniki in mentorji, držijo.

Glede na to, da je pripravništvo v okviru javnih del opravljalo več ljudi, kakor jih je pri vprašanju o načinu pridobitve pripravništva tudi odgovorilo sklepava, da so si najprej pridobili zveze z delodajalci, šele nato so izbrali način opravljanja pripravništva v sodelovanju z zavodom in organizacijo skupaj. Tako kot navaja Smonkarjeva (1994: 87 – 88) o metodi zbiranja informacij o možnostih zaposlitve pri sorodnikih, prijateljih in znancih, kot o neformalni in posredni metodi, ki je v svetu močno uveljavljena, se je ta metoda izkazala kot najuspešnejša pri sami pridobitvi pripravništva.

Opažava, da so tisti, ki so diplomirali leta 2006 in 2007, opravljali v večji meri volontersko pripravništvo, kakor diplomanti iz let 2005 in 2008. Leta 2005 jim najverjetneje ni bilo zelo potrebno se poslužiti volonterskega pripravništva, ker je bilo na voljo več drugih možnosti. Diplomirancem leta 2008 je pa volontersko pripravništvo že postalo nemogoče, ker je bilo v

tem letu ukinjeno. Se pa za te diplomante pojavljajo nove oblike pripravništva, in sicer pripravništvo v okviru usposabljanja na delovnem mestu, poveča pa se plačano pripravništvo. V letih 2007 in 2008 so bila ukinjena javna dela kot možnost prekatere se lahko opravlja pripravništvo (po internem gradivu Socialne zbornice Republike Slovenije), zato diplomanti iz teh let niso opravljali tovrstnih pripravništev, ampak so jih diplomiranci let 2005 in 2006.

Več kot polovica tistih, ki je opravljala volontersko pripravništvo, se je preživljala z denarno socialno pomočjo ob pogojih, ki jih določa Zakon o socialnem varstvu (21. člen), in sicer so do denarne socialne pomoči upravičene osebe, ki si zase in za svoje družinske člane sredstev v višini minimalnega dohodka ne morejo zagotoviti iz razlogov, na katere niso mogle oziroma ne morejo vplivati, in so uveljavljale pravico do denarnih prejemkov po drugih predpisih in pravico do oprostitev in olajšav po tem zakonu ter izpolnjujejo druge pogoje po tem zakonu.

Skoraj polovica pripravnikov je bila ali zelo zadovoljna oziroma zadovoljna s podporo mentorja v času pripravništva. Je pa zanimivo, da nekaj oseb mentorja sploh ni imelo. Mentorstvo je pogoj v pripravništvu (23. člen Pravilnika o pripravništvu na področju socialnega varstva), saj je delodajalec dolžan pripravniku določiti za mentorja strokovnega delavca, ki izpolnjuje naslednje pogoje o strokovni izobrazbi (izobrazba iste vrste kot jo ima pripravnik ali višja stopnja izobrazbe, pridobljeni strokovni naziv, soglasje in potrditev socialne zbornice) in ki izrecno soglaša z mentorstvom. Kljub temu pa tisti, ki so imeli tudi somentorja, slednjega ocenjujejo z večjim zadovoljstvom kot pa mentorja, kar gre najverjetneje pripisati zgolj mentorjevi formalnosti.

Pripravniki so se v večini v posebnem delu usposabljali za področje materialne ogroženosti in področje socialne oskrbe, kljub temu, da imajo v izbirnem delu strokovnega izpita kar 8 možnosti (10. člen Pravilnika o strokovnem izpitu na področju socialnega varstva), in sicer naslednja področja: področje materialne ogroženosti, partnerskih odnosov, varstva otrok, družinskih razmerij, socialne oskrbe, socialnega vključevanja, duševnega zdravja in področje nediskriminacije. Preseneča naju dejstvo, da se nihče ni usposabljal na področju duševnega zdravja.

Vsekakor sva glede na pričakovanja presenečeni, da je 30% oseb dobilo možnost zaposlitve, saj sva glede na situacijo na področju zaposlitve predvidevali, da je teh oseb manj, saj po

podatkih Ministrstva za šolstvo in Zavoda za zaposlovanje RS brezposelnost socialnih delavcev narašča, in sicer je bilo največje število registriranih brezposelnih socialnih delavcev na zavodu prav v letih 2006 in 2007.

Glede na to, da še niso vsi anketiranci opravili strokovnega izpita, kljub temu, da so že opravili pripravništvo v socialnem varstvu, predvidevava, da ti razlogi lahko tičijo v težavnosti strokovnega izpita po samem pravilniku o strokovnem izpitu na področju socialnega varstva in v dolgotrajnem procesu učenja za tovrstni izpit.

Skoraj polovica izmed tistih, ki so že opravili pripravništvo, je zaposlenih v socialnem varstvu kot socialni delavci, kar je po najinem mnenju relativno malo glede na to, da že imajo opravljeno pripravništvo. To povezujeva z manjšimi potrebami po novih delovnih mestih v sociali. Precejšen delež je tudi takih, ki so zaposleni izven področja sociale, nekaj pa jih je prijavljenih pri zavodu in iščejo zaposlitev. Kljub temu, da je nekaj takih, ki so prijavljeni pri zavodu kot aktivni iskalci zaposlitve, je to še vedno majhen delež proti tistemu, kar ga izkazuje register brezposelnih oseb (socialnih delavcev). Po podatkih Ministrstva za šolstvo in Zavoda za zaposlovanje sama brezposelnost narašča med socialnimi delavci, in sicer je vrhunec dosegla v letih 2006 in 2007.

- **Glede na tiste, ki niso opravili pripravništva v socialnem varstvu**

Dejstvo, da se toliko oseb preživlja z lastnim zaslužkom ter dejstvo, da se le malo oseb preživlja s finančno podporo staršev in s finančno podporo partnerja/ke, kaže na to, da večina diplomantov želi biti finančno neodvisna, zato iščejo najrazličnejše alternative lastnega zaslužka, kar preseneča glede na to, da po podatkih Ministrstva za šolstvo in Zavoda za zaposlovanje brezposelnost med socialnimi delavci hitro raste.

Kar precejšen delež anketiranih bi si želelo opravljati pripravništvo, če bi imelo to možnost, na centru za socialno delo in v neprofitni nevladni organizaciji, le ena oseba pa v domu starostnikov. Opažava, da zanimanje za starostnike upada.

V posebnem delu usposabljanja bi se skoraj polovica odločila za področje varstva otrok in za

področje partnerskih odnosov, kljub temu, da je na razpolago več možnosti (10. člen Pravilnika o strokovnem izpitu na področju socialnega varstva).

Večina anketiranih ne išče več pripravištva iz različnih razlogov, in sicer zaradi zaposlitve izven področja sociale, kar je spet presenetljivo glede na rastočo brezposelnost med socialnimi delavci po podatkih Ministrstva za šolstvo in Zavoda za zaposlovanje RS. Glede na majhen delež brezposelnih anketirancev ugotavlja, da večina diplomantov poskuša najti različne poti do zaposlitve z namenom finančne neodvisnosti od drugih.

6 SKLEPI

Na podlagi dobljenih rezultatov ugotavlja:

Za vse anketirane:

- da večina diplomantov ni nadaljevala študija, kljub trdi poti do zaposlitve v socialnem delu;
- da je sicer za nekaj odstotkov več tistih, ki še niso dobili pripravništva v socialnem varstvu, vendar je kljub temu odstotek primerljiv z deležem tistih, ki so ga že dobili;
- da so razlike v pridobitvi pripravništva med tistimi, ki so diplomirali prej in tistimi, ki so diplomirali kasneje;
- med tistimi, ki so dobili pripravništvo je največ takih, ki so diplomirali leta 2006 in leta 2005 (zaradi več možnosti za pridobitev pripravništva, zaradi možnosti opravljanja pripravništva preko javnih del in volonterskega pripravništva),
- med tistimi, ki pa niso še dobili pripravništva, je največ takih, ki so diplomirali leta 2008 (zaradi zmanjšane možnosti za pridobitev pripravništva in sicer zaradi ukinitve opravljanja pripravništva preko javnih del in volonterskega pripravništva),
- da večina anketiranih meni, da se do pripravništva najhitreje pride preko samostojno pridobljenih zvez na praksi, pri opravljanju prostovoljnega dela in študentskega dela in preko zvez neformalne mreže sorodnikov, prijateljev, znancev,
- da je problematika na področju pripravništev s področja socialnega varstva zelo pereča in nihče ne meni, da ni pereča,
- večina je svojo pot iskanja pripravništva ocenila kot zelo zahtevno in zahtevno.

Za tiste, kateri so že opravljali pripravništvo na področju socialnega varstva oziroma so ga v času anketiranja še opravljali oziroma so imeli že dogovorjeno mesto,

- da se čakalna doba za pridobitev pripravništva giblje okoli enega leta,
- da so diplomanti med diplomiranjem in začetkom pripravništva bili zaposleni (vendar ne v sociali) ali pa so na zavodu čakali, da bodo vključeni v program zavoda,
- da je največ pripravnikov opravljalo pripravništvo v nevladnih neprofitnih organizacijah kot so ustanove, zavodi in društva ter na centrih za socialno delo; ena sama oseba pa v domu starostnikov,
- da se predpisa Socialne zbornice Slovenije o 14-dnevnem kroženju, tako pripravniki kot mentorji, držijo,
- da je skoraj polovica pripravnikov dobila pripravništvo preko samostojno pridobljenih zvez in zvez neformalne mreže (zaradi možnosti opravljanja pripravništva prek javnih del in volonterskega pripravništva so si najprej pridobili veze z organizacijo, šele nato so se dogovorili za vrsto opravljanja pripravništva v okviru javnih del ali usposabljanja na delovnem mestu),
- da so tisti, ki so diplomirali v letih 2006 in 2007 opravljali v večji meri volontersko pripravništvo (in sicer ga opravljali kot drugo možnost, če niso dobili drugačne vrste pripravništva), kakor diplomanti iz let 2005 in 2008,
- da so se v času opravljanja volonterskega pripravništva pretežno preživljali s pomočjo denarne socialne pomoči,
- za diplomante iz leta 2008 so se pojavile nove oblike opravljanja pripravništva, ki jih ni zaznati med diplomanti ostalih let, in sicer opravljanje pripravništva v okviru usposabljanja na delovnem mestu,

- da je eni osebi pripravniku plačala pripravniško dobo Socialna zbornica Slovenije, v okviru usposabljanja prek le-te, drugima osebama pa sta pripravniško dobo plačevala sklad Evropske Unije in Ministrstvo za kulturo,
- da je približno eni tretjini pripravniško plačilo zagotavljala organizacija, kjer so opravljali pripravništvo,
- da so bili pripravniki bolj zadovoljni s podporo somentorja, kakor pa s podporo mentorja (tudi pri seznaitvi s splošnim delom),
- da jih kar četrtina ni imela somentorja, desetina pa ni imela mentorja,
- da se je večina vprašanih v času pripravništva v posebnem delu usposabljala na področju materialne ogroženosti in socialne oskrbe (nihče pa na področju duševnega zdravja),
- da je nad pričakovanji precej takih, ki so dobili zaposlitev tam, kjer so opravljali pripravništvo (več kot polovica tistih (60%), ki so dobili zaposlitev, je takih, ki so pripravništvo opravljali bodisi v domu starostnikov bodisi na centru za socialno delo),
- da je delež tistih, ki so dobili možnost zaposlitve tam, kjer so opravljali pripravništvo in tistih, kateri te možnosti niso dobili, dokaj primerljiv,
- da je večina tistih, ki so že opravili pripravništvo, že naredila strokovni izpit (kljub temu da je še vedno nekaj takih, ki iz različnih razlogov strokovnega izpita niso opravili in so pripravništvo že zaključili),
- da je kar petina opravila strokovni izpit iz ZUP,
- da je iz šolstva opravila strokovni izpit le ena oseba,
- da se večina vprašanih diplomantov (skupaj s tistimi, ki še niso opravili pripravništva)

- da je bila v času spraševanja le polovica vseh vprašanih zaposlena kot socialni delavci v socialnem varstvu, kljub temu, da so opravili pripravništvo,
- da je ena desetina v času spraševanja bila prijavljena na zavodu za zaposlovanje, kot aktivni iskalci zaposlitve, kljub temu, da imajo opravljeno pripravništvo.

Za tiste, ki še niso opravili pripravništva v socialnem varstvu,

- da se je v času spraševanja večina preživljala z lastnim zaslužkom iz delovnega razmerja (večina v času spraševanja ni preživljala s pomočjo finančne podpore drugih, zato sklepamo, da si vsak/a išče svojo zaposlitev, da ni odvisen/a od podpore drugih in da lahko preživi),
- da nekatere osebe delajo na črno,
- da bi si želeli opravljati pripravništvo, če bi imeli to možnost, na centru za socialno delo in v nevladni neprofitni organizaciji,
- da v domu starostnikov bi delala le ena oseba (pomanjkanje zanimanja za stare),
- da jih le malo še išče pripravništvo, večina jih ga namreč več ne išče , in sicer iz različnih razlogov (najpogostejši je zaposlitev izven sociale),
- da se diplomanti ne prepuščajo obupu, ampak iščejo najrazličnejše poti do zaposlitve,
- da je več oseb opravilo drug strokovni izpit izven socialnega varstva med tistimi, ki so že dobili pripravništvo, kakor med tistimi, ki ga še niso, kajti le tri osebe med temi so opravile drug strokovni izpit.

7 PREDLOGI

- Fakulteta bi morala bolj vzpodbujati svoje študente k bolj aktivnim nalogam s področja prakse, kjer bi si študentje lahko v večji meri vzpostavili stike z možnimi bodočimi delodajalci in si s tem zagotovili neformalno mrežo odnosov z njimi. Večina pripravnikov dobi pripravništvo preko samostojno pridobljenih zvez in zvez neformalne mreže (zaradi možnosti opravljanja pripravništva prek javnih del in volonterskega pripravništva so si najprej pridobili veze z organizacijo, šele nato so se dogovorili za vrsto opravljanja pripravništva v okviru javnih del ali usposabljanja na delovnem mestu)
- Na Fakulteti za socialno delo bi morali prilagoditi vpisna mesta potrebam po socialnih delavcih/delavkam na trgu delovne sile, saj je vidno v najini raziskavi, da je še precej takih, ki pripravništva v socialnem varstvu niso dobili in predvidevava, da je takih diplomantov socialnega dela še veliko več.
- Pristojno ministrstvo bi lahko zagotovilo in financiralo 150 pripravniških mest za diplomante socialnega dela, kar bo omogočilo enakovredno možnost za vstop na trg dela in na področje za katerega smo se oziroma se izobražujemo. V najini raziskavi je vidno, da je več kot polovica anketirancev brez pripravništva v socialnem varstvu.
- Fakulteta bi lahko bolj promovirala socialno delo s starimi, saj zanimanje za to upada, kar je razvidno v raziskavi. V domu starostnikov bi si želela opravljati pripravništvo le ena sama oseba.
- Mentorstvo naj ne bi bilo samo zgolj formalnost, ampak kot podpora mlademu pripravniku, ki se pripravlja na strokovni izpit iz socialnega varstva. Sama raziskava kaže, da je večina pripravnikov bolj zadovoljna s podporo smentorja, kot pa mentorja.

8 VIRI IN LITERATURA

- Anzeljc, S. (2008). Brezposelnost mladih na Cerknškem. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Avsec, T., Čuček V., Faganelj, M., Mlakar, S., Molka, A., Ravnikar, T. (2007). Vse kar bi morali vedeti o zaposlovanju. Ljubljana: Lisac & Lisac, d.o.o.
- Čelič, K. (2005). Kam po diplomi?: priročnik za diplomante socialnega dela. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Črnko, A. (2004) Problematika zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb. *Socialno delo*, 43, 2-3: 145.
- Eržen I. (2008). Diskriminacija socialnih delavcev. *Socialno delo*, 47, 3-6: 348.
- Hrovatin, N. (2000). Uvod v gospodarstvo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Ivančič, A., (1999). Izobraževanje in priložnosti na trgu dela. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Kobal, B., Žakelj, T. (2007) Osebe v postpenalni obravnavi na trgu dela. *Socialno delo*, 46, 3: 158.
- Kajzer, A. (2005). Pojem fleksibilnosti trga dela in stanje na trgu dela v Sloveniji. Delovni zvezek 14/2005. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

- **Kramberger, A., Pavlin, S. (2007). Zaposljivost v Sloveniji. Analiza prehoda iz šol v zaposlitve: stanje, napovedi, primerjave. Ljubljana: FDV.**
- **Kušče, S., Petek, M. (1981). Pripomoček mentorjem za delo s pripravniki. Ljubljana: DDU Univerzum.**
- **Letno poročilo 2005 o gibanju zaposlovanja in brezposelnosti na območju Slovenije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.**
- **Letno poročilo 2006 o gibanju zaposlovanja in brezposelnosti na območju Slovenije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.**
- **Letno poročilo 2007 o gibanju zaposlovanja in brezposelnosti na območju Slovenije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.**
- **Matić, A. (2007). Problem brezposelnosti v gorenjski regiji. Diplomsko delo. Maribor: Fakulteta za organizacijske vede.**
- **Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve**
(http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/nk_kvotni_sistem_mediji_avg06.pdf, 30.4. 2009)
- **Ministrstvo za šolstvo**
(<http://www.mszs.si/eurydice/scripts/brezposelni.pl>, 4.5.2009)
- **Ministrstvo za šolstvo**
(<http://www.mszs.si/eurydice/scripts/brezposelni.pl>, 7.5.2009)

- **Pečnik., L. (2001). Mladi in njihovi problemi pri iskanju prve zaposlitve. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta**
- **Pirher S. in Svetlik I.. (1994). Zaposlovanje. Približevanje Evropi. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede**
- **Pravilnik o pripravništvu na področju socialnega varstva. Uradni list RS, št. 128/2004.**
- **Pravilnik o strokovnem izpitu na področju socialnega varstva. Uradni list RS, št. 120/2004.**
- **Predstavitev letnega poročila o brezposelnosti**
(<http://www.ess.gov.si/slo/predstavitev/LetnaPorocila/lp00/pogl3.htm>, 30.4.2009)
- **Program politike zaposlovanja**
(http://www.ess.gov.si/SLO/DEJAVNOST/Programi/apz_2007_2013.pdf, 8.5.2009)
- **Socialna zbornica Slovenije**
(http://www.soczborsl.si/PDFji/Pripravnistvo/pravilnik_pripravnistvo.pdf, 4.5.2009)
- **Socialna zbornica Slovenije**
(<http://www.soczborsl.si/3Dejavnosti/34Pripravnistvo.htm>, 4.5.2009)
- **Spruk, V. (2007). Interno gradivo. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.**
- **Statistični urad Republike Slovenije**
(www.stat.si/doc/stat_urad/nk/izvlecki_b-0104.ppt, 6.5.2009)

- **Statistični urad Republike Slovenije**
(www.stat.si/doc/stat_urad/nk/izvlecki_b-0104.ppt, 6.5.2009)
- **Statistični urad Slovenije**
(http://www.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=0955404S&ti=Diplomanti+terciarnega+izobra%9Eevanja+po+podro%28jih+izobra%9Eevanja+mednarodne+standardne+klasifikacije+izobra%9Eevanja+%28ISCED+97%29%2C+spolu+in+vrsti+programa%2C+Slovenija%2C+letno&path=../Database/Dem_soc/09_izobrazevanje/08_terciarno_izobraz/02_09554_diplomanti_splosno/&lang=2, 4.5.2009)
- **Svetlik, I. (1985). Brezposelnost in zaposlovanje. Ljubljana: Delavska enotnost.**
- **Svetlik et al. (2002). Politika zaposlovanja. Ljubljana: FDV.**
- **Tome, M., Velikonja, M. (1995). Pripravišstvo. Napotila za mentorje in pripravnike. Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije.**
- **Verša, D. (2004). Mladi diplomanti na trgu delovne sile. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.**
- **Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. Uradni list RS, št. 107/2006-UPB1.**
- **Zakon o socialnem varstvu. Uradni list RS, št. 54/1992.**
- **Zakon o delovnih razmerjih. Uradni list RS, št. 42/2002-UPB1.**

- (http://www.orwin.it/statiche/allegati/sezana/Jasmina_Jakomin_Socio-eco_analiza.pdf, **4.5.2009**)
- (<http://www.siol.net/gospodarstvo/2008/12/brezposelnost.aspx>, **6.5.2009**)
- (<http://www.student-info.net/index.php/fsd/novice/ID/51328/Nas-po-diplomi-aka-prostovoljno-pripravnitvo>, **4.5.2009**)
- (http://www.soczborsl.si/3Dejavnosti/34Pripravnistvo/Dokumenti/Obv_izvaj_javna_dela_251007.pdf, **4.5. 2009**)
- (<http://www.ds-rs.si/?q=node/1038>, **4.5.2009**)

9 POVZETEK

Zaposlitev je v današnjem času temeljnega pomena, saj predstavlja finančno neodvisnost posameznika in omogoča njegovo veljavo v družbi. Življenjski standard se je skozi leta zvišal, kar prinaša večje finančne stroške in večjo potrebo po zaposlenosti vsakega posameznika. Vendar pa je trg dela v tem času, tudi v Sloveniji, doživel intenzivne spremembe. Mnogi iskalci zaposlitve se soočajo s trdimi bremenami brezposelnosti, kjer se večkrat znajdemo tudi diplomanti socialnega dela. Na prvo oviro naletimo že pri iskanju pripravništva, ki je pogoj za opravljanje strokovnega izpita, ta pa največkrat za prvo zaposlitev.

Zato sva se v prvem poglavju osredotočali predvsem na pripravništvo s področja socialnega varstva, urejanje problema pripravništva in na opravljanje strokovnega izpita.

Na splošno o trgu dela, kjer se znajdemo tudi socialni delavci, sva spregovorili v naslednjem poglavju teoretičnega uvoda, za tem pa sva predstavili tudi aktivno politiko zaposlovanja, ki tovrstne probleme skuša preprečiti oz. omiliti. O brezposelnosti govori naslednje poglavje, kjer sva se osredotočili tudi na brezposelnost v Sloveniji, ki večkrat zajema tudi socialne delavce. V zadnjem poglavju teoretičnega uvoda sva predstavili metode iskanja zaposlitve, katere se lahko izkažejo kot uspešne tudi pri iskanju pripravništva v socialnem varstvu.

V raziskavi sva želeli ugotoviti, ali so diplomanti let 2005, 2006, 2007 in 2008 že dobili pripravništvo in kakšen je njihov položaj na tem področju. Izbrali sva naključni vzorec oseb, katerim sva poslali vprašalnike preko spleta. V obdelavo je prišlo v poštev 49 oseb, ostale sva zaradi nepopolnosti odgovorov izločili ali pa sami niso odgovorili. Nato sva jih razdelili na tiste, ki so že dobili pripravništvo in tiste, ki ga še niso. Ugotovili sva, da je še vedno več tistih, ki ga niso. Postavili sva hipotezo, katero sva preverili s hi kvadratom in jo zatem tudi obdržali, namreč razlike med pridobitvijo pripravništva glede na leto diplomiranja so bile očitne. Med tistimi, ki so dobili pripravništvo, je bilo več tistih, ki so diplomirali prej, kot tistih, ki so si diplomu pridobili v kasnejših letih. To sva povezali z ukinitvijo možnosti opravljanja pripravništva preko javnih del in volonterskega pripravništva v letu 2008, namreč diplomanti pred tem letom so lahko še vedno pridobili pripravništvo te vrste in so s tem imeli več možnosti. Ugotovili sva, da se tovrstna pripravništva pojavljajo predvsem v letih pred 2008. Ugotovili sva tudi, da so pripravništvo dobili v največji meri preko različnih vrst zvez, prav tako pa so tisti, ki še niso dobili pripravništva, ocenili zveze kot pomembno metodo

iskanja pripravništva. Diplomanti so mnenja, da je pripravništvo pereč problem, prav tako so svojo pot iskanja ocenili kot težko. Strokovnega izpita niso opravili vsi, ki so že končali pripravništvo. To sva povezali s tem, da je to zahteven izpit, ki zahteva poglobljeno učenje in pripravljanje. Ugotovili sva tudi, da je 14 dnevno kroženje po CSD opravila večina, torej se držijo pravil, vendar pa ne upoštevajo vsi dodelitve somentorja. Med tistimi, ki še niso dobili pripravništva, se večina preživlja kar z lastnim zaslužkom, kar sva povezali s tem, da želijo biti finančno neodvisni, zato iščejo različne načine zaposlitve. Večina teh ne išče več pripravništva zaradi različnih razlogov.

Stanje glede diplomantov na področju pridobitve pripravništva je zaskrbljujoče, saj se tudi najini rezultati nagibajo k temu, da je bila pot iskanja pripravništva vprašanih težka in pridobitev je uspela manj kot polovici diplomantov.

10 PRILOGE

10.1 VPRAŠALNIK

Pozdravljeni!

Sva Tina Braniselj in Mateja Bardorfer, absolventki Fakultete za socialno delo. Problem pripravnštva socialnih delavcev je pereč že kar nekaj časa, mnogim je prepreka do prve zaposlitve.

V okviru najine diplomske naloge želiva raziskati, kako so se diplomanti let 2005, 2006, 2007 in 2008 spopadali z iskanjem pripravnštva in utrjevanjem poti zaposlitve.

Pred vami je anketni vprašalnik, za katerega vas prosiva, da ga izpolnite in s tem pripomorete k najini raziskavi .

Vprašalnik je sestavljen iz **štirih** sklopov.

1. Prvi sklop ***Pripravnštvo** odgovarjate **vsi**.

2. Sledi sklop, katerega odgovarjate **samo** tisti, kateri **ste že** opravili, še opravljate ali imate že dogovorjeno mesto za pripravnštvo **na področju socialnega varstva**. Ta sklop je označen z ******.

3. Sklop, označen z ******* odgovarjate samo tisti, ki še **nimate** opravljenega pripravnštva **na področju socialnega varstva**.

4. Zadnji sklop, ki se **nahaja na zadnji strani** in ki zajema **splošne podatke** pa zopet odgovarjate **vsi**.

Prosiva, da ne puščate praznih odgovorov.

Želiva vam obilo zadovoljstva pri reševanju in hvala, ker boste pripomogli k dobri raziskavi!

***Pripravništvo**

1. Ste že opravljali pripravništvo NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA?

- a) da
- b) trenutno opravljam pripravništvo
- c) imam že dogovorjeno mesto in čakam na pričetek
- d) ne (oz. ne vem, kje in kdaj ga bom opravljal/a)
- e) ne, ker sem se zaposlil/a kot socialna/i delavka/ec izven socialnega varstva
- f) ne, ker sem se zaposlil/a popolnoma izven sociale
- g) Drugo, kaj:.....
- h) Ni odgovora

***Za tiste, ki ste obkrožili odgovor a) in b):**

- Obkrožite leto pridobljenega pripravništva:
- a) 2005
 - b) 2006
 - c) 2007
 - d) 2008
 - e) 2009

2. Po kateri izmed navedenih poteh, se po vašem mnenju, najhitreje pride do pripravništva? (možen samo eden odgovor)

- a) preko zavoda za zaposlovanje
- b) preko vez neformalne mreže (sorodnikov, prijateljev, znancev,...)
- c) preko vez, ki se jih pridobi samostojno pri opravljanju študijske prakse, prostovoljnega dela ali študentskega dela
- d) preko pošiljanja prošenj
- e) preko javljanja na javni razpis
- f) preko neposrednega stika z delodajalci
- g) nobena izmed teh metod
- h) Drugo, kaj:.....
- i) Ni odgovora

3. Se vam zdi sama pridobitev pripravništva v SV za mlade diplomante socialnega dela pereč problem (obkrožite samo en odgovor)?

- a) zelo pereč
- b) pereč
- c) srednje pereč
- d) ne pereč

- e) sploh ni pereč

4. Kako ocenjujete vašo pot iskanja oz. pridobitve pripravništva po zahtevnosti?

- a) zelo zahtevno
- b) zahtevno
- c) srednje zahtevno
- d) ne zahtevno
- e) sploh ne zahtevno
- f) ne vem, ker ga nisem iskal/a

****Za tiste, ki ste že opravili pripravništvo NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA oz. ga še opravljate ali ga imate že dogovorjenega**

5. Koliko časa je preteklo (oz. bo za tiste, ki imate že dogovorjeno pripravništvo) od diplome do začetka pripravništva (navedite)?

- a) Dobil/a sem ga v času 1 meseca po diplomi
- b) Dobil/a sem ga v manj kot v enem letu
- c) Čakala sem več kot leto dni
- d) Drugo:.....

6. Ste bili (ali ste še, če čakate pripravništvo) zaposleni v času med diplomo in pripravništvom in kje? (možen samo en odgovor, če pa ste bili zaposleni večkrat, velja tisto, kjer ste bili najdlje časa)

- a) da, kot socialna/i delavka/ec, kjer pripravništvo te vrste ni bilo zahtevano oz izven socialnega varstva
- b) da, z izobrazbo, ki sem si jo pridobil/a pred študijem na FSD
- c) da, v javnem ali zasebnem sektorju, vendar izven področja sociale
- d) delal/a sem preko študentskega servisa, ker sem imel/a status študenta
- e) nisem bil/a zaposlena niti enkrat
- f) Drugo, kaj:.....

7. Kje ste (oz boste) opravljali oziroma še vedno opravljate pripravništvo?

- a) Na centru za socialno delo
- b) V domu za stare
- c) V drugem javnem socialno varstvenem zavodu
- d) V društvu
- e) V drugi neprofitni nevladni organizaciji s področja socialnega varstva
- f) Drugo, kje navedite:.....
- g) Ni odgovora

8. Ali ste bili na 14 dnevnem kroženju na Centru za socialno delo v času pripravništva, kot to predpisuje Socialna zbornica Slovenije, zaradi spoznavanja dejavnosti in področne zakonodaje v okviru pooblastil in drugih nalog po zakonu?

- a) Da
- b) Sem trenutno na kroženju na CSD
- c) Ne, na kroženju po CSD sem bila manj kot 14 dni
- d) Nisem bila na kroženju
- e) Da, ker sem imela pripravništvo na CSD
- f) Drugo:.....
- f) Ni odgovora

9. Na kakšen način ste dobili pripravništvo (možen samo en odgovor)?

- a) Zavod za zaposlovanje mi je ponudil delo preko javnih del oz usposabljanje na delovnem mestu, kar mi je bilo priznано kot pripravništvo
- b) Preko zavoda za zaposlovanje sem opravljal/a javna dela oz usposabljanje na delovnem mestu, kjer sem si pridobila poznanstva, ki so mi pomagala do pripravništva
- c) Preko zavoda za zaposlovanje sem dobil/a neko drugo delo, ki mi je omogočilo pridobiti poznanstva, da sem dobil/a pripravništvo
- d) S pomočjo vez neformalne mreže (sorodnikov, znancev, prijateljev,...)
- e) S pomočjo vez, ki sem si jih pridobil/a sam/a pri opravljanju študijske prakse ali prostovoljnega dela
- f) S pomočjo vez, ki sem si jih pridobil/a sam/a pri opravljanju študentskega dela
- g) S pomočjo priporočila nekoga, ki sem ga/jo spoznal/a na praksi, prostovoljnem delu ali študentskem delu
- h) Preko pošiljanja prošenj
- i) Preko javljanja na javni razpis
- j) Drugo, kaj:.....
- k) Ni odgovora

10. Kakšne vrste pripravništvo ste oz še (oz boste) opravljate ?

- a) volontersko pripravništvo
- b) plačano pripravništvo
- c) pripravništvo v okviru javnih del
- d) pripravništvo v okviru prostovoljnega dela med opravljanjem javnih del
- e) pripravništvo v okviru prostovoljnega dela
- f) pripravništvo v okviru usposabljanja na delovnem mestu
- g) Drugo, kaj:.....
- h) Ni odgovora

***Za tiste, ki ste obkrožili odgovor a):**

- Kako ste se preživljali v času pripravništva:
- a) S finančno podporo staršev
 - b) S finančno podporo partnerja/ke
 - c) S finančno pomočjo sorodnikov, prijateljev,...
 - d) Prejemal/a sem denarno socialno pomoč
 - e) S pomočjo prihrankov
 - f) Drugo, kako:.....
 - g) Ni odgovora

11. Kdo(je) zagotavlja/l vaše pripravniško plačilo?

- a) Zavod za zaposlovanje RS (v okviru javnih del)
- b) Organizacija, kjer sem oz. kjer opravljam pripravništvo
- c) Nihče, ker pripravništvo ni (bilo) plačano (volontersko, prostovoljno delo)
- d) Drugo, kaj:.....
- e) Ni odgovora

12. Kako bi ocenili svoje zadovoljstvo s podporo vašega mentorja v času pripravništva?

- a) zelo zadovoljen
- b) zadovoljen
- c) srednje
- d) nezadovoljen
- e) zelo nezadovoljen
- f) Drugo:.....
- g) Nisem imel/a mentorja
- h) Ni odgovora

13. Kako bi ocenili svoje zadovoljstvo z podporo vašega somentorja v času pripravništva?

- a) zelo zadovoljen
- b) zadovoljen
- c) srednje
- d) nezadovoljen
- e) zelo nezadovoljen
- f) nisem imel/a somentorja
- g) Drugo:.....
- h) Ni odgovora

14. Koliko je vaš MENTOR pripomorel k temu, da ste se seznanili s splošnim delom programa usposabljanja za pripravnike (obseg spoznavanje predpisov in drugih aktov ter spoznavanje dejavnosti, delovnih področij delodajalca oz. mrežo izvajalcev socialno varstvene dejavnosti)?

- a) Zelo veliko
- b) Veliko
- c) Srednje
- d) Malo
- e) Zelo malo
- f) Drugo:.....
- g) Nisem imel/a mentorja
- h) Ni odgovora

15. Koliko je vaš SOMENTOR pripomogel k temu, da ste se seznanili s splošnim delom programa usposabljanja za pripravnike (obseg spoznavanje predpisov in drugih aktov ter spoznavanje dejavnosti, delovnih področij delodajalca oz. mrežo izvajalcev socialno varstvene dejavnosti)?

- a) Zelo veliko
- b) Veliko
- c) Srednje
- d) Malo
- e) Zelo malo
- f) Nisem imel/a somentorja
- g) Drugo:.....
- h) Ni odgovora

16. Za katero področje ste se v posebnem delu programa usposabljanja usposabljali v času pripravništva?

- a) Materialna ogroženost (nezaposlenost, socialna izključenost in strategija zmanjševanje socialne izključenosti, revščina in brezdomstvo)
- b) Partnerski odnosi (zakonska zveza, partnerstvo, druge oblike skupnosti)
- c) Varstvo otrok (programi za mlade, vedenjske težave, nasilje nad otroki, družina in starševstvo)
- d) Družinska razmerja (rejništvo, posvojitve, skrbništvo)
- e) Socialna oskrba (ciljne skupine uporabnikov, oskrba v instituciji – domovih, oskrba na domu)
- f) Socialno vključevanje (programi za neodvisno življenje oseb s posebnimi potrebami,

vključevanje oseb po prestani zaporni kazni, vključevanje oseb po drugi obliki obravnave);

g) Duševno zdravje (zasvojenosti in omame, težave v duševnem zdravju, odklonsko vedenje);

h) Področje nediskriminacije (uporabnik kot subjekt, marginalne skupine (otroci, invalidi, Romi), standardi dobre prakse na področju nediskriminacije);

i) Drugo:.....

j) Ni odgovora

17. Ste dobili možnost zaposlitve, kjer ste opravljali pripravništvo?

a) da

b) ne

c) še vedno opravljam pripravništvo in še ne vem, če se mi tukaj obeta možnost zaposlitve

d) še vedno opravljam pripravništvo, vendar se mi zagotovo tukaj obeta tudi zaposlitev

e) še vedno opravljam pripravništvo in se mi zaenkrat tukaj ne obeta nobena možnost zaposlitve

f) Drugo:.....

g) Ni odgovora

18. Ste že opravili strokovni izpit?

a) da

b) ne, ker še opravljam pripravništvo

c) ne, kljub temu, da sem že opravil/a pripravništvo

d) Drugo, kaj:.....

e) Ni odgovora

19. Ste kot socialni delavec opravili še kater drug strokovni izpit izven področja socialnega varstva?

a) da, iz šolstva

b) da, iz zdravstva

c) ne

d) ZUP

e) Drugo:.....

20. Kaj trenutno počnete? (možen en odgovor)

a) sem zaposlen/a kot socialna/i delavka/ec v socialnem varstvu

b) sem zaposlen/a kot socialna/i delavka/ec izven socialnega varstva

c) sem zaposlen/a z izobrazbo, ki sem si jo pridobil/a pred študijem na FSDju

d) sem zaposlen/a izven področja sociale

e) študiram

- f) prijavljen/a sem na zavodu in čakam na zaposlitev oz na to, da bom vključen/a v program Zavoda
- g) opravljam javna dela
- h) nisem prijavljen/a na zavodu in sem brezposelen/a
- i) čakam pripravništvo, ker imam že dogovorjenega
- j) Opravljam pripravništvo
- k) Drugo, kaj:.....

***** Za tiste, ki še niste opravili pripravništva V SOCIALNEM VARSTVU**

21. Kako se trenutno preživljate (možnih več odgovorov)?

- a) S finančno podporo staršev
- b) S finančno podporo partnerja/ke
- c) S finančno pomočjo sorodnikov, prijateljev,...
- d) Prejemam sem denarno socialno pomoč
- e) S pomočjo prihrankov
- f) Z lastnim zaslužkom iz delovnega razmerja
- g) Z lastnim zaslužkom preko študentskega dela
- h) S pomočjo honorarnega dela
- i) S pomočjo dela na črno
- j) S pomočjo denarnih nadomestil s strani zavoda
- k) Drugo, kaj:.....
- l) Ni odgovora

22. Kje bi si želeli opravljati pripravništvo socialnega varstva, če bi imeli to možnost?

- a) Na centru za socialno delo
- b) V domu za stare
- c) V drugem javnem socialno varstvenem zavodu
- d) V društvu
- e) V drugi neprofitni nevladni organizaciji s področja socialnega varstva
- f) Če bi imel/a to možnost, ga ne bi opravljal/a nikjer
- g) Drugo, kje navedite:.....
- h) Ni odgovora

23. Za katero področje bi se v posebnem delu programa usposabljanja usposabljali, če bi imeli možnost opravljati pripravništvo?

- a) Materialna ogroženost (nezaposlenost, socialna izključenost in strategija zmanjševanje socialne izključenosti, revščina in brezdomstvo);
- b) Partnerski odnosi (zakonska zveza, partnerstvo, druge oblike skupnosti);

- c) Varstvo otrok (programi za mlade, vedenjske težave, nasilje nad otroki, družina in starševstvo);
- d) Družinska razmerja (rejništvo, posvojitve, skrbništvo)
- e) Socialna oskrba (ciljne skupine uporabnikov, oskrba v instituciji – domovih, oskrba na domu);
- f) Socialno vključevanje (programi za neodvisno življenje oseb s posebnimi potrebami, vključevanje oseb po prestani zaporni kazni, vključevanje oseb po drugi obliki obravnave);
- g) Duševno zdravje (zasvojenosti in omame, težave v duševnem zdravju, odklonsko vedenje);
 - i) Področje nediskriminacije (uporabnik kot subjekt, marginalne skupine (otroci, invalidi, Romi), standardi dobre prakse na področju nediskriminacije);
 - j) Za nobeno
 - k) Ne vem
 - l) Drugo, kaj:.....
 - m) Ni odgovora

24. Še vedno iščete pripravništvo in če ne, zakaj? (obkrožite samo en odgovor, ki najbolj velja za vas)

- a) da
- b) ne, ker sem obupal/a nad iskanjem
- c) ne, ker sem našel/a zaposlitev izven področja sociale
- d) ne, ker opravljam zaposlitev sicer kot socialna/i delavka/ec, vendar ni zahteve po pripravništvu iz socialnega varstva
- e) ne, ker nočem delati na področju sociale
- f) ne, ker ne iščem zaposlitve
- g) Drugo, kaj:.....
- h) Ni odgovora

25. Kaj trenutno počnete? (možen en odgovor)

- a) sem zaposlen/a kot socialna/i delavka/ec izven socialnega varstva
- b) sem zaposlen/a kot socialna/i delavka/ec, kjer ni zahtevano pripravništvo iz socialnega varstva
- c) sem zaposlen/a z izobrazbo, ki sem si jo pridobil/a pred študijem na FSDju
- d) sem zaposlen/a izven področja sociale
- e) študiram
- f) prijavljen/a sem na zavodu in čakam na zaposlitev oz na to, da bom vključen/a v program Zavoda
- g) Delam preko študentskega servisa
- h) opravljam javna dela

- i) nisem prijavljen/a na zavodu in sem brezposeln/a
- j) Drugo, kaj:.....
- k) Ni odgovora

26. Ste kot socialni delavec opravili kater drug strokovni izpit izven področja socialnega varstva?

- a) da, iz šolstva
- b) da, iz zdravstva
- c) ne
- d) drugo., kater:_____

****** Splošni podatki**

27. Spol (obkroži): Ž M

28. Starost: _____

29. Kraj bivanja po regijah (možen samo en odgovor):

- a) Pomurje
- b) Podravje
- c) Koroška regija
- d) Savinjska regija
- e) Zasavje
- f) Posavje
- g) Osrednja Slovenija
- h) Gorenjska
- i) Dolenjska
- j) Notranjska
- k) Goriška
- l) Obala in kras

IZOBRAZEVANJE NA DODIPLOMSKEM STUDIJU NA VISOKI ŠOLI/ FAKULTETI ZA SOCIALNO DELO

30. Leto PRVEGA diplomiranja po VISOKOSOLSKEM programu FSDja (obkrožite):

- a) Diplomiral/a sem leta 2005
- b) Diplomiral/a sem leta 2006
- c) Diplomiral/a sem leta 2007
- d) Diplomiral/a sem leta 2008

e) Diplomiral/a sem leta 2008 po univerzitetnem programu

31. Starost ob diplomiranju: _____

32. Kje ste si pridobili vašo predizobrazbo?

- a) na gimnaziji
- b) na srednji šoli kateri: _____
- c) na višji šoli, kateri: _____
- d) na visoki ali univerzitetni, kateri _____
- e) drugo: _____
- f) Ni odgovora

NADALJEVANJE IZOBRAŽEVANJA PO DIPLOMI

33. Ste po visokošolski diplomi šolanje kje nadaljevali (samo za tiste, ki še nadaljujete navedeno izobraževanje ali ste že končali)?

- a) da, na FSD za pridobitev univerzitetne izobrazbe
- b) da, na FSD na podiplomskem študiju
- c) da, na dodiplomskem študiju na drugem visokošolskem zavodu
- d) da, na podiplomskem študiju na drugem visokošolskem zavodu
- e) da, na višješolskem zavodu
- f) da, na srednji šoli za pridobitev strokovne izobrazbe
- g) nisem nadaljeval/a študija
- h) Drugo:.....
- i) Ni odgovora

Hvala za sodelovanje!

10.2 TABELE IZ REZULTATOV

TABELA 1: STE ŽE OPRAVILI PRIPRAVNISTVO NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA

STE ŽE OPRAVILI PRIPRAVNISTVO	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Da	13	26,5
Trenutno ga opravljam	6	12,2
Imam že dogovorjeno mesto in čakam na pričetek	1	2,0
Ne (oziroma ne vem, kje in kdaj ga bom)	15	30,6
Ne, ker sem se zaposlil/a kot socialna delavka, kjer ni potrebno pripravništvo	6	12,2
Ne, ker sem se zaposlil/a popolnoma izven sociale	6	12,2
Drugo	2	4,1
Skupaj	49	100

TABELA 2: OPRAVLJANJE PRIPRAVNISTVA NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA GLEDE NA LETO DIPLOMIRANJA

LETO PRVEGA DIPLOMIRANJA	DOBILA PRIPRAVNISTVO			
	ŠTEVILO	ODSTOTEK %	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
2005	6	30,0	5	17,2
2006	7	35,0	0	0,0
2007	2	10,0	7	24,1
2008	3	15,0	14	48,3
2008 UNI	2	10,0	3	10,3
Skupaj	20	100	29	100

TABELA 3: LETO USPEŠNO ZAKLJUČENEGA PRIPRAVNISTVA

LETO USPEŠNO ZAKLJUČENEGA PRIPRAVNISTVA	ŠTEVILO	ODSTOTKI %
2006	5	25,0
2007	6	30,0
2008	5	25,0
2009	4	20,0
skupaj	20	100,0

TABELA 4: POT PO KATERI SE PO MNENJU VPRAŠANIH NAJHITREJE PRIDE DO PRIPRAVNISTVA

POT	ŠTEVILO	ODSTOTKI %
Preko zavoda za zaposlovanje	1	2,0
Preko vez neformalne mreže	15	30,6
Preko pridobljenih vez (praksa, prostovoljno in študentsko delo)	21	42,9
Preko pošiljanja prošenj	2	4,1
Preko javljanja na javni razpis	0	0
Preko neposrednega stika z delodajalci	8	16,3
Nobena izmed teh metod	2	4,1
SKUPAJ	49	100,0

TABELA 5: PEREČNOST PROBLEMA PRIDOBITVE PRIPRAVNISTVA V SOCIALNEM VARSTVU

STOPNJA	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Zelo pereč	35	71,4
Pereč	11	22,4
Srednje pereč	3	6,1
Ne pereč	0	0,0
Sploh ne pereč	0	0,0
Skupaj	49	100,0

TABELA 6: OCENJEVANJE TEŽAVNOSTI POTI ISKANJA PRIPRAVNOSTIŠTVA

TEŽAVNOST	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Zelo zahtevno	22	44,9
Zahtevno	16	32,7
Srednje zahtevno	4	8,2
Ne zahtevno	2	4,1
Sploh nezahtevno	1	2,0
Ne vem, ker ga nisem iskal/a	4	8,2
Skupaj	49	100,0

TABELA 7: ČAS PRETEKA MED DIPLOMO IN ZAČETKOM PRIPRAVNOSTIŠTVA

ČAS PRETEKA	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
En mesec po diplomi	4	20,0
Manj kot eno leto	11	55,0
Več kot eno leto	4	20,0
Drugo	1	5,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 8: ZAPOSLENOST MED DIPLOMO IN PRIPRAVNOSTIŠTVOM

ZAPOSLENOST	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Da, kot socialni/a delavec/ka, kjer pripravništvo iz SV ni bilo zahtevano	0	0,0
Da, z izobrazbo , pridobljeno pred študijem na FSD	2	10,0
Da, v javnem/zasebnem sektorju, izven področja sociale	4	20,0
Da, preko študentskega servisa	3	15,0
Nisem bil/a zaposlen/a niti enkrat	8	40,0
Drugo	3	15,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 9: KRAJ OPRAVLJANJA PRIPRAVNISTVA

KRAJ	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Center za socialno delo	5	25,0
Dom za stare	1	5,0
Drugi javno socialno varstveni zavod	3	15,0
Društvo	2	10,0
Druga neprofitna nevladna organizacija	6	30,0
Drugo	3	15,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 10: ALI STE BILI NA 14 DNEVNEM KROŽENJU NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO (CSD)?

KROŽENJE NA CSD	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Da	14	70,0
Trenutno sem na kroženju na CSD	0	0,0
Ne, na kroženju sem bil/a manj kot 14 dni	0	0,0
Nisem bil/a	3	15,0
Da, ker sem imel/a pripravnistvo na CSD	3	15,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 11: NAČIN PRIDOBITVE PRIPRAVNIŠTVA

NAČIN	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Preko javnih del ali usposabljanja na delovnem mestu na zavodu za zaposlovanje	1	5,0
Prek javnih del ali usposabljanja na delovnem mestu sem pridobil/a poznanstva	2	10,0
Prek zavoda za zaposlovanje sem dobil/a drugo delo, ki mi je prineslo poznanstva	0	0,0
S pomočjo zvez neformalne mreže	2	10,0
S pomočjo samostojno pridobljenih zvez (praksa, prostovoljno delo)	7	35,0
S pomočjo samostojno pridobljenih zvez (študentsko delo)	1	5,0
S pomočjo priporočila nekoga, ki sem ga/ jo spoznal/a na praksi, študentskem delu sli prostovoljnem delu	0	0,0
Prek pošiljanja prošenj	5	25,0
Prek javljanja na razpis	1	5,0
Drugo	1	5,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 12: VRSTA PRIPRAVNIŠTVA GLEDE NA LETO DIPLOMIRANJA

LETO DIPLOMIRANJA	2005		2006		2007		2008 in 2008 UNI		Skupaj	
VRSTA PRIPRAVNIŠTVA	ŠT.	ODS. %	ŠT.	ODS. %	ŠT.	ODS %	ŠT	ODS %	ŠT	ODS %
Volontersko pripravništvo	0	0	2	28,6	2	100	0	0	4	20
Plačano pripravništvo	2	33,3	3	42,9	0	0	3	60	8	40
Pripravništvo v okviru javnih del	3	50,0	1	14,3	0	0	0	0	4	20
Pripravništvo v okviru prostovoljnega dela med opravljanjem javnih del	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pripravništvo v okviru prostovoljnega dela	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pripravništvo v okviru usposabljanja na delovnem mestu	0	0	0	0	0	0	2	40	2	10
Drugo	1	16,7	1	14,3	0	0	0	0	2	10
Skupaj	6	100	7	100	2	100	5	100	20	100

TABELA 13 : NAČIN PREŽIVLJANJA V ČASU VOLOTERSKEGA PRIPRAVNIŠTVA ZA TISTE, KI SO OPRAVLJALI TE VRSTE PRIPRAVNIŠTVO

NAČIN	ŠTEVILO	PROCENT%
S finančno podporo staršev	1	20,0
S finančno podporo partnerja/ke	0	0,0
S finančno podporo sorodnikov, prijateljev	0	0,0
Z denarno socialno pomočjo	3	60,0
S prihranki	1	20,0
SKUPAJ	5	100,0

TABELA 14: KDO JE ZAGOTAVLJAL PRIPRAVNIŠKO PLAČILO?

KDO	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Zavod za zaposlovanje (v okviru programov)	6	30,0
Organizacija, kjer je potekalo pripravništvo	6	30,0
Nihče, ker pripravništvo ni bilo plačano	4	20,0
Drugo	3	15,0
Ni odgovora	1	5,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 15: ZADOVOLJSTVO S PODPORO MENTORJA V ČASU PRIPRAVNIŠTVA

ZADOVOLJSTVO	ŠTEVILO	PROCENT %
Zelo zadovoljen	7	35,0
Zadovoljen	2	10,0
Srednje zadovoljen	3	15,0
Nezadovoljen	3	15,0
Zelo nezadovoljen	1	5,0
Drugo	1	5,0
Nisem imel/a mentorja	2	10,0
Ni odgovora	1	5,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 16: ZADOVOLJSTVO S PODPORO SOMENTORJA V ČASU PRIPRAVNIŠTVA

ZADOVOLJSTVO	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Zelo zadovoljen	8	40,0
Zadovoljen	1	5,0
Srednje zadovoljen	1	5,0
Nezadovoljen	2	10,0
Zelo nezadovoljen	0	0,0
Nisem imel/a somentorja	5	25,0
Drugo	1	5,0
Ni odgovora	2	10,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 17: KOLIKO JE MENTOR PRIMOGEL K SEZNANITVI S SPLOŠNIM DELOM PROGRAMA USPOSABLJANJA ZA PRIPRAVNIKE

PRISPEVEK MENTORJA	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Zelo veliko	7	35,0
Veliko	1	5,0
Srednje	5	25,0
Malo	0	0,0
Zelo malo	4	20,0
Drugo	1	5,0
Nisem imel/a mentorja	1	5,0
Ni odgovora	1	5,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 18: KOLIKO JE SOMENTOR PRIPOMOGEL K SEZNANITVI S SPLOŠNIM DELOM PROGRAMA USPOSABLJANJA ZA PRIPRAVNIKE

PRISPEVEK SOMENTORJA	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Zelo veliko	6	30,0
Veliko	2	10,0
Srednje	1	5,0
Malo	2	10,0
Zelo malo	0	0,0
Nisem imel/a somentorja	5	25,0
Drugo	2	10,0
Ni odgovora	2	10,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 19: PODROČJE USPOSABLJANJA V POSEBNEM DELU PROGRAMA
USPOSABLJANJA V ČASU PRIPRAVNISTVA

PODROČJE	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Materialna ogroženost	7	35,0
Partnerski odnosi	0	0,0
Varstvo otrok	2	10,0
Družinska razmerja	2	10,0
Socialna oskrba	5	25,0
Socialno vključevanje	3	15,0
Duševno zdravje	0	0,0
Področje nediskriminacije	1	5,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 20: STE DOBILI MOŽNOST ZAPOSLOTITVE, KJER STE OPRAVLJALI
PRIPRAVNISTVO?

MOŽNOST	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Da	7	35,0
Ne	6	30,0
Še vedno opravljam pripravnistvo in še en vem, če se mi tukaj obeta možnost zaposlitve	4	20,0
Še vedno opravljam pripravnistvo, vendar se mi zagotovo tukaj obeta tudi zaposlitev	0	0,0
Še vedno opravljam pripravnistvo in se mi zaenkrat tukaj ne obeta nobena možnost zaposlitve	2	10,0
Ni odgovora	1	5,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 21: ALI SO DOBILI ZAPOSLOITEV, KJER SO OPRAVLJALI PRIPRAVNIŠTVO GLEDE NA KRAJ OPRAVLJANJA PRIPRAVNIŠTVA?

KRAJ OPRAVLJANJA PRIPRAVNIŠTVA	DOBILI ZAPOSLOITEV		NISO DOBILI ZAPOSLOITVE		SKUPAJ	
	ŠTEVILO	ODSTOTEK %	ŠTEVILO	ODSTOTEK %	ŠT.	ODSTOTEK %
Dom za stare in Center za socialno delo	3	60	2	40	5	100
Druge organizacije	4	40	6	60	10	100

TABELA 22: STE ŽE OPRAVILI STROKOVNI IZPIT?

NAREJEN STROKOVNI IZPIT	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Da	9	45,0
Ne, ker še vedno opravljam pripravništvo	7	35,0
Ne, kljub temu, da sem že opravil/a pripravništvo	4	20,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 23: STE KOT SOCIALNI DELAVEC OPRAVILI ŠE KATER DRUG STROKOVNI IZPIT IZVEN PODROČJA SOCIALNEGA VARSTVA?

DRUG STROKOVNI IZPIT	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Da, iz šolstva	1	5,0
Da, iz zdravstva	0	0,0
Ne	15	75,0
Da, ZUP	4	20,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 24: KAJ TRENUTNO POČNETE?

KAJ TRENUTNO POČNEJO	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Zaposlen/a kot socialni/a delavec/ka v socialnem varstvu	7	35,0
Zaposlen/a kot socialni/a delavec/ka izven socialnega varstva	0	0,0
Zaposlen/a z izobrazbo pridobljeno pred študijem na FSD	2	10,0
Zaposlen/a izven področja sociale	4	20,0
Študira	0	0,0
Prijavljen/a na zavodu in čaka na zaposlitev oziroma na to, da bo vključen/a v program zavoda	2	10,0
Opravlja javna dela	0	0,0
Ni prijavljen/a na zavodu in je brezposeln/a	0	0,0
Čaka pripravništvo, ker je že dogovorjeno	0	0,0
Opravlja pripravništvo	5	25,0
SKUPAJ	20	100,0

TABELA 25: KAKO SE TRENUTNO PREŽIVLJATE?

NAČIN	ŠTEVILO		
	DA	NE	SKUPAJ
S finančno podpora staršev	3	26	29
S finančno podpora partnerja/ke	2	27	29
S finančno podpora sorodnikov, prijateljev	0	29	29
Z denarno socialno pomočjo	2	27	29
S prihranki	4	25	29
Z lastnim zaslužkom iz delovnega razmerja	20	9	29
Z lastnim zaslužkom preko študentskega servisa	4	25	29
S honorarnim delom	2	27	29
Z delom na črno	1	28	29
Z denarnimi nadomestili s strani zavoda	1	28	29
Drugo	1	28	29

TABELA 26: KJE BI SI ŽELELI OPRAVLJATI PRIPRAVNIŠTVO, ČE BI MELI TO MOŽNOST?

KRAJ	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Na centru za socialno delo	9	31,1
V domu za stare	1	3,4
V drugem javnem socialno varstvenem zavodu	5	17,2
V društvu	2	6,9
V drugi nevladni neprofitni organizaciji s področja SV	7	24,1
Nikjer	4	13,8
Ni odgovora	1	3,4
Skupaj	29	100,0

TABELA 27 : ZA KATERO PODROČJE BI SE V POSEBNEM DELU PROGRAMA ŽELELI USPOSABLJATI, ČE BI IMELI TO MOŽNOST?

PODROČJE	ŠTEVILO	ODSTOTKI %
Materialna ogroženost	1	3,4
Partnerski odnosi	6	20,7
Varstvo otrok	14	48,3
Družinska razmerja	0	0
Socialna oskrba	1	3,4
Socialno vključevanje	1	3,4
Duševno zdravje	3	10,3
Področje nediskriminacije	1	3,4
Nobeno	1	3,4
Ne vem	1	3,4
Skupaj	29	100,0

TABELA 28: ALI ŠE VEDNO IŠČETE PRIPRAVNISTVO IN ČE NE, ZAKAJ?

TRENUTNO ISKANJE PRIPRAVNISTVA	ŠTEVILO	ODSTOTEK
Da	8	27,6
Ne, ker sem obupal/a nad iskanjem	1	3,4
Ne, ker sem se zaposlil/a izven področja sociale	8	27,6
Ne, ker mi kot socialni/emu delavcu/ki to ni potrebno imeti	5	17,2
Ne, ker nočem delati na področju sociale	1	3,4
Ne, ker ne iščem zaposlitve	2	6,9
Drugo	4	13,8
SKUPAJ	29	100,0

TABELA 29 : KAJ TRENUTNO POČNETE?

TRENUTNO STANJE	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Sem zaposlen/a kot socialna /i delavka/ec izven SV	3	10,3
Sem zaposlen/a kot socialna/i delavka/ec, kjer ni zahtevano pripravnistvo iz SV	5	17,2
Sem zaposlen/a z izobrazbo, ki sem jo pridobil/a pred študijem na FSD	3	10,3
Sem zaposlen/a izven področja sociale	10	34,4
Študiram	1	3,4
Prijavljen/a sem na zavodu in čakam na zaposlitev (na vključitev v javna dela)	2	6,9
Delam preko študenta	0	0
Opravljam javna dela	0	0
Nisem prijavljen/a na zavodu in sem brezposeln/a	1	3,4
Drugo	4	13,8
SKUPAJ	29	100,0

TABELA 30: STE KOT SOCIALNI DELAVEC OPRAVILI KATER DRUG STROKOVNI IZPIT IZVEN PODROČJA SOCIALNEGA VARSTVA?

OPRAVLJANJE STROKOVNEGA IZPITA DRUGE KATEGORIJE	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Da, iz šolstva	2	6,9
Da, iz zdravstva	0	0
Ne	26	89,7
Drugo	1	3,4
SKUPAJ	29	100,0

TABELA 31: NADALJEVANJE IZOBRAŽEVANJA VSEH ANKETIRANCEV PO DIPLOMI NA VSŠD/FSD

NADALJNO IZOBRAŽEVANJE	ŠTEVILO	ODSTOTEK %
Študij za pridobitev univerzitetne izobrazbe na FSD	17	34,7
Dodiplomski študij na drugem visokošolskem zavodu	5	10,2
Podiplomski študij na drugem visokošolskem zavodu	3	6,1
Brez nadaljnjega izobraževanja	24	49,0
SKUPAJ	49	100,0

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani **Mateja Bardorfer** in **Tina Braniselj** vpisani na Fakulteto za socialno delo v štud. letu 2004/ 2005 kot redni študentki izjavljava, da sva diplomsko delo z naslovom **Pripravišstvo za socialne delavce na področju socialnega varstva** napisali samostojno s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorja dr. Sreča Dragoša in somentorja dr. Nina Rodeta.

Datum:

Podpis: